

අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ සහග්‍රක අභියෝගතා සමායතනය සමඟ
අත්සන් කිරීමට සකස් කරනු ලැබ තිබෙන සංයුක්ත ගිවිසුම් කෙටුම්පත,
යෝජිත ව්‍යාපෘති හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට සකසනු ලැබ ඇති ක්‍රමවේදය
සමාලෝචනය කිරීමේ කමිටුව

අවසන් වාර්තාව
2020 ජූනි 23

සහග්‍රක අභියෝගතා සමායතන යෝජනාවලිය සමාලෝචනය කිරීමේ කමිටුව
අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලය
අංක 58, ශ්‍රීමත් අර්නස්ට් ද සිල්වා මාවත,
කොළඹ 07.

සහග්‍රක අභියෝගතා සමායතන යෝජනාවලිය
සමාලෝචනය කිරීමේ කමිටුව

සභාපති:

කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලයේ
ආර්ථික විද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ මහාචාර්ය,
ටී ලලිතසිරි ගුණරුවන්

සාමාජිකයන්:

ප්‍රවාහන අර්ථශාස්ත්‍රඥ,
ඩී එස් ජයවීර

ජනාධිපති නීතිඥ,
නිහාල් ජයවර්ධන

වරලත් වාස්තුවිද්‍යාඥ,
නාලක ජයවීර

ඉදිරිපත් කිරීම හා සංක්ෂේපය

අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ සහග්‍රක අභියෝගතා සමායතනය (MCC) සමඟ අත්සන් කිරීමට සකස් කරනු ලැබ තිබෙන ගිවිසුම් හා අදාළ ව්‍යාපෘති පිළිබඳ ගැඹුරින් අධ්‍යයනය කර නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම පිණිස අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය පරිදි 2020 ජනවාරි 1 දිනැති ව විශේෂ විමර්ශන කමිටුවක් අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා විසින් පත් කරන ලදුව, එම කමිටුවට අදාළ කාර්යභාර ලේඛනයේ (Terms of Reference) නියමයන්ට අනුව ලබා දිය යුතු වූ ආරම්භක වාර්තාව 2020 පෙබරවාරි 14 දින ඉදිරිපත් කිරීමට කමිටුව විසින් පියවර ගැනිණි. කමිටුවේ අතුරු වාර්තාවක් 2020 මාර්තු මස අග දී භාර දිය යුතු වුව ද, කොරෝනා වෛරසය සම්බන්ධයෙන් උද්ගත වූ තත්වය නිසා කමිටුවේ කටයුතු අවසන් කිරීමට 2020 ජූනි මස 30 වැනි දින තෙක් අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා විසින් කල් ලබා දෙන ලදුව කමිටුවේ අතුරු නිර්දේශ ඇතුළත් සටහනක් 2020 අප්‍රියෙල් 30 වැනි දින භාර දීමට ද, ඉන් අනතුරුව අවසන් වාර්තාව සකසා ඉදිරිපත් කිරීමට ද කමිටුව විසින් තීරණය කරන ලදී.

කමිටුවේ විමර්ශනයන් තුළ දී, සහග්‍රක අභියෝගතා (MCC) ප්‍රදානය, ඒ හා බැඳි සංයුක්ත ගිවිසුම (Compact), වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම (PIA) හා ඒ උදෙසා ස්ථාපනය කිරීමට යෝජිත සමාගමේ (MCA-Sri Lanka) සාංගමික ව්‍යවස්ථාව කමිටුවේ ගැඹුරු අධ්‍යයනයට යොමු කෙරිණි. ඊට අමතර ව, කමිටුවේ අවධානයට යොමු කෙරුණු ලිපි ලේඛන පරිශීලනයෙන්, සම්මන්ත්‍රණවලට සහභාගි වීමෙන් හා රජයේ නිලධාරීන් ඇතුළු අදාළ පාර්ශ්වයන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීමෙන් මෙම යෝජනාවලිය ගොඩනැගීම උදෙසා යොදාගෙන තිබෙන ක්‍රියාවලිය හා යෝජිත ව්‍යාපෘති පිළිබඳව විමර්ශනය කිරීමට ද පියවර ගැනිණි. තව ද, ප්‍රසිද්ධ මාධ්‍ය නිවේදනයක් ඔස්සේ මේ පිළිබඳව දැනුවත් වෘත්තික ප්‍රජාව හා සමාජ සංවිධාන ද ඇතුළු පොදු මහජනතාව ගේ අදහස් හා යෝජනා ද ලබා ගැනිණි.

සය මසකට ආසන්න කාලයක් පුරා මේ පිළිබඳව කරන ලද අධ්‍යයනයන් හා විමර්ශනයන් හි තොරතුරු ද, ඒ මත කරන ලද නිරීක්ෂණයන් හා බැස ගත හැකි වූ තාර්කික නිගමනයන් ද, ප්‍රස්තුත ගිවිසුම සම්බන්ධයෙන් රජය විසින් ගනු ලැබීම යෝග්‍ය බවට කමිටුව විසින් කෙරෙන නිර්දේශයන් ද ඇතුළත් කරමින් කමිටුවේ අවසන් වාර්තාව මෙසේ ඉදිරිපත් කෙරෙයි.

ප්‍රාග්ධන සම්පත් හිඟ සහ ණය බරින් තෙරපුණු ශ්‍රී ලංකාව වැනි රටක මූලික ආර්ථික සංරෝධක දුරලීමේ ආයෝජන උදෙසා අවශ්‍ය මූල්‍ය සම්පත් රටේ විදේශ ණය බර වැඩි නොකරමින් සපයා ගැනීමේ අවස්ථාව MCC සංයුක්ත ප්‍රදාන යෝජනාව තුළින් උදා වනු ඇති බවක් මතුපිටින් පෙනුණ ද, ගැඹුරින් අධ්‍යයනය කිරීමේ දී පෙනී යන්නේ MCC සංයුක්ත යෝජනාවලියේ කොන්දේසි හා එය ක්‍රියාත්මක කිරීමට යෝජිත ක්‍රමවේදය තුළ ශ්‍රී ලංකාවට අහිතකර බලපෑම් එල්ලවීමට ද ප්‍රබල ඉඩකඩක් නිර්මාණය වී ඇති බවයි. මූලිකව ම, ආර්ථික වෘද්ධි සංරෝධක හඳුනාගැනීම උදෙසා සහ යෝජිත MCC ගිවිසුම් හා ව්‍යාපෘති ගොඩනැගීම උදෙසා ශ්‍රී ලංකා රජයේ ස්ථාපිත ආයතනික ව්‍යුහය තුළ ප්‍රමාණවත් විනිවිද පෙනෙන සුළු හා බහු-ක්ෂේත්‍රීය සහභාගිත්ව විශ්ලේෂණ ක්‍රියාවලියක් අනුගමනය වී නොමැති බව කමිටුවේ නිරීක්ෂණයයි. ඒ හේතුවෙන්, ශ්‍රී ලංකාවේ අරමුණු හා සුබසිද්ධිය තහවුරු කරමින් හා එහි තිබිය හැකි අවදානම් වියුක්ත කරමින් සංයුක්ත හා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම කෙටුම්පත් කිරීමක් මෙන් ම ව්‍යාපෘති ගොඩනැගීමක් ද සිදු වී නැති බව කමිටුවේ ප්‍රමුඛතම අත්වේෂණයයි.

එහි ප්‍රතිඵල ලෙස, (අ) මෙම MCC ප්‍රදානය යොදා ගනිමින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට යෝජිත ව්‍යාපෘතීන් අතර ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික, සමාජ හා ආර්ථික සුභසිද්ධියට අගතිකාරී බලපෑම් එල්ලවිය හැකි යම් අංග ඇතුළත් වී ඇති බව ද, (ආ) සංයුක්ත ගිවිසුමෙහි, වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුමෙහි මෙන්ම ඒ උදෙසා ස්ථාපනය කිරීමට යෝජිත සමාගමේ සාංගමික ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පතෙහි, ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට හා දේශයේ නීති පද්ධතියට අනුකූල නො වීමට ඉඩ ඇති වගන්ති හා ප්‍රතිපාදන මෙන් ම ජාතික අරමුණුවලට, ස්වෛරීත්වයට හා ජාතික ආරක්ෂාවට අගතිකාරී ලෙස බල පෑ හැකි වෙනත් කොන්දේසි ද ඇතුළත් වී ඇති බව ද, කමිටුව නිගමනය කරයි.

තව ද, MCC යෝජනාවලිය සංවර්ධන ප්‍රදානයක් ලෙස මතුවීටින් පෙනුණ ද, එය අමෙරිකානු ඉන්දු-පැසිෆික් මූලෝපායට අනුකූලව ගොඩනැගී ඇති ව්‍යාපෘති යෝජනාවක් විය හැකි බව ද, ඒ නිසා දැනට ගොඩනගා ඇති MCC යෝජනාවලිය ක්‍රියාත්මක වුවහොත් එය ACSA හා SOFA ගිවිසුම් වලට අනුසූරක වී ශ්‍රී ලංකාව අමෙරිකානු යුද උපායමාර්ගවල කොටස්කරුවකු බවට පත් වීමට ඉඩ කඩ බැහැර කළ නො හැකි බව ද, කමිටුව විශේෂයෙන් සඳහන් කරයි.

එ බැවින්, දැනට යෝජනාවලියේ අන්තර්ගත වී ඇති කොන්දේසි හා ව්‍යාපෘති රාමුව සහිත මෙම සංයුක්ත ගිවිසුම ප්‍රතික්ෂේප කළ යුතු බව ද, ඒ පිළිබඳව අවම වශයෙන් සලකා බැලීමක් සිදු කිරීමටවත් අදහස් කරන්නේ නම් ඊට ප්‍රථමයෙන් ඉහත (අ) හි දැක්වෙන අවදනම් සහිත ව්‍යාපෘති අංග සහ (ආ) යටතේ ගැණෙන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රමවේදයන්, ආයතනික ව්‍යුහයන් සහ ඒ උදෙසා කෙටුම්පත් කර ඇති ගිවිසුම්වල කොන්දේසි හා අන්තර්ගත නීතිමය රාමු සම්බන්ධව සුදුසු නිවැරදි කිරීම්, ඉවත් කිරීම් හා සංශෝධනයන් සිදු කළ යුතු බව ද, කමිටුව මූලික වශයෙන් නිර්දේශ කරයි.

එ වැනි අවශ්‍ය සංශෝධනවලින් පසුව වුව ද, ගිවිසුම් කොන්දේසි හා ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිබඳ පුළුල් හා විනිවිද පෙනෙන සුළු ක්‍රමවේදයක් ඔස්සේ වෘත්තිකයන් ද ඇතුළු මහජනතාව ගේ අදහස් ලබා ගැනීමකින් සහ ඉන් පසු පාර්ලිමේන්තුවට සහාගත කර ලබා ගන්නා සුදුසු බහුතර අනුමැතියකින් තොර ව මෙම MCC සංයුක්ත යෝජනා ගිවිසුම් අත්සන් නො කළ යුතු බව ද, කමිටුව වැඩිදුරටත් නිර්දේශ කරයි.

ලලිතසිරි ගුණරුවන්
(සභාපති)

ඩී එස් ජයවීර
(සාමාජික)

නිහාල් ජයවර්ධන
(සාමාජික)

නාලක ජයවීර
(සාමාජික)

2020 ජූනි 23 වැනි දා,
කොළඹ දී.

ස්තූතිය

සය මාසයකට ආසන්න කාලයක් පුරා
මෙම භාර-දුර කර්තව්‍යය ඉටු කිරීමට වෙහෙසෙද්දී
අප ගේ ආරාධනය පරිදි අවශ්‍ය තොරතුරු සැපයීමෙන්,
ලිපි ලේඛන ලබා දීමෙන් හා සාකච්ඡාවලට සහභාගි වීමෙන්
අනගි සහයක් ලබා දුන්
රටේ අනාගතය ගැන සිතන - පනන අවබෝධවත් මහජනතාවට
සහ වර්තමානයේ තනතුරු දරන හා මින් පෙර තනතුරු දැරූ රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට

මෙම වගකීම ඉටු කිරීමේ දී
ඊට සියලු යටිතල පහසුකම්, අනුග්‍රහය හා සහයෝගය සැපයූ
අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයීය සමස්ත කාර්ය මණ්ඩලයට, සහ විශේෂ වශයෙන්
සංවර්ධන නිලධාරී (අභ්‍යාසලාභී) ඩබ්. ජී. ශ්‍රීනාත් රුවන් සමීර මහතාට,
කළමනාකරණ සේවා නිලධාරී කේ. ජේ. ටී. උභයරත්න මහතාට,
අග්‍රාමාත්‍ය සහකාර ලේකම් මුදිතා අන්ද්‍රාහැන්නදි මහත්මියට,
අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා ගේ සම්බන්ධීකරණ ලේකම් අසිත සෙනෙවිරත්න මහත්මාට,
අග්‍රාමාත්‍ය අතිරේක ලේකම් හර්ෂ විජේවර්ධන මහත්මාට

මෙම කර්තව්‍යය උදෙසා මෙහෙයුම් කේන්ද්‍රය ලෙස සුවිසල් මෙහෙවරක් කළ
අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම් ගාමිණී සෙනරත් මහත්මාට....

මෙම කටයුත්තේ දී අවශ්‍ය වූ සියලු ධෛර්යයන් හා අත්-වැල් සැපයූ
අතිගරු ජනාධිපතිතුමාගේ ලේකම් ආචාර්ය පී බී ජයසුන්දර මහත්මාට....

ජාතික වශයෙන් හා අධ්‍යයනාත්මක වශයෙන් ඉතා සංවේදී,
ප්‍රතිපත්ති-සැලසුම්කරණය හා ව්‍යාපෘති ඇගයීම මෙන් ම,
විදේශ කටයුතු සම්බන්ධයෙන් බොහෝ ගැඹුරු තැන්
ස්පර්ශ කිරීමට ඉඩ-හසර සැලසෙන පරිදි
මෙම අභියෝගය භාරදීමෙන්
අප කෙරෙහි විශ්වාසය තැබූ
අමාත්‍ය මණ්ඩලයට
ගරු අග්‍රාමාත්‍ය තුමන්ට
සහ
අතිගරු ජනාධිපතිතුමන්ට

..... කමිටුවේ කෘතඥතාව මින් පළ කෙරෙයි .

වචන සහ අර්ථ දැක්වීම් / Glossary & Definitions

සිංහල යෙදුම	English Translation / Meaning
අන්වේෂණය	Inference
අත්පත් කිරීම් හා හරස් සේවා ගිවිසුම	Acquisition and Cross Servicing Agreement (ACSA)
ආර්ථිකමය ප්‍රතිලාභ අනුපාත	Economic Rate of Return (ERR)
ඇපයෙන් සීමිත සමාගම	Company Limited by Guarantee
ඉඩම් සමුච්චයකරණය	Land Accumulation
කාර්යභාර ලේඛනය	Terms of Reference (ToR)
කොංග්‍රස් මණ්ඩල දැන්වීම්	Congressional Notifications MCC Board Notifications
චතුර්පාර්ශ්වික ආරක්ෂක සාකච්ඡාව	Quadrilateral Security Dialog (QSD)
දත්ත පද්ධති	Databases
ද්විපාර්ශ්වික විදේශ ආධාර ගිවිසුම්	Bilateral Foreign Aid Agreements
පරදු දරන්නන්	Stakeholders
පරිගණක මෘදුකාංග / යෙදුම්	Computer Softwares / Apps
පර්යන්ත වැඩසටහන / පර්යන්ත පහසුකම	Threshold Program / Threshold Facility
ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදයන්	Procurement Guidelines
ප්‍රස්තුතය	Subject
බහු-ක්ෂේත්‍රීය අධ්‍යයනය	Multi-directional Examination
බුද්ධිමය දේපොළ	Intellectual Property
යතුරු පද / යතුරු වදන්	Keywords
යථායෝගී අධ්‍යයනය	Due Diligence
වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම	Program Implementation Agreement (PIA)
වැඩසටහන් වත්කම්	Program Assets
සහග්‍රක අභියෝගතා සමායතනය / සංස්ථාව	Millennium Challenge Corporation (MCC)
සහග්‍රක අභියෝගතා පනත	Millennium Challenge Act of 2003 of USA
සංයුක්තය / සංයුක්ත ගිවිසුම	Compact / Compact Agreement
සංයුක්ත සංවර්ධන කණ්ඩායම	Compact Development Team (CDT)
සංරෝධක / සංරෝධක ඇගයීම	Constraints / Constraints Analysis
සාංගමික ව්‍යවස්ථාවලිය	Articles of Association
හමුදා තත්ව ගිවිසුම	Status of Forces Agreement (SOFA)

පටුන

1.	ප්‍රවේශය	1
2.	පසුබිම	2
3.	කමිටුවේ අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය	6
4.	කමිටුව විසින් කරන ලද තොරතුරු සම්පාදනය	9
4.1	සංයුක්තය ගොඩනැගීමට අනුගමනය කර ඇති ක්‍රමවේද විමර්ශනය	9
4.2	MCC පිළිබඳ වෙනත් ප්‍රතිග්‍රාහක රටවල අත්දැකීම්	12
4.3	MCC යෝජනාවලිය පිළිබඳ මහජන අදහස් සම්පිණ්ඩනය	16
5.	MCC යෝජනාවලියට අදාළ නෛතික හා රෙගුලාසිය විමර්ශනය	20
5.1	කමිටුවේ ස්වාධීන විමසුම් නිරීක්ෂණ	20
5.2	ලිපි ලේඛනවලින් ප්‍රකාශිත නීතිමය ප්‍රතිවිරෝධතා	27
5.3	නීතිමය විමසුම් සම්පිණ්ඩනය	29
6.	MCC යෝජනාවලියට ඇතුළත් වී ඇති ව්‍යාපෘති පිළිබඳ නිරීක්ෂණ	32
6.1	ඉඩම් පරිපාලනය ප්‍රතිසංස්කරණ යෝජනා	33
6.2	ප්‍රවාහන සංවර්ධන යෝජනා	36
7.	භූ-දේශපාලනික බලපෑම් ඇගයීම	37
8.	මතවාද සමාලෝචනය	40
9.	නිගමන හා නිර්දේශ	45
	ඇමුණුම්	49
	උපලේඛන	52

1. ප්‍රවේශය

අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ සහග්‍රක අභියෝගතා සංස්ථාවේ (Millennium Challenge Corporation or MCC) ප්‍රතිදාන යොදා ගනිමින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට යෝජිත වැඩසටහන සහ ඒ වෙනුවෙන් අත්සන් කිරීමට සකස් කරනු ලැබ තිබෙන ගිවිසුම් නැවත සමාලෝචනය කර නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම පිණිස විශේෂ කමිටුවක් පත් කිරීමට ගරු අග්‍රාමාත්‍යතුමා විසින් අමාත්‍ය මණ්ඩලයට ඉදිරිපත් කරන ලද අංක PMO/CM/64/2019 දරණ පත්‍රිකාවට 2019 දෙසැම්බර් 18 දින පැවැති අමාත්‍ය මණ්ඩල රැස්වීමේ දී අනුමැතිය හිමි විය (ඇමුණුම -1A). එම තීරණයට අනුව පහත සඳහන් සාමාජිකයන්ගෙන් සමන්විත කමිටුව අංක PMO/2/2/2/Rev.MCC සහ 2020 ජනවාරි 01 දාතම සහිත ලිපිවලින් පත් කරනු ලැබ ඇත:

මහාචාර්ය ලලිතසිරි ගුණරුවන් (කමිටු සභාපති)

ප්‍රවාහන අර්ථශාස්ත්‍රඥ ඩී එස් ජයවීර

ජනාධිපති නීතිඥ නිහාල් ජයවර්ධන

වරලත් වාස්තු විද්‍යාඥ නාලක ජයවීර

එම පත්වීමට අදාළ කාර්යභාර විස්තරයේ (ඇමුණුම-1B) නියම කරනු ලැබ ඇති පරිදි කමිටුවේ විමසුම්, තොරතුරු එක් රැස් කිරීම් හා විශ්ලේෂණ කටයුතු සිදු කෙරිණි. කමිටුවේ ඉදිරිපත් කිරීම් ලෙස පළමුකොට ම මූලික සටහනක් (උපලේඛනය-1A) 2020 ජනවාරි 13 දිනැති ව අතිගරු ජනාධිපතිතුමා වෙත භාර දෙන ලද අතර දෙවැනු ව, කමිටුවේ ආරම්භක වාර්තාව (උපලේඛනය-1B) 2020 පෙබරවාරි 14 දින භාර දීමට ද පියවර ගැනිණි.

ඉන් අනතුරුව, කමිටුවේ විමර්ශනාත්මක අවධානයට ලක් වුණු නව තොරතුරු, කරුණු සහ අධ්‍යයනයන් ද සැලකිල්ලට ගනිමින් ආරම්භක වාර්තාවේ ඇතුළත් තොරතුරු, නිරීක්ෂණ හා නිර්දේශ යළි සමාලෝචනයට ලක් කෙරිණි. කමිටු කාර්යභාර ලේඛනය පරිදි 2020 මාර්තු මස අවසන් වීමට පෙර කමිටුවේ අතුරු වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කළ යුතු වුව ද, කොරෝනා වෛරසයත් සමඟ රටේ උද්ගත වූ තත්ත්වය හමුවේ එ වැනි ඉදිරිපත් කිරීමක් ප්‍රායෝගික නො වීණි. එ බැවින් 2020 මාර්තු 29 දිනැති ලිපියෙන් (ඇමුණුම - 1C) සහ දුරකථනය ඔස්සේ ඒ බව අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා වෙත දන්වන ලද අතර ඒ අනුව කමිටුවේ අවසන් වාර්තාව භාර දීම සඳහා අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා විසින් අංක PMO/2/2/2/Rev.MCC හා 2020 අප්‍රියෙල් 17 දිනැති ලිපියෙන් (ඇමුණුම - 1D) 2020 ජූනි 30 දින තෙක් කාල දීර්ඝයක් ලබා දෙන ලදී.

කෙ සේ වුව ද, කමිටුවේ කාර්යභාර විස්තරයේ දැක්වෙන පරිදි එතුවක් කරන ලද විමර්ශනයන් හි තොරතුරු හා අන්වේෂණයන් සාරාංශගත කරමින් කමිටුවේ අතුරු නිර්දේශ සටහනක් අතිගරු ජනාධිපතිතුමන්ට පිටපතක් ද සහිතව 2020 අප්‍රියෙල් 30 දිනැති ව ගරු අග්‍රාමාත්‍යතුමා වෙත ඉදිරිපත් කිරීමට කමිටුව විසින් පියවර ගැනිණි (උපලේඛනය-1C). ඉන් අනතුරුව එම අතුරු සටහන පාදක කරමින් අතිගරු ජනාධිපතිතුමන් විසින් මෙම සංයුක්තය ගොඩනැගීමට අදාළ රාජ්‍ය නිලධාරීන් කැඳවා ජනාධිපති ලේකම්කාර්යාලයේ දී පවත්වන ලද සාකච්ඡාවට ද කමිටු සාමාජිකයෝ සහභාගි වූහ. 2020 ජනවාරි 01 දින පටන් කමිටුව විසින් කරන ලද සියලු අධ්‍යයනයන් හි තොරතුරු සහ විමැසුම් සටහන් සමාලෝචනයන් ද කමිටුවේ නිරීක්ෂණ හා නිර්දේශ ද ඇතුළත් කමිටුවේ අවසන් වාර්තාව මෙහි ලා ඉදිරිපත් කෙරෙයි.

2. පසුබිම

සහග්‍රහණ අභියෝගතා සමායතනය (MCC) යනු උණ සංවර්ධිත රටවල දිළිඳු කම පිටු දැකීම හා ආර්ථික වෘද්ධිය ඉදිරියේ ඇති සංරෝධක (Constraints) ඉවත් කිරීම උදෙසා අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ මූල්‍යාධාර පිරිනැමීම වෙනුවෙන් අමෙරිකා එක්සත් ජනපද කොංග්‍රසයේ 2003 සහග්‍රහණ අභියෝගතා පනතින් ස්ථාපිත වූ ආයතනයකි. එහි ආධාර පිරිනැමීම් ලැබීම උදෙසා අදාළ ප්‍රතිග්‍රාහක රටවල් පූර්වයෙන් තීරණය කෙරෙන යම් ඒක-පුද්ගල ආදායම් සීමාවකට අඩු ආදායම් සහිත විය යුතු අතර MCC හි ප්‍රදාන ලැබීමේ සුදුසුකම් ද සපුරා තිබිය යුතු ය.

එක්සත් ජනපද ජනාධිපතිවරයා විසින් MCC පනත අත්සන් කළ මුල් අවදියේ දී ම, එ නම් 2004 පෙබරවාරි 11 දින, ශ්‍රී ලංකාවේ අමෙරිකානු තානාපති කාර්යාලය විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ ලේකම් වෙත ලිපියක් යොමු කරමින් MCC ප්‍රදාන ලබා ගැනීම උදෙසා අපේක්ෂකත්වයට ශ්‍රී ලංකාව සුදුසු බව දන්වනු ලැබ ඇත (ඇමුණුම -2A). ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් සිය යෝජනා MCC වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද බව 2004 දෙසැම්බර් 29 දානමින් යුතු අංක 373 සහිත තානාපති සටහනෙහි (ඇමුණුම -2B) සඳහන් වුව ද¹ එ වැනි යෝජනා අඩංගු ලිපි ලේඛන කිසිවක් කමිටුවට ඉදිරිපත් වී නැත. ඉන් අනතුරු ව, 2005 දෙසැම්බර් 8 දින (ඇමුණුම -2C) සහ 2006 දෙසැම්බර් 7 (ඇමුණුම -2D) දින ලිපි මගින් ද මේ බව MCC ආයතනය විසින් එ වක ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ අතිගරු ජනාධිපති මහින්ද රාජපක්ෂ මැතිතුමා වෙත නැවත ද දන්වනු ලැබ තිබුණ ද, 2015 වන තෙක් රජය විසින් මේ පිළිබඳව යම් ඉදිරි පියවරක් ගෙන ඇති බවක් කමිටුවට නිරීක්ෂණය නො වේ.

සහග්‍රහණ අභියෝගතා සමායතන (MCC) ප්‍රදානයන් පිළිබඳව සාකච්ඡා නැවත ද වරක් ඇරඹී ඇත්තේ 2015 නව රජය බලයට පැමිණීමෙන් පසුව ය. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් පළමුකොට MCC පර්යන්ත පහසුකමක් (Threshold Facility) සඳහා සාකච්ඡා කර ඇති අතර MCC පාලක මණ්ඩලය විසින් 2015 දෙසැම්බර් 16 දින MCC පර්යන්ත වැඩසටහනකට (Threshold Program) ශ්‍රී ලංකාව තෝරා ගෙන ඇත (ඇමුණුම - 2E). මේ උදෙසා ශ්‍රී ලංකා රජය වෙනුවෙන් MCC ආයතනය සමඟ සාකච්ඡා කිරීමේ කටයුතු අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයේ ප්‍රතිපත්ති සංවර්ධන කාර්යාල ප්‍රධානී වරින් රත්වත්ත මහතා විසින් කරනු ලැබ ඇති බවත් ඒ සඳහා ආචාර්ය ඉන්දුජිත් කුමාරස්වාමි, මංගල යාපා, අනුෂ්ක විජේසිංහ සහ ආචාර්ය එන් මොලගොඩ යන මහත්වරුන් ගේ සහය ලැබී ඇති බවත්, 2016 ජූලි 5 දානමින් යුතු ව අග්‍රාමාත්‍යවරයා විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති අංක PMO/06/03/CM/56/2016 දරන අමාත්‍ය මණ්ඩල සංදේශයෙන් පිළිබිඹු වෙයි (ඇමුණුම - 2F). මෙම පර්යන්ත වැඩසටහනට අදාළව ආරම්භක වශයෙන් සංරෝධක 13 ක් MCC ආයතනය විසින් හඳුනාගෙන ඇති බව ද, ඒ අතර “ඉඩම්වලට ඇති ප්‍රවේශය” නමැති සංරෝධකය බලාත්මක බව ද, MCC හි පර්යන්ත වැඩසටහන් අධ්‍යක්ෂ විසින් 2016 ඔක්තෝබර් 19 දිනැති “Sri Lanka: Working Summary of Constraints” තේමාවෙන් යුතු ලිපිය මගින් අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ වොෂින්ටන් හි පිහිටි ශ්‍රී ලංකා තානාපති කාර්යාලය වෙත දන්වනු ලැබ ඇත (ඇමුණුම - 2G).

¹ Diplomatic Note – 373 dated December 29, 2004

කෙ සේ වුව ද, එ වැනි පර්යන්ත පහසුකමක් වෙනුවෙන් ගිවිසුම් කෙටුම්පතක් සකස් කිරීමකටත් පෙර, 2016 දෙසැම්බර් 13 වැනි දින මෙම ක්‍රියාන්විතය MCC සංයුක්තයකට (MCC Compact) උසස් කරනු ලැබ ඇති බව පෙනී යයි (ඇමුණුම-3A). ඒ අනුව, 2017 මාර්තු 14 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය පරිදි MCC කටයුතු සම්බන්ධීකරණය සඳහා ව්‍යාපෘති කාර්යාලයක් අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලය තුළ ස්ථාපනය කිරීමට පියවර ගෙන ඇති බව නිරීක්ෂණය වේ (ඇමුණුම-3B).

ඉන් අනතුරුව, 2017 වසරේ දී අමෙරිකාවේ හාවඩ් විශ්වවිද්‍යාලයේ අන්තර්ජාතික සංවර්ධනය පිළිබඳ කේන්ද්‍රය (Harvard University's Centre for International Development or HUCID) විසින් නිකුත් කරන ලද ශ්‍රී ලංකා සංරෝධක ඇගයීම් වාර්තාවේ (Sri Lanka Constraints Analysis Report) සඳහන් වන පරිදි (ඇමුණුම-4) ශ්‍රී ලංකාවේ අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයේ ස්ථාපනය කරන ලද ප්‍රතිපත්ති ඒකකය සහ MCC ආයතනය විසින් HUCID හි සහය ඇතිව MCC සංයුක්ත පහසුකමක් උදෙසා ශ්‍රී ලංකා වෘද්ධි සංරෝධක ඇගයීමක් නැවත සිදු කරනු ලැබ තිබෙන බව පෙනී යයි. එම ඇගයීමේ දී පහත දැක්වෙන පරිදි ක්ෂේත්‍ර නවයක් විමසුමට ලක් කෙරී ඇත.²

i. ඉඩම් සඳහා ප්‍රවේශය	ii. බදු ප්‍රතිපත්ති අස්ථාවරත්වය
ii. ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රය	iv. ජලය
v. අධ්‍යාපනය සහ හැකියාවන්	vi. විදුලි බලය
vii. කම්කරු රෙගුලාසි	viii. ප්‍රාග්ධන මූල්‍යන ප්‍රවේශය
ix. සෞඛ්‍යය	

2017 පෙරවාරි 28 වැනි දිනැති සහ අංක PMO/06/03/CM/19/2017 සහිත අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකාවෙන් (ඇමුණුම-3C) අග්‍රාමාත්‍යවරයා විසින් අමාත්‍ය මණ්ඩලයට වාර්තා කර තිබෙන්නේ ප්‍රමුඛතා සංරෝධක දුර්ලිඛ වශයෙන් MCC ආයතනය විසින් සිය උපදේශන කණ්ඩායමක් මගින් 2016 පෙබරවාරි සහ දෙසැම්බර් අතර කාලයේ දී කරන ලද අධ්‍යයනයන් තුළින් පහත දැක්වෙන ක්ෂේත්‍ර තුන හඳුනාගනු ලැබ ඇති බවයි.³

- (i) ප්‍රතිපත්ති අස්ථාවරත්වය (ii) ඉඩම් ලබා ගැනීම (iii) ප්‍රවාහනය

² කෙ සේ වුව ද, 2018 ජුනි 21 දානම් සහිත අමාත්‍ය මණ්ඩල සටහනට අනුව අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලය විසින් සංරෝධක වශයෙන් පහත දැක්වෙන ක්ෂේත්‍ර හය MCC වෙත මූලික ව යෝජනා කරනු ලැබ තිබීම ඉහත වාර්තාවට සාපේක්ෂව පරස්පරතාවකි:

i. ඉඩම් පරිපාලන ක්‍රියාවලිය	ii. ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රයේ වර්ධකයන්	iii. කෘෂිකාර්මික සැපයුම් ක්ෂේත්‍රයේ වර්ධනය
iv. පැලියගොඩ-මාලබේ ගුවන් මහාමාර්ගය	v. විදුලිබල හා බලශක්ති ක්ෂේත්‍රීය සංවර්ධනය	
vi. උසස් තාක්ෂණ විශ්වවිද්‍යාලයක් ස්ථාපනය කිරීම		

³ මෙය, MCC ආයතනය විසින් 2019 අප්‍රියෙල් 25 දානම් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති කොංග්‍රස් මණ්ඩල දැන්වීමෙහි (ඇමුණුම-3D) අදාළ සංරෝධක ඇගයීම සිය සහය ඇති ව සිදු කළේ ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් බවට කෙරෙන සඳහන සමඟ පරස්පර වෙයි. තව ද, මෙම ප්‍රමුඛතා තේරීම ආර්ථිකමය ප්‍රතිලාභ අනුපාතයන් (Economic Rate of Return, හෙවත් ERR) පදනම් කර ගනිමින් සිදු කරන ලද බව පැවැසුණ ද, එ වැනි ගණනය කිරීමක් ශ්‍රී ලංකාවේ කිසිදු මධ්‍යගත සැලසුම් ආයතනයක් විසින් සිදු කර නොමැති බවත්, සංයුක්ත ගිවිසුමේ ඇමුණුම III හි සහ 2019 අප්‍රියෙල් 25 දිනැති කොංග්‍රස් මණ්ඩල දැන්වීමෙහි සඳහන් වෙන ERR අගයයන් කවර පදනමකින් කුමන ප්‍රතිලාභ-පිරිවැය තක්සේරු මත ගණනය කර තිබේ ද යන්න පිළිබඳ තොරතුරු කමිටුව වෙත ලබා දීමට මෙම යෝජනාවලිය ශ්‍රී ලංකාව වෙනුවෙන් කළමනාකරණය කර තිබෙන අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලය සිට ප්‍රතිපත්ති සම්පාදන ඒකකය හෝ ජාතික ක්‍රම සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව හෝ විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව හෝ අසමත් විය. එ සේ ම, ඒ හා අදාළ කිසිදු තොරතුරක් විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශයේ මේ සම්බන්ධ ලිපි ගනුදෙනු තුළ අන්තර්ගත නො වන බව ද එම ගණනය කිරීම් සිදුකළ ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ තොරතුරු කමිටුව වෙත ලබා දීමට MCC ආයතනය හෝ ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති එහි නේවාසික නියෝජිත අංශය හෝ පියවර නො ගත් බව ද, විශේෂයෙන් සඳහන් කළ යුතු ය.

මේ අගැයීම 2016 නොවැම්බර් මාසයේ දී අවසන් කර ඇති බව 2019 අප්‍රියෙල් මස 25 දානමින් MCC ආයතනය විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති කොංග්‍රස් මණ්ඩල දැන්වීමෙහි (ඇමුණුම-3D) නොරතුරු අනිර්ණයෙන් පැහැදිලි වෙයි. ⁴

තව ද, 2017 මැයි මස 9 වැනි දින අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයීය ප්‍රතිපත්ති සංවර්ධන කාර්යාල ප්‍රධානී වරින් රත්වත්ත මහතා විසින් MCC වෙත යැවුණු සංකල්පීය සටහනින් (ඇමුණුම-3E) (i) ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රයේ සංවර්ධනය සහ (ii) ඉඩම් පරිපාලන ක්‍රියාවලිය යන ව්‍යාපෘති මැදිහත්වීම් ද්වය යථායෝගී අධ්‍යයනයන්ට (due diligence) භාජනය කරන ලෙස දන්වා සිටීමටත්, ඒ අනුව යමින් 2017 නොවැම්බර් 10 දානමින් අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයීය සංයුක්ත සංවර්ධන කණ්ඩායම (Compact Development Team) විසින් MCC ආයතනය වෙත යවා තිබෙන “MCC සංයුක්ත වැඩසටහන සඳහා ව්‍යාපෘති යෝජනාව” (උපලේඛනය-2) තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික වෘද්ධිය දිරිගැන්වීමට ප්‍රවාහන හා ඉඩම් උපරිව්‍යුහ වැඩිදියුණු කිරීමේ ව්‍යාපෘති (Stimulate Economic Growth Through Improvements in Transport and land Infrastructure in Sri Lanka) ඉදිරිපත් කර තිබීමටත්, පාදක වී ඇත්තේ සංරෝධක ඇගයීම පිළිබඳ ඉහත සඳහන් HUCID වාර්තාවේ නිගමනයන් බව ඒ අනුව පැහැදිලි වෙයි. ⁵

මෙම වැඩසටහන ගොඩනැඟීම වෙනුවෙන් අමෙරිකානු ඩොලර් මිලියන 7.4 ක ප්‍රදානයක් සඳහා 2017 ජූලි 26 දින දී ද, ඉන් පසු එය අමෙරිකානු ඩොලර් මිලියන 10ක් තෙක් ඉහළ නැංවීම උදෙසා 2018 ජූනි 18 දින දී ද, වශයෙන් මූලික ගිවිසුම් දෙකකකට (ඇමුණුම - 5A සහ 5B) මේ වන විට ද භාණ්ඩාගාර ලේකම්වරයා ශ්‍රී ලංකා රජය වෙනුවෙන් MCC ආයතනය සමඟ අත්සන් කර ඇත.

ඉන් අනතුරු ව, MCC ආයතනය විසින් ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රයේ හා ඉඩම් පරිපාලන ක්ෂේත්‍රයේ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සඳහා අරමුදල් ලබා දීමට එකඟ වී ඇති බව අග්‍රාමාත්‍යතුමා විසින් අංක PMO/NC/09/2018 සහ 2018 ජූනි 21 දානම සහිත සටහනින් අමාත්‍ය මණ්ඩලය දැනුවත් කරනු ලැබ ඇත (ඇමුණුම - 5C).

ඒ අනුව, අවසානයේ දී ඉඩම් පරිපාලන පද්ධතිය ප්‍රතිසංස්කරණය (ඇ.ඩොලර් මිලියන 67.3) හා ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රයේ සංවර්ධනය (ඇ.ඩොලර් මිලියන 350.0) සඳහා වූ යෝජනා අදාළ ව්‍යාපෘති ඇගයීම් හා අධීක්ෂණය (ඇ.ඩොලර් මිලියන 12.7) සහ වැඩසටහන් පරිපාලනය (ඇ.ඩොලර් මිලියන 50.0) ද සහිතව සමස්තයක් ලෙස ඇ.ඩොලර් මිලියන 480 ක MCC ප්‍රදාන යෙදවීම මගින් ක්‍රියාවට නැංවීමට තෝරා ගනු ලැබ ඇත.

මේ අනුව, 2018 වසර අග දී MCC සංයුක්ත ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට අරමුණු කර තිබූ බවත්, ඒ උදෙසා ගිවිසුම් කෙටුම්පත් සැකැස්මෙන් පසු 2018 ඔක්තෝබර් 1 සිට 5 තෙක්

⁴ මෙය සිදු කරනු ලැබ ඇත්තේ 2017 මාර්තු මාසයේ දී ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් සංයුක්තය ගොඩනැඟීමේ කණ්ඩායම (හෙවත් CDT) නිල වශයෙන් ස්ථාපනය කිරීමටත් පෙර වීම විශේෂත්වයකි.

⁵ සංරෝධක ඇගයීම සම්බන්ධයෙන් වූ HUCID වාර්තාව (2017) හැරුණු කොට මෙම තේරීමට පාදක වූයේ යැයි සැලකිය හැකි වෙනත් කිසියම් හෝ ඇගයීම් වාර්තාවක් මෙහි සඳහන් 2017 මැයි 9 දානම සහිත සංකල්පීය සටහනට පෙරාතුව ශ්‍රී ලංකාවේ ආභ්‍යන්තරික කේන්ද්‍රීය ආයතනයන් විසින් සකසනු ලැබ ඇති බවක් කමිටුවට නිරීක්ෂණය නොවී ය. කෙසේ වුව ද, එ ලෙස තෝරාගැනුණු සංරෝධක තුන අතරින් ක්‍රියාත්මක කිරීම උදෙසා ආයෝජන මූල්‍යනයක් අවශ්‍ය වන්නා වූ ක්ෂේත්‍ර ද්වයට අදාළ ව ව්‍යාපෘති ගොඩනඟනු ලැබ ඇති බව පෙනී යයි. “ප්‍රතිපත්ති අස්ථාවරත්වය” සම්බන්ධ සංරෝධකය දුරලීම සඳහා මූල්‍යමය ආයෝජනයක් සහිත ව්‍යාපෘතියක් අවශ්‍ය නැති බවත් ඒ උදෙසා අවශ්‍ය වන්නේ ප්‍රතිපත්ති තීරණයක් පමණක් බවත් කමිටුවේ අවධානයට යොමු වෙයි.

අමෙරිකාවේ වොෂින්ටන් නුවර දී මේ පිළිබඳව අවසන් සාකච්ඡා සම්මුති රැස්වීමක් පැවැත්වී ඇති බවත්, වාර්තා වේ. කෙසේ වුව ද, 2018 ඔක්තෝබර් මස අග භාගයේ දී ශ්‍රී ලංකාව තුළ උද්ගත වුණු ආණ්ඩු වෙනස් වීම් නිසා මෙම ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට නො හැකි වී ඇති බව පෙනී යයි. 2019 අප්‍රියෙල් මස 25 දිනැති ව MCC ආයතනය විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති කොංග්‍රස් මණ්ඩල දැන්වීම තුළින් ඒ බව ගම්‍ය වන්නේ ජනාධිපති මෙෙත්‍රීපාල සිරිසේන මහතා විසින් රනිල් වික්‍රමසිංහ මහතා අග්‍රාමාත්‍ය තනතුරින් ඉවත් කර ඒ තනතුරට හිටපු ජනාධිපති මහින්ද රාජපක්ෂ මහතා පත්කිරීමෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අර්බුදයක් නිර්මාණය වූ බවත්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව මත මහින්ද රාජපක්ෂ මහතා අග්‍රාමාත්‍ය ධුරයෙන් ඉවත් වීමෙන් පසු නැවත රනිල් වික්‍රමසිංහ මහතා අග්‍රාමාත්‍යවරයා ලෙස පත්වීමෙන් එම අර්බුදය අවසන් වූ බවත්, “ප්‍රජාතාන්ත්‍රිකව” ස්ථාපනය වුණු එම රජය සාකච්ඡා සම්මුතීන් හි දී එකඟ වූ කොන්දේසි මත MCC වැඩසටහන ඉදිරියට ගෙනයාමට ඇති සිය කැපවීම ප්‍රකාශිතව දන්වා ඇති බවත්, විශේෂයෙන් සඳහන් කිරීම තුළිනි (තොරතුරු අතිරේකය, ඇමුණුම-3D). ඒ අනුව නැවත ආරම්භ වී ඇති බව පෙනෙන මෙම ක්‍රියාත්මකයේ ප්‍රතිඵල ලෙස සංයුක්ත ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණයක් 2019 ඔක්තෝබර් 29 දින (ඇමුණුම-5D) ලබා ගෙන ඇත. එහෙත්, MCC සංයුක්ත ගිවිසුමට හා අදාළ ව්‍යාපෘති යෝජනාවලට රට තුළ පැන නැඟුණු විරෝධය හා විශේෂ වශයෙන් අති පූජ්‍ය උඩුදුම්බර කාශ්‍යප ස්වාමීන්වහන්සේ විසින් නිදහස් චතුරශ්‍රයේ දී MCC ගිවිසුමට එරෙහිව ආරම්භ කරන ලද උපවාසය හමුවේ එම ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට නො හැකි වී තිබේ.

2019 ජනාධිපතිවරණය අවසන්වීමෙන් පසුව මේ සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කළ නව රජයේ අමාත්‍ය මණ්ඩලය, MCC ගිවිසුම් අත්සන් කිරීම සඳහා 2019 ඔක්තෝබර් 29 දින පැවැති අමාත්‍ය මණ්ඩල රැස්වීමේ දී ලබාගෙන තිබූ අනුමැතිය අත්හිටුවා, අදාළ ගිවිසුම, ව්‍යාපෘති හා ඒ හා අදාළ වෙනත් කරුණු නැවත සමාලෝචනය කර රජයට නිර්දේශ ලබාගැනීම වෙනුවෙන් මෙම විශේෂ කමිටුව පත් කිරීමට 2019 දෙසැම්බර් 18 දින පැවැති අමාත්‍ය මණ්ඩල රැස්වීමේ දී තීරණය කර ඇත. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන-ආර්ථික ස්වෛරීත්වය වෙනත් කිසිදු අවශ්‍යතාවක් හමුවේ කැප කළ නො හැකි බවට වන අවිවාදාත්මක නිර්ණයකය සිය විමැසුම් රාමුව ලෙස යොදාගනිමින් කමිටුව විසින් සිය අධ්‍යයනයන් සිදු කරන ලදී.

එම අධ්‍යයනයන් සහ ඒ තුළින් එළැඹී නිරීක්ෂණයන් හා නිගමනයන් සම්පිණ්ඩනය කරමින් කමිටුව විසින් සම්පාදනය කෙරුණු අවසන් වාර්තාව මෙ සේ ඉදිරිපත් කෙරෙයි. මෙය කෙටුම්පතක් ලෙස පළමුව ඉදිරිපත් කෙරෙන අතර ඊට අමතර තොරතුරු හෝ පැහැදිලි කිරීම් හෝ වැඩිමනත් වපසරියක අධ්‍යයනයන් හෝ අවශ්‍ය වන්නේ නම් කමිටුව ඒ කර්තව්‍යය ඉටු කර දීමට සූදානම්ව සිටින බව ද, එ සේ අවශ්‍ය නො වන්නේ නම් මෙම වාර්තාව කමිටුවේ අවසන් වාර්තාව ලෙස සැලකීම සුදුසු බව කමිටුව යෝජනා කරයි.

3. කම්පුචේ අධ්‍යයන ක්‍රමවේදය

2020 ජනවාරි 1 දින පටන් ක්‍රියාත්මක කෙරෙන ලෙස පත් කර ඇති මෙම කම්පුචේ අධ්‍යයනයන් පහත දැක්වෙන පරිදි සිදු කෙරිණි :

(අ) කම්පුච වෙත රජය විසින් ලබා දෙන ලද්දා වූ MCC සංයුක්ත ගිවිසුම (Compact Agreement): ඇමුණුම-6,⁶ ඊට අදාළ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම (Program Implementation Agreement or PIA): ඇමුණුම-7, ක්‍රියාන්විතය මෙහෙයවීම උදෙසා ස්ථාපනය කිරීමට යෝජිත MCA-Sri Lanka නමැති ඇපයෙන් සීමිත සමාගමේ (a Company Limited by Guarantee) සාංගමික ව්‍යවස්ථාවලි කෙටුම්පත (Articles of Association): ඇමුණුම-8, අදාළ අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකා-සටහන්-තීරණ සහ මෙම යෝජනාවලියට අදාළව සපයා ගත හැකි වූ වෙනත් ලේඛන / වාර්තා ද අධ්‍යයනය කිරීම;

(ආ) ශ්‍රී ලංකාව වෙනුවෙන් සංයුක්තය ගොඩනැගීමට හා ඊට අදාළ සංරෝධක අධ්‍යයනයට දායක වූ නිලධාරීන්, සංයුක්තය පිළිබඳ කටයුතු සම්බන්ධීකරණය කිරීමේ කණ්ඩායමේ (Compact Development Team or CDT) සාමාජිකයන් සහ 2018 ඔක්තෝබර් 1 දින සිට 5 දින තෙක් මෙම සංයුක්ත ගිවිසුම පිළිබඳව MCC ආයතනය සමඟ පැවැති අවසන් සාකච්ඡා සම්මුති රැස්වීම් සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජය වෙනුවෙන් සහභාගී වූ නියෝජිත කණ්ඩායමේ සාමාජිකයන් ද ඇතුළු රජයේ නිලධාරීන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම;

(ඇ) MCC ආයතනයේ ශ්‍රී ලංකාවේ නියෝජිතයන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම;

(ඈ) රට තුළ ක්‍රියාත්මක විවිධ වෘත්තික කණ්ඩායම් හා අවබෝධාත්මක පුරවැසියන් වෙතින් ලිඛිතව අදහස් - උදහස් ලබා ගැනීම සහ කම්පුච හමු වී අදහස් දැක්වීමට ඉදිරිපත් වූ ආයතන හා පුද්ගලයන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම;

(ඉ) රජයේ අදාළ ආයතන වෙතින් මේ සම්බන්ධ නිල තොරතුරු විමසා අධ්‍යයනය කිරීම;

(ඊ) MCC ගිවිසුම සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් පවත්වාගෙන යන ලද ලිපි ගොනු අධ්‍යයනය කිරීම;

(උ) MCC පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර අත්දැකීම් වාර්තා අධ්‍යයනය කිරීම;

(ඌ) MCC ගිවිසුම සම්බන්ධයෙන් අන්තර්ජාලය, සම්මන්ත්‍රණ වැනි විවිධ ප්‍රභවයන් ඔස්සේ තොරතුරු සපයා ගැනීම හා ඒවා විමැසීමට ලක් කිරීම.

ඉහත (ආ) සහ (ඇ) හි සඳහන් හමුවීම්, සාකච්ඡා හා තොරතුරු සම්පාදනයන් හි සාරාංශ සටහන් ඇමුණුම-9A ලෙස ද, ඉහත (ඈ) හි සඳහන් පොදු මහජන මත විමසුමේ ප්‍රතිඵල ලෙස විවිධ පුද්ගලයන්, ව්‍යාපාරික ආයතන, වෘත්තික ආයතනයන්, වෘත්තීය සංගම්, වාණිජ මණ්ඩල හා සමාජ සංවිධාන විසින් ඉදිරිපත් කෙරුණු තොරතුරු හා දත්ත සාරාංශයක් ඇමුණුම-9B ලෙස ද, මෙම වාර්තාවට ඇතුළත් කර ඇත.

⁶ සංයුක්ත ගිවිසුම් කෙටුම්පත් කීපයක් ඇති බව නිරීක්ෂණය විය. මෙහි දී අධ්‍යයනයට පාදක වන්නේ අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලය විසින් කම්පුච වෙත නිල වශයෙන් ලබා දුන් සංයුක්ත ගිවිසුම - Execution Version - පිටපතයි (ඇමුණුම-6). මුදල් අමාත්‍යාංශ නිල වෙබ් අඩවියේ ද එම වැනි තවත් පිටපතක් ඇත. ඒ කෙටුම්පත් අතර යම් වෙනස්කම් ඇති බව නිරීක්ෂණය වේ. කෙසේ වුව ද, MCC සමඟ ගිවිසුම් අත්සන් කිරීමට 2019 ඔක්තෝබර් 29 දින අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් අනුමැතිය ලබාදී ඇත්තේ 2019 මාර්තු 25 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල සටහන (ඇමුණුම-3G) මගින් ඉදිරිපත් කර ඇති Execution Version පිටපතට බව පෙනී යයි.

කමිටුව විසින් රාජ්‍ය ආයතන වෙතින් ලබා ගන්නා ලද තොරතුරු, වාර්තා සහ ඉහත (ඉ) හි දැක්වෙන අයුරු රාජ්‍ය ආයතන වෙතින් කරන ලද විමසුම්වලට අදාළව ඒ ආයතන විසින් නිල වශයෙන් කරන ලද ලිඛිත පැහැදිලි කිරීම් ඇමුණුම-10 ලෙස මේ වාර්තාවට අමුණා ඇත.

ඒ වාර්තා තුළ විශේෂ වශයෙන් විදේශ සබඳතා අමාත්‍යාංශය (ඇමුණුම-10A සහ උපලේඛනය-3:F1-70), ජාතික ක්‍රමසම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව (ඇමුණුම-10B), විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව (ඇමුණුම-10C), ඉඩම් අමාත්‍යාංශය (ඇමුණුම-10D), ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල් (ඇමුණුම-10E), මිනුම්පති (ඇමුණුම-10F), ප්‍රවාහන අමාත්‍යාංශය (ඇමුණුම-10G) සහ නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය (ඇමුණුම - 10H) ඇතුළු රජයේ ආයතන විසින් මෙම වැඩසටහන හා ඊට අදාළ ව්‍යාපෘති ගොඩනැගීම පිණිස ලබා දී ඇති දායකත්වය හා විශ්ලේෂණය කිරීම්, වැඩසටහන හා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී රටේ නීති පද්ධතිය පිළිබඳ තිබිය හැකි පරස්පරතා මෙන් ම, ජාතික ආරක්ෂාවට හා ස්වෛරීත්වයට සිදුවිය හැකි බලපෑම් සම්බන්ධව ලබා දී ඇති තොරතුරු හා කර තිබෙන පැහැදිලි කිරීම් ද ඇතුළත් කර ඇත. තව ද, ප්‍රමාණයෙන් විශාල බැවින් ඉහත (ඊ) හි සඳහන් විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශ ලිපි ගොනු හතරක් සහ (උ) හි සඳහන් ජාත්‍යන්තර අත්දැකීම් තොරතුරු මෙම වාර්තාවට ඇතුළත් කර නොමැති වුව ද, ඒවා අනුපිළිවෙළින් උපලේඛනය-3 (F1: පිටු අංක 1-1324 තෙක්, F2: පිටු අංක 1325-1580 තෙක්, F3: පිටු අංක 1581-2018 තෙක් සහ F4: පිටු අංක 2019-2674 තෙක්) ලෙස සහ උපලේඛනය-4 ලෙස හඳුන්වමින් නිසි ක්‍රමාංකනයෙන් යුතු ව මෙම වාර්තාවේම කොටසක් ලෙස සැලකෙන අයුරු අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම් කාර්යාලයේ තැන්පත් කරනු ලැබ තිබේ.

මීට අමතර ව, මෙම අධ්‍යයනය සම්බන්ධයෙන් රජයේ ඉහළ නිලධාරීන් හා දේශපාලන අධිකාරීන් සමඟ සාකච්ඡා කීපයකට සහභාගි වී අදහස් හුවමාරු කර ගැනීමට ද කමිටුව විසින් පියවර ගන්නා ලදී. ඒ අනුව, 2019 දෙසැම්බර් 30 වැනි දින ගරු අගමැතිතුමා, අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා ඇතුළු පිරිස සමඟ ආරම්භක සාකච්ඡාවක් පැවැත්විණි. ඊට අමතරව 2020 ජනවාරි 24 වැනි දින අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා සමඟ ද, එ තුමා ගේ මූලිකත්වයෙන් ගරු නීතිපතිතුමා ගේ නියෝජිතවරියක සමඟ ද අදහස් හුවමාරු කරගැනීමට කටයුතු කර තිබේ. තව ද, 2020 ජනවාරි 29 දින ජනාධිපති ලේකම්තුමා සමඟ ද කමිටු සාමාජිකයන් ගේ සාකච්ඡාවක් පවත්වන ලදී. එ සේ ම, 2020 පෙබරවාරි 10 වැනි දින අමාත්‍ය මණ්ඩල ලේකම්තුමා සමඟ සාකච්ඡාවක් ද පවත්වා අදහස් හුවමාරු කරගෙන ඇත. තව ද, කමිටුව විසින් සිය ආරම්භක වාර්තාව භාරදීමේ දී අතිගරු ජනාධිපතිතුමා හා ජනාධිපති ලේකම්තුමා සමඟ නැවත ද වරක් අදහස් පැහැදිලි කිරීමේ සාකච්ඡාවක් 2020 පෙබරවාරි 17 දින පැවැත්වුණු අතර එ වැනි ම සාකච්ඡාවක් 2020 පෙබරවාරි 24 දින දී ගරු අගමැතිතුමා සමඟ ද පවත්වනු ලැබ ඇත.

මීට අමතරව අතිගරු ජනාධිපතිතුමා විසින් කැඳවන ලදුව මෙම යෝජනාවලියට සම්බන්ධ රාජ්‍ය ආයතනවල උසස් නිලධාරීන් ගේ ද සහභාගිත්වයෙන් 2020 මැයි මස 5 වැනි දින ජනාධිපති ලේකම් කාර්යාලයේ දී පැවැති සාකච්ඡාවේ දී ද මේ සම්බන්ධව වැඩි දුරටත් අදහස් හුවමාරු කර ගනු ලැබිණි. ඉන් අනතුරුව, අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා විසින් සංවිධානය කරන ලදුව නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ මේ සම්බන්ධයෙන් අධ්‍යයනය කරන නිලධාරීන් මෙන් ම ඉඩම් කොමසාරිස්, ජාතික ක්‍රමසම්පාදන දෙපාර්තමේන්තු හා විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තු නිලධාරීන් සහ භාණ්ඩාගාර නියෝජ්‍ය ලේකම් සමඟ විශ්ලේෂණාත්මක

සාකච්ඡාවක් ද, විදේශ සබඳතා අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්වරයා ඇතුළු එම අමාත්‍යාංශයේ නිලධාරීන් සමඟ අදහස් හුවමාරුවක් ද, 2020 මැයි මස 15 දින පවත්වන ලදී. ඉහත සඳහන් සාකච්ඡාවල සහ කමිටුවේ නිරීක්ෂණයන් හි ප්‍රතිඵල ලෙස ගරු නීතිපතිතුමා ගේ මතය හා උපදෙස් නිල වශයෙන් ලබා ගැනීම උදෙසා ඉල්ලීම් ලිපි කීපයක් (ඇමුණුම-11) ගරු නීතිපතිතුමා වෙත අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා මගින් යොමු කිරීමට ද කමිටුව විසින් පියවර ගනු ලැබ ඇත.

තව ද, මේ සම්බන්ධව, (අ) ජාතික ආර්ථික සභාව විසින් 2019 මැයි 18 දානමින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති නිරීක්ෂණ හා නිර්දේශ ඇමුණුම-12 ලෙස ද, (ආ) එ වක අතිගරු ජනාධිපතිතුමන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති 2017 මාර්තු 10, 2019 අප්‍රියෙල් 01, 2019 ජූලි 17, 2019 ජූලි 29, සහ 2019 අගෝස්තු 23 දිනයන් ගෙන් යුතු අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකා සහ නිරීක්ෂණ ඇමුණුම-13 ලෙස ද, මේ වාර්තාවේ අන්තර්ගත කරනු ලැබ ඇත.

මෙම වාර්තාවේ “ඇමුණුම්” ලෙස හැඳින්වී ඇති ලිපි ලේඛන මෙම වාර්තාවටම අමුණා ඇත. මෙහි “උපලේඛන” වශයෙන් සඳහන් කරනු ලැබ ඇති සටහන්, ලිපි ලේඛන හා වාර්තා මෙම වාර්තාවේ ම කොටසක් ලෙස සැලකෙන පරිදි හා පහසුවෙන් පරිශීලනය කළ හැකි පරිදි ක්‍රමාංකනය කර අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයේ තැන්පත් කර ඇත.

4. කම්පව විසින් කරන ලද තොරතුරු සම්පාදනය

4.1 සංයුක්තය ගොඩනැගීම උදෙසා අනුගමනය කර ඇති ක්‍රමවේද විමර්ශනය

විදේශ රටවල් සමඟ ගිවිසුම් ඇති කර ගැනීමේ දී ස්වෛරී රාජ්‍යයක් විසින් විශේෂයෙන් සලකා බැලිය යුතු කරුණක් වන්නේ තම රටට, ජනතාව ගේ සුභසිද්ධියට හා ජාතියේ ස්වෛරී තිරසාරත්වයට කවරාකාර බලපෑමක් ඒ ගිවිසුමට එළඹීමෙන් සිදු විය හැකි ද යන්නයි. රාජ්‍ය යන්ත්‍රණය හා ආයතනික ව්‍යුහය ක්‍රියාත්මක විය යුත්තේ මේ උදෙසා ය. ප්‍රස්තුත සහග්‍රක අභියෝගතා සමායතන ගිවිසුම සම්බන්ධව ආරම්භයේ පටන් සංරෝධක හඳුනාගැනීම හා සංයුක්තය ගොඩනැගීම හරහා ගිවිසුමට අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලබා ගැනීම තෙක් අනුගමනය කරනු ලබ ඇති ක්‍රියාවලිය හා අදාළ රාජ්‍ය ආයතනවලින් ඊට ලැබී ඇති දායකත්වය අධ්‍යයනය කිරීමට කම්පව පියවර ගත්තේ එ බැවිනි.

මේ උදෙසා, විදේශ ව්‍යාපෘති හා මූල්‍යාධාර කළමනාකරණය කිරීම හා සම්බන්ධ රාජ්‍ය ආයතනවල නිලධාරීන් සමඟ මෙන් ම විශේෂ වශයෙන් MCC ගිවිසුමට සහසම්බන්ධ වී කටයුතු කර ඇති බවට කම්පවට වාර්තා වූ ආයතන හා නිලධාරීන් සමඟ අදාළ කරුණු පිළිබඳව සාකච්ඡා කිරීමට කම්පව විසින් පියවර ගන්නා ලදී. තව ද, ඉහතින් ද සඳහන් කර ඇති පරිදි, ඒ ආයතනයන් වෙතින් අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්තුමා මගින් කරුණු විමසීමට ද කම්පව විසින් පියවර ගැනිණි.

එම සාකච්ඡා තුළින් හා නිල විමසීම් ඔස්සේ සම්පාදනය කෙරුණු (විශේෂ වශයෙන්, ඇමුණුම-9A සහ ඇමුණුම-10 හි අන්තර්ගත) තොරතුරු අධ්‍යයනය කිරීමේ දී කම්පවට නිරීක්ෂණය වූ සුවිශේෂී වැදගත්කමකින් යුතු කරුණු හා සිදුවීම් පහත දැක්වෙයි :

- i. සංයුක්ත පහසුකම (Compact Facility) වෙනුවෙන් කරනු ලබ ඇති සංරෝධක ඇගයීම (Constraints Analysis) අමෙරිකාවේ භාවඩ් විශ්වවිද්‍යාලයේ අන්තර්ජාතික සංවර්ධනය පිළිබඳ කේන්ද්‍රය (Harvard University Centre for International Development or HUCID) විසින් සිදු කරනු ලබ ඇති බව පෙනේ. එ සේ කිරීමේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ ආයතනවල යම් නිලධාරීන් ගේ සහය ලබා තිබිය හැකි මුත් එය ශ්‍රී ලංකාවේ අදාළ රාජ්‍ය ආයතන විසින් නිල වශයෙන් දේශීය ව කෙරුණු අධ්‍යයනයක් බව පිළිගැනීමට අදාළ කිසිදු සාධකයක් හෝ වාර්තාවක් කම්පව වෙත ඉදිරිපත් වී නැත.
- ii. එ සේ ම, MCC අරමුදල් මත ක්‍රියාවට නැංවීම පිණිස අවසන් වශයෙන් තෝරා ගෙන ඇති ඉඩම් හා ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍ර දෙක ආර්ථික වෘද්ධිය උදෙසා ඉවත් කළ යුතු ප්‍රමුඛතා සංරෝධක බවට නිර්ණය කර ඇති ක්‍රමවේදය ද අපැහැදිලි ය. ඒ තේරීම ආර්ථිකමය ප්‍රතිලාභ අනුපාත (Economic Rate of Return or ERR) අනුපිළිවෙළ අනුව සිදු කරන ලද බව පැවැසුණ ද, ඒවා ප්‍රවාහන ක්ෂේත්‍රය හා ඉඩම් පරිපාලනය ට අදාළව පිළිවෙළින් 19% හා 26% ලෙස (ඇමුණුම-6 හි ඇති සංයුක්ත ගිවිසුමේ ඇමුණුම-III, පිටු අංක 48-49) සඳහන් වුව ද, ඒ පිළිබඳ සංසන්දනාත්මක දත්ත හා වාර්තා සහිත තොරතුරු කම්පවට ලබා දීමට ශ්‍රී ලංකාව වෙනුවෙන් මෙම කටයුතු මෙහෙයවා ඇති සංයුක්ත සංවර්ධන කණ්ඩායම (CDT) හෝ රජයේ වෙනත් ආයතනයක් අසමත් වී ඇත.

- iii. යෝජිත ප්‍රවාහන සංවර්ධන ව්‍යාපෘති හා ඉඩම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් ඒ ඒ ක්ෂේත්‍රවල ශ්‍රී ලාංකේය ආයතනයන් විසින් අදාළ ක්ෂේත්‍රීය රාමු තුළ විශ්ලේෂණයන් කර තිබුණා විය හැකි නමුදු, ඒ යෝජනා දේශයේ ස්වෛරීත්වය - ජාතික ආරක්ෂාව - ආර්ථික ස්වාධීනත්වය - සමාජ සුහසිද්ධිය ඇතුළු සමස්ත ජාතික අරමුණුවලට බල පෑ හැකි ආකාරයන් පිළිබඳ ව (මෙහි ඇමුණුම-14 හි ඇතුළත් වී තිබෙන 2019 ජූලි 4 දිනැති විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් යම් පමණකට සිදු කරනු ලැබ ඇති විග්‍රහය, හැරුණු කොට) සාර්ව රාමුවක් තුළ ප්‍රමාණවත් ව සිදු වී ඇති කිසිදු විග්‍රහයක ප්‍රතිඵල වාර්තාවක් කමිටුව වෙත ඉදිරිපත් නො වී ය.⁷
- iv. උදාහරණ ලෙස, සියලු ඉඩම්වල තොරතුරු අසීමාන්තික ව ඕනෑම අයකුට ලබා ගත හැකි පරිදි පරිගණක දත්ත ගබඩාගත කිරීම රාජ්‍ය ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් සුදුසු නොවන බව හිටපු මිනුම්පතිවරයා, ජාතික භෞතික සැලසුම් දෙපාර්තමේන්තුවේ හිටපු අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයා සහ මේ පිළිබඳ දැනුම්වත් වර්තමාන නිලධාරීන් ද කමිටුව හමුවේ ප්‍රකාශ කළ ද, ඒ අවදානම වගකිවයුතු කේන්ද්‍රීය ආයතන වෙත සන්නිවේදනය වී ඇති බවක් කමිටුවට වාර්තා වී නැත.
- v. විශේෂ වශයෙන්, ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් මෙම ව්‍යාපෘතිය ඔස්සේ ගොඩනැඟීමට යෝජිත මෘදුකාංග හා පරිගණක යෙදවුම් සම්බන්ධයෙන් අවශ්‍ය යතුරුපද හෝ භාවිතයේ පූර්ණ අයිතිය / නිදහස හෝ නඩත්තු කටයුතු පිළිබඳ හැකියාව හෝ මිනින්දොරු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත ලබා දෙන්නේ ද යන්න සම්බන්ධයෙන්වත් පැහැදිලි අවබෝධයක් දෙපාර්තමේන්තුව තුළ නොමැති වග මේ ගැන වර්තමාන මිනුම්පතිවරයා විසින් කමිටුව හමුවේ කරන ලද පැහැදිලි කිරීම් තුළින් ගම්‍ය විය. සංයුක්තයේ කොන්දේසි අනුව සියලු වැඩසටහන් වත්කම් වල බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය MCC ආයතනය සතු විය යුතු බැවින් මෙම හැකියාව හෝ නිදහස ශ්‍රී ලංකාවට අහිමි වීමට සහ ව්‍යාපෘතියෙන් නිපැයෙන එ වැනි මෘදුකාංග හෝ දත්ත පද්ධති හෝ පරිගණක යෙදවුම් හෝ භාවිතා කිරීමට යාමේ දී MCC ආයතනය වෙත හෝ අදාළ සමාගම් වෙත භාවිත ගාස්තු ගෙවීමට ශ්‍රී ලාංකේය ආයතන වලට සිදු වීමට ඇති ඉඩකඩ ගිවිසුම් කොන්දේසි තුළින් අහුරනු ලැබ නැති බව ද කමිටුවේ නිරීක්ෂණයයි. ඒ බව මේ සම්බන්ධයෙන් පරදු දරන අදාළ රාජ්‍ය ආයතන විසින් නිරීක්ෂණය නො කිරීම හා ඒ තත්වය නිවැරදි කිරීමට පියවර ගෙන නො තිබීම කමිටුවේ විමතියට පාදක වෙයි.
- vi. මේ තත්වයට පාදක වී ඇත්තේ, රාජ්‍ය ආයෝජන ව්‍යාපෘති පිළිබඳ සාර්ව ඇගයීමක් සඳහා කේන්ද්‍රීය ව ස්ථාපනය කරනු ලැබ ඇති ජාතික ක්‍රම සම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව හෝ විදේශ ප්‍රතිදාන හා ණය ක්‍රම කළමනාකරණය කිරීමේ වගකීම උසුළන විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව හෝ මෙම ගිවිසුම් කෙටුම්පත් කිරීමට හෝ ව්‍යාපෘති ඇගයීමට හෝ ඒවා ප්‍රමුඛතාකරණය කිරීමට හෝ ආයතනික වශයෙන් දායක කරගෙන නොමැති වීම බව කමිටුව නිරීක්ෂණය කරයි. 2017 පෙබරවාරි 28 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකා අංක 17/0440/702/016 ට නිරීක්ෂණ වශයෙන් මේ වැනි සාර්ව ඇගයීමක් අත්‍යවශ්‍ය බවට අතිගරු ජනාධිපති මෛත්‍රීපාල සිරිසේන මැතිතුමා

⁷ ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය යටතේ ඇති ජාතික ආරක්ෂාව පිළිබඳ අධ්‍යයන ආයතනය (Institute of National Security Studies) විසින් මේ වැනි විශ්ලේෂණයක් සිදු කර ඇති බවක් කමිටුවට දැනගැනීමට ලැබුණ ද ඒ අධ්‍යයනයෙහි තොරතුරු හෝ ප්‍රතිඵල සම්බන්ධ නිල වාර්තාවක් කමිටුවට ඉදිරිපත් වී නැත.

විසින් 2017 මාර්තු 10 දිනැති ව ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති නිර්දේශයන් (ඇමුණුම-13) හා ඒ නිර්දේශ අනුව අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් 2017 මාර්තු 14 වැනි දින පැවැති රැස්වීමේ දී ගනු ලැබ ඇති තීරණයන් ද අනුගමනය වී නැති වීම බරපතල තත්වයකි.

vii. තව ද, මෙම MCC සංයුක්ත ගිවිසුම (Compact), ඊට අදාළ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම (Program Implementation Agreement or PIA), හා ක්‍රියාන්විතය මෙහෙයවීම උදෙසා ස්ථාපනය කිරීමට යෝජිත MCA-Sri Lanka නමැති ඇපයෙන් සිම්ම සමාගමේ සාංගමික ව්‍යවස්ථාවලි කෙටුම්පත (Articles of Association) සකස් කිරීම පිළිබඳ “හිමිකාරත්වය” භාර ගැනීමට හෝ ඒවායේ අන්තර්ගතයන් පිළිබඳ වගකීම දැරීමට හෝ සුදානම් කිසිදු රාජ්‍ය ආයතනයක් මෙතෙක් කමිටුවට හමු වී නැත.

viii. මෙම ක්‍රියාන්විතයේ කටයුතු මෙහෙයවා ඇති ආයතනික ව්‍යුහය පිළිබඳ සොයා බැලීමට කමිටුවේ අවධානය යොමු වූයේ මේ නිරීක්ෂණ හමුවේ දී ය. ඒ විමැසුම්වලදී පහත සඳහන් තොරතුරු සම්පාදනය කර ගැනීමට කමිටුවට හැකි විය:

(අ) 2015 න් පසු MCC යෝජනාව පිළිබඳ ශ්‍රී ලාංකික සම්බන්ධීකරණය සිදු කරනු ලැබ ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකා අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයේ පිහිටුවා ගැනුණු ප්‍රතිපත්ති සම්පාදන කමිටුව සහ සංයුක්ත ගොඩනැගීම් කණ්ඩායම (CDT) විසිනි.

(ආ) ඒ කමිටුවේ ප්‍රධානීන් සමඟ කළ සාකච්ඡාවේ දී පැවැසුණේ සංයුක්තයට අදාළ ව්‍යාපෘති ගොඩනැගීම හෝ ඊට අදාළ කොන්දේසි විග්‍රහ කිරීම හෝ එම කමිටුවෙන් සිදු නො වුණු වගකීම්. ඊට අදාළ රජයේ ආයතන ඇති බවත් ඒවා අධ්‍යයනය කර රටට අවාසියක් නොවන බව තහවුරු කිරීම ඒ ඒ ආයතන වල වගකීම බවත්, ඒ ආයතන වල නියෝජිතයන් අදාළ සාකච්ඡාවලට සහභාගී වී ඇති බැවින් ඒ සියල්ල නිසි පරිදි ඉටු වී ඇති බව සම්බන්ධීකරණ කමිටුව හා ඒ යටතේ පිහිටුවන ලද MCC ශ්‍රී ලංකා කළමනාකරණ කාර්යාලය උපකල්පනය කරන බවත් ඒ ප්‍රධානීන් ගේ ස්ථාවරය විය (ඇමුණුම-9A).

(ඇ) තව ද, එ වක මුදල් අමාත්‍යාංශ ලේකම් ආචාර්ය ආර්. එච්. එස්. සමරතුංග මහතා විසින් පවසන ලද්දේ මෙම වැඩසටහනට තමන් සම්බන්ධ වන්නේ 2018 ඔක්තෝබර් මස 1 දින සිට 5 දින තෙක් අමෙරිකාවේ පැවැති සාකච්ඡා සම්මුති රැස්වීමේ ශ්‍රී ලංකා කණ්ඩායමේ නායකයා ලෙස පමණක් බවයි. ඒ වන විට ව්‍යාපෘති පිළිබඳ සියලු තීන්දු තීරණ ගෙන අවසන් ව තිබූ බවත්, සාර්ව ව්‍යාපෘති ඇගයීම් පිළිබඳ රාජ්‍ය ආයතනික යන්ත්‍රණය බොහෝ කලක පටන් නොසලකා හැර තිබූ බැවින් මේ අවස්ථාවේ ඒ ආයතන වලින් එවැනි කාර්යභාරයක් ඉටු වේ යැයි අපේක්ෂා කළ නොහැකි බවත් ඒ මහතා විසින් පවසන ලදී (ඇමුණුම-9A).

(ඈ) රජයට ලැබෙන විදේශ සම්පත් කළමනාකරණය කෙරෙන සාමාන්‍ය ක්‍රමවේදය හා ඊට සම්බන්ධ විය යුතු කේන්ද්‍රීය රාජ්‍ය ආයතන ව්‍යුහය මෙම යෝජනාවලිය ගොඩනැගීමේ දී හා ඇගයීමේ දී ප්‍රමාණවත් ව සම්බන්ධ කර ගෙන නොමැති බව ශ්‍රී ලංකා ක්‍රම සම්පාදන සේවා සංගමයේ නියෝජිතයන් ද ඇතුළු අදාළ අංශ සමඟ කරන ලද සාකච්ඡාවල දී හෙළිදරව් විය (ඇමුණුම-9B).

(ඉ) ඒ අනුව, පොදු මුදල් සම්බන්ධ රජයේ වගකීම මහභරණ පරිදි ගොඩනැගුණු බව පෙනෙන එ වන් යෝජනාවලියකට විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව ද ඇතුළු අදාළ රාජ්‍ය ආයතන වලින් වත් විරෝධයක් ඉදිරිපත් නො වීමට පාදක වූයේ අදාළ යෝජනා ඉදිරිපත් කර ඇත්තේ අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලය විසින් ම වීම නිසා විය හැකි බව කමිටුව අනුමාන කරයි.

ix. තව ද, සංයුක්ත වැඩසටහන වෙනුවෙන් තෝරාගෙන ඇති සමහර ව්‍යාපෘති කොටස් තවදුරටත් අධ්‍යයනය වී සම්පූර්ණ විය යුතු බවක් MCC ක්‍රියාවලිය තුළින් හා ඒ පිළිබඳව සකස් කරනු ලැබ ඇති 2018 අගෝස්තු 25 සහ 2018 අගෝස්තු 28 දිනැති වාර්තා තුළින් ගම්‍ය වේ (උපලේඛනය-5: අංක 24, 25). අදාළ අධ්‍යයනයන් අවසන් වී තිබීම නම් ගිවිසුම අත්සන් කළ පසු ක්‍රියාත්මක කිරීම ඇරඹීමට තවත් වසර දෙකකට ආසන්න කාලයක් අවශ්‍යවන්නේ මන් ද යන්න ද අපැහැදිලි ය. ඒ අනුව ඉස්මතු වන ප්‍රශ්නය වන්නේ අදාළ ව්‍යාපෘති සියල්ල පූර්ණ වශයෙන් නිර්මාණය වීමකින් හෝ, මුදල් රෙගුලාසි 3, 4, 34, 35 හා 36 අනුව ඉටු විය යුතු බහු ක්ෂේත්‍රීය බලපෑම් ද ඇතුළු ශක්‍යතා අධ්‍යයනයන් සිදු වීමකින් හා අදාළ කේන්ද්‍රීය ආයතන වලින් නිසි අනුමැතීන් ලැබීමකින් හෝ තොර ව MCC සංයුක්ත ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලැබී ඇති ද යන්න යි.⁸ එ සේ නම්, එය ඉතා අව-ප්‍රශස්ත තත්වයකි. එ වන් යෝජනාවලියක් සම්බන්ධව මූල්‍ය ඇස්තමේන්තු ද කාල රාමු ද ක්‍රියාත්මක ක්‍රමවේදයන් ද සහිත ගිවිසුමක් අත්සන් කළ හැක්කේ කෙ සේ දැයි අපැහැදිලි ය.

x. ඉහතින් ප්‍රශ්න කෙරුණු පරිදි ප්‍රමාණවත් ආභ්‍යන්තරික අධ්‍යයනයන් සිදු වී නොමැති නම්, ඒ ඒ ආයතන නියෝජනය කරමින් අවසන් සාකච්ඡා සම්මුතීන් සඳහා සහභාගී වූයේ (උපලේඛනය-3: F4-59 පිටු අංක 2315-2318) ප්‍රස්තුතය පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් නොමැති යම් නිලධාරීන් පිරිසක් දැයි ප්‍රශ්න කිරීමට තුඩු දෙයි. තත්වය එ සේ නම්, එ වැනි සාකච්ඡාවක් උදෙසා වැය කළ විදේශ විනිමය ඇතුළු මහජන මුදල් එල රහිත වීම විමනියට කරුණක් නො වේ.

4.2 MCC පිළිබඳ වෙනත් ප්‍රතිග්‍රාහක රටවල අත්දැකීම්

මෙම විමර්ශනයේ එක් කොටසක් ලෙස MCC ප්‍රදාන ලබාගත් රටවල අත්දැකීම් අධ්‍යයනයට කමිටුව විසින් පියවර ගන්නා ලදී. අන්තර්ජාලයේ තොරතුරු, MCC ආයතනයේ හා අදාළ රටවල නිල වාර්තා, කමිටුව හමුවේ විවිධ පාර්ශ්ව විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද කරුණු සහ ප්‍රස්තුත තේමාවෙන් පැවැති සම්මන්ත්‍රණවල දී ඉදිරිපත් වුණු පර්යේෂණ වාර්තා මෙන් ම කමිටුව විසින් ම සිදුකරන ලද අධ්‍යයනයන් ද මේ උදෙසා පාදක කර ගැනිණි.

ඒ අධ්‍යයනයන් හි සංක්ෂිප්තයක් පහතින් සාරාංශ කර දැක්වෙයි:

- i. අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ සංස්ථාපිත 2003 සහග්‍රක අභියෝගතා පනතින් බලගැන්වුණු MCC වැඩසටහන අඩු ආදායම්ලාභී හා අඩු-මැදි ආදායම්ලාභී රටවල

⁸ එ වැනි පුළුල් බහු-ක්ෂේත්‍රීය ප්‍රතිලාභ - පිරිවැය අධ්‍යයනයන් දේශීය ව සිදු වී ඇති බවක් නොපෙනුණ ද, ව්‍යාපෘති ගොඩනැගීම වෙනුවෙන් MCC ආයතනය විසින් 2017 ජූලි 26 දින ගිවිසුමෙන් ලබා දීමට එකඟ වූ ඇමරිකානු ඩොලර් මිලියන 7.4 ක ප්‍රදානය, ඩොලර් මිලියන 10ක් තෙක් ඉහළ නැංවීමට තවත් ගිවිසුමක් 2018 ජූනි 18 දින අත්සන් කර ඇත. එහෙත්, එම මුල් ප්‍රදානයේ මුදල් කොපමණක් කවර කරුණු උදෙසා වැය කර ඇති ද යන්න පිළිබඳ ගිණුම් තොරතුරු විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව සතු ව නොමැති බව කමිටුවට නිරීක්ෂණය විය. එය විමනියට කරුණකි.

ආර්ථික වෘද්ධිය හමුවේ ඇති සංරෝධක දුරු කිරීමේ මුඛ්‍ය පරමාර්ථයෙන් ආරම්භ කරන ලද්දකි. මේ වන විට රටවල් 49 ක් සමඟ පර්යන්ත හෝ සංයුක්ත ගිවිසුම් 65 ක් අත්සන් කර ඇති අතර ඒ තුළ රටවල් 16ක් විසින් අත්සන් කර ඇති දෙවැනි ගිවිසුම් ද ඇතුළත් ය (ඇමුණුම-15A හි අදාළ රටවල් හා ගිවිසුම්ගත වූ වසර සඳහන් වේ).

- ii. අතිගරු ජනාධිපතිතුමන් විසින් 2019 අගෝස්තු 23 දින ඉදිරිපත් කරන ලද අංක PS/CP/180/2019 සහිත අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකාවෙන් (ඇමුණුම-13) අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අවධානයට යොමු කර තිබූ විස්තරාත්මක වාර්තාවෙහි සඳහන් වන්නේ නයිජර්, යේමනය, මොරිටානියාව, ගැම්බියාව, ටැන්සානියාව, නිකරගුවාව, හොන්ඩුරාස්, මැඩගස්කරය, ආර්මේනියාව, මාලි හා මලාවි යන රටවල් සමඟ ඇති කරගෙන තිබූ සංයුක්තයන් බිඳ වැටී හෝ අතරමඟ නතර වී ඇති බව යි.
- iii. අත්සන් කරන ලද ගිවිසුම්වලට පෙර හා පසු වසර පහක කාල පරාසයන් තුළ ඒ ඒ රටවල් අත්සන් කර ගත් වෘද්ධි වේගයන් අධ්‍යයනය කිරීමෙන් නිරීක්ෂණය වූයේ MCC හි මුඛ්‍ය පරමාර්ථයේ සඳහන් අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමට MCC ආධාර ලද බහුතරයක් රටවලට නොහැකි වී ඇති බවයි (ඇමුණුම-15A). ප්‍රදානයන් ලැබීමට පෙර වසර පහක පැවැති සාමාන්‍ය වෘද්ධි වේගයේ ප්‍රතිශත එකක හෝ ඊට වැඩි වර්ධනයක් ලබා ගැනීමට හැකි වී ඇත්තේ අත්සන් කෙරුණු ගිවිසුම් 65 න් 7 ක පමණකි; එ නම්, සානාව (පළමු ගිවිසුම), ගයානාව, ඉනිදුනීසියාව (පළමු ගිවිසුම), ලෙසෝතෝ, මලාවි, පැරගුවේ, සහ සැම්බියාව පමණි. ප්‍රතිශත භාගයකට වැඩි අමතර වෘද්ධි වේගයක් ළඟා කරගත් රටවල් සැලකූව ද, මෙම ලේඛනයට අමතරව එකතු වන්නේ මැඩගස්කරය, මෝල්ඩෝවා (දෙවැනි ගිවිසුම), නයිජර් හා පිලිපීනය පමණි. රටවල් 38% ක ම වෘද්ධි වේගය අත්සන් කිරීමට පෙර පැවැති මට්ටමට වඩා සියයට භාගයකට වැඩි ප්‍රමාණයකින් අඩු වී ඇත (32% ක් පිළිබඳ වසර 5ක පෙර-පසු සැසඳීමට අදාළ දත්ත සපයාගත නො හැකි වූ අතර 8% ක් සම්බන්ධයෙන් වෘද්ධි වේගයේ 0.5% කට වඩා අඩුවීමක් හෝ වැඩි වීමක් හෝ දැකිය නො හැක.)
- iv. MCC පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකා විශ්ව විද්‍යාලීය ආර්ථික විද්‍යාර්ථීන් ගේ සංසඳය (Sri Lanka Forum of University Economists) විසින් 2020 පෙබරවාරි මස 7 වැනි දින ඌව වෙල්ලස්ස විශ්ව විද්‍යාලය පරිශ්‍රයේ දී පැවැති වැඩමුළුවේ දී කොළඹ විශ්ව විද්‍යාලයේ ආර්ථික විද්‍යා අධ්‍යයනාංශයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ කලීකාචාර්ය ආචාර්ය ප්‍රියංග දුනුසිංහ මහතා විසින් පවත්වන ලද මුඛ්‍ය දේශනයෙන් ඉදිරිපත් කෙරුණු ආර්ථිකමිතික අධ්‍යයනයකින් ද මේ බව පෙන්වා දී ඇත (ඇමුණුම-15B). තව ද, රජයේ වෛද්‍ය නිලධාරීන් ගේ සංගමයේ ඉදිරිපත් කිරීම් තුළ ද මේ බව සඳහන් වේ. ඒ අනුව නිගමනය වන්නේ ආර්ථික වෘද්ධිය අවහිර කරන සංරෝධක දුර්ලීම සම්බන්ධයෙන් MCC ප්‍රදානයන් හි සාර්ථකත්වය සතුටුදායක නොවන බවයි. ඕස්ට්‍රේලියාවේ ස්පර් (SPUR) සංවිධානය විසින් මෙම කමිටුව වෙත කරන ලද ඉදිරිපත් කිරීමෙහි (ඇමුණුම-9B හා උපලේඛනය-6: B2-120) සඳහන් වී ඇති අයුරු සිය ප්‍රදාන ලබාගත් රටවල ඇති වූ ප්‍රගතියක් සංඛ්‍යාලේඛන ඔස්සේ දැක්වීමට MCC ආයතනය අසමත් වී ඇති බවට කැලිපෝනියා සැන් ග්‍රැන්සිස්කෝ හි රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති අත්දැකීම් ප්‍රධානී නයන රේනු කුමාර් මහතා විසින් කර ඇති ප්‍රකාශයෙන් මේ බව තවදුරටත් අවධාරණය වෙයි.

- v. MCC ගිවිසුම් ඔස්සේ සිදුවන්නේ දිළිඳුකම පිටු දැකීම නොව අමෙරිකානු සමාගම් වලට දුප්පත් රටවල් කොල්ලාකෑමට පාර කැපීම බව කේම්බ්‍රිජ් සරසවියේ ආචාර්ය එමා මවුඩ්ස්ලි පවසා ඇතැයි ස්පර් (SPUR) සංවිධානය සිය ඉදිරිපත් කිරීමෙහි දක්වා ඇත (ඇමුණුම-9B හා උපලේඛනය-6: B2-120). MCC විසින් පළමුව ආණ්ඩු ලවා ඉඩම් නීති වෙනස් කරවා අවශ්‍ය තත්වයන් නිර්මාණය කර ඉන්පසු ඉඩම් ඩැහැගන්තා බව කෝර්නෙල් විශ්ව විද්‍යාලයේ මහාචාර්ය පිලිප් මැක්මිවෙල් ද පවසා ඇති බවත්, කැනඩාවේ ක්වින්ස් සරසවියේ මහාචාර්ය සුසාන් සෝඩර්බර්ග් ට අනුව MCC යනු නව පන්තියේ ඇමරිකානු අධිරාජ්‍යවාදය බවත්, එහි වැඩිදුරටත් සඳහන් වෙයි.
- vi. ඉඩම් ඩැහැගැනීමේ දීර්ඝ කාලීනව පැවැති බටහිර උවමනාව දකුණු අප්‍රිකාවේ ඩෙස්මන් ටුටු බ්‍රිෂොප්තුමා ගේ ප්‍රකාශයෙන් ද පැහැදිලි වෙන වග SPUR සංවිධානය විසින් මෙන් ම නේවර් බියුටි ක්‍රියේෂන්ස් සමාගමේ සභාපති සමන්ත කුමාරසිංහ මහතා විසින් ද (ඇමුණුම-9B හා උපලේඛනය-6: A2-34). කමිටුව වෙත එවා ඇති ඉදිරිපත් කිරීම් වල සඳහන් වෙයි. එම ප්‍රකාශය මෙ සේ ය: “*ඔවුන් අත බයිබලය විය. අප සතුව ඉඩම් නිබේණි. ඔවුන් කී පරිදි අපි ඇස් පියා ගෙන යාඥා කළෙමු. ඇස් අරින විට අප අතේ බයිබලය විය. ඉඩම් ටික ඔවුන් සතුව වී තිබිණි.*” [...When missionaries came to Africa, they had the Bible and we had the land. They said “let us close our eyes and pray.” When we opened them, we had the Bible, and they had the land].
- vii. MCC හි ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ යෝජනා තුළින් විදේශික සමාගම්වලට අදාළ රටේ ඉඩම් ඩැහැගැනීමට දොරටු විවර කර ඇති බව අප්‍රිකාවේ හා ලතින් අමෙරිකාවේ MCC සංයුක්ත වල අත්දැකීම් තුළින් ද පැහැදිලි වෙන ආකාරය ඔස්ට්‍රේලියාවේ ස්පර් (SPUR) සංවිධානය විසින් කමිටුවට කරන ලද ඉදිරිපත් කිරීමෙහි සඳහන් වෙයි. ලෙසෝතෝ හි ස්වදේශිකයන් ගේ ඉඩම් ද කුණුකොල්ලයට විදේශික සමාගම් වලට විකිණීමට MCC විසින් පාර කපා දී ඇති බව ඉලිනොයිස් සරසවියේ ආචාර්ය වාල්ස් පොගෙයිමාන් පවසා ඇති අයුරු ද, දේශීය ඇයිමාරා ඉන්දියානුවන්ට සිය ටිටික්කා විලේ ජලය භාවිත කිරීම පිළිබඳ ගැටලු ඇති කරමින් පිරු හි රාජ්‍ය ඉඩම් Bear Creek Mining සමාගම විසින් මිල දී ගැනීම නිසා පිරු රාජ්‍යය විසින් කොන්ත්‍රාත්තුව අවලංගු කළ විට බදු ගෙවන්නන්ගේ පිරිවැයෙන් ඩොලර් මිලියන 24 ක වන්දි ඒ සමාගමට ගෙවීමට පිරු රටට සිදු වූ අයුරු ද, එහි දැක්වෙයි. තව ද, උගන්ඩාවේ, සියෙරා ලියෝන් හි සහ මාලි දේශයේ ගොවීන් ද මෙවැනි දුෂ්කරතාවන්ට පත් වී ඇති බව ද සිය ඉදිරිපත් කිරීමෙන් SPUR සංවිධානය කියයි.
- viii. මැඩගස්කරය විසින් 2005 දී අත්සන් කරන ලද සංයුක්තය පුරෝගාමී MCC ක්‍රියාන්විතයකි. ඉඩම් පිළිබඳ සිත්තක්කර අයිතිය, මූල්‍ය පහසුකම් උදෙසා ප්‍රවේශය, ඉතුරුම් හා කෘෂි ක්ෂේත්‍රීය පුහුණුකිරීම් උදෙසා ලබා දෙන ලද ඇමෙරිකානු ඩොලර් මිලියන 110 ක ප්‍රදානයෙන් වසර හතරක් ගෙවෙද්දී සංයුක්තය අත්හිටුවීමට MCC ආයතනය පියවර ගෙන ඇත. එ සේ කර ඇත්තේ කුමන්ත්‍රණයකින් ආණ්ඩු වෙනසක් සිදු කර ඇති බව පවසමිනි. 2009 වසරේ සිදු වූ එම බල පෙරළියට පාදක වී ඇත්තේ MCC වැඩසටහන යටතේ ඉඩ ප්‍රස්ථා ලද විදේශීය සමාගම් විසින් රටේ කෘෂි ඉඩම් හෙක්ටයාර් තිස් ලක්ෂයකට ආසන්න ප්‍රමාණයක් 99 වසරක් දක්වා වූ දීර්ඝකාලීන

බදුකර මගින් අත්පත් කරගැනීම නිසා උද්ගත වූ මහජන අප්‍රසාදය යි.⁹ එහෙත්, සංයුක්තය නතර කළ ද, MCC-Madagascar නම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතනය තවදුරටත් පවත්වාගෙන යාමට MCC විසින් තීරණය කර ඇත්තේ මහජන සෞඛ්‍යය හා ආරක්ෂාව තහවුරු කරමින් සහ අමෙරිකානු බදු මුදලින් ගොඩනගන ලද වැඩසටහන් වත්කම් පිළිබඳ මනා ගිණුම්කරණයක් සිදු කරමින් වැඩසටහන වසාදැමීම උදෙසා බව පැවැසෙයි. කෙසේ වුව ද, සංයුක්තය අත්සන් කිරීමට පෙර වසර පහ තුළ තිබූ 2.3% ක පමණ සාමාන්‍ය වාර්ෂික වෘද්ධි වේගය ඉන් පසු වසර පහ තුළ ඉහළ ගොස් ඇත්තේ සියයට භාගයක පමණ ඉතා සුළු ප්‍රමාණයකින් පමණි. මේ අනුව මැඩගස්කර අත්දැකීම සාර්ථක එකක් ලෙස සැලකිය නො හැක.

- ix. හොන්ඩුරාස් රාජ්‍යය වෙත ලබා දුන් MCC ප්‍රදානය 2010 සැප්තැම්බර් මාසයේ දී MCC ආයතනය විසින් අත්හිටුවනු ලැබ ඇත්තේ ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී ලෙස ආණ්ඩු පෙරළීම MCC ප්‍රතිපත්ති වලට පටහැණි බව පවසමිනි. අදාළ ප්‍රදානයෙන් සිදු කෙරෙමින් තිබූ මහාමාර්ග පිළිසකර කිරීම ඒ නිසා අතරමග නතර වී ඇත. නමුත්, ජාත්‍යන්තර දූෂණ දර්ශකයේ ඉතා දුෂිත රටක් ලෙස හැඳින්වෙන හොන්ඩුරාස් රාජ්‍යය සමඟ දෙ වැනි සංයුක්තයක් සඳහා ද මේ වන විට සාකච්ඡා කෙරෙමින් පවතින බව වාර්තා වේ.
- x. නේපාලයේ ඇත්තේ වෙනස් ම ආකාරයේ අත්දැකීමකි. MCC සමඟ සංයුක්තයක් අත්සන් කළ ද, එය පාර්ලිමේන්තු පනතක් ලෙස සම්මත කිරීමට නේපාලය මෙතෙක් අසමත් වී ඇත. ඊට හේතුව වී ඇත්තේ අමෙරිකාවේ ඉන්දු-පැසිෆික් යුද මූලෝපාය තුළ ඇති විය හැකි භූ-දේශපාලනික අවදානමට MCC ක්‍රියාත්මකය දායක වීමට ඇති ඉඩකඩ පිළිබඳ නේපාල පාර්ලිමේන්තුවේ ආණ්ඩු පක්ෂය තුළ උද්ගත වී ඇති මත ගැටුම් ය (උපලේඛනය-4: II වැනි වාර්තාව). එවැනි යුදමය හෝ දේශපාලනමය අරමුණක් නොමැති බව අමෙරිකානු පාර්ශ්වයෙන් පැවැසුණ ද ගිවිසුම සුදුසු පරිදි සංශෝධනය නොකර අත්සන් නොකළ යුතු බව රජයේම සිටින විරුද්ධ පාර්ශ්වයන්හි මතය වී ඇත. එහෙත්, දැනටමත් අත්සන් කර ඇති ගිවිසුම යළි සංශෝධනය කිරීමට ඇති ඉඩකඩ ඉතා විරල බැවින් සහ එ සේ සංශෝධනය නොකරන්නේ නම් ගිවිසුමට පාර්ලිමේන්තු අනුමැතිය ලබා ගැනීම අසීරු විය හැකි බැවින් දකුණු ආසියාවේ පළමු සංයුක්තය ලෙස අත්සන් කරන ලද නේපාල MCC ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක වීම සැක සහිත වී ඇත.
- xi. පිලිපීනය සමඟ 2010 දී අත්සන් කෙරුණු සංයුක්ත ගිවිසුම සාපේක්ෂ වශයෙන් සාර්ථක බව සැලකිය හැක්කේ 2016 දී එහි ක්‍රියාකාරීත්වය සියලු කටයුතු සපුරා අවසන් කළ නිසා සහ තවත් සංයුක්තයක් සඳහා සාකච්ඡා ඇරඹී ඇති නිසා ය. තව ද, ගිවිසුමට පසු 1% කින් පමණ වැඩි වෘද්ධි වේගයක් අත්පත් කර ගැනීමට ද පිලිපීනයට හැකි වී ඇත. එහෙත්, පිලිපීන ජනාධිපතිවරයා මැත දී කළ ප්‍රකාශ වලින් ගම්‍ය වන්නේ 2016 දී අත්සන් කර ඇති දෙ වැනි සංයුක්තය පිළිබඳ පිලිපීනය තුළ ප්‍රසාදයක් නොමැති බවකි. පිලිපීනයේ ශ්‍රී ලංකා තානාපතිවරයාට අනුව (උපලේඛනය-4: III වැනි වාර්තාව) පිලිපීන රජය 2017 දී මෙම දෙ වන සංයුක්තයෙන් ඉවත් වී ඇත.

⁹ DAEWOO Korea සහ VARUN India මෙ වැනි විදේශීය සමාගම් දෙකකි. (<https://farmlandgrab.org>, accessed: 30/1/2020)

- xii. එක්සත් ජනපදයේ 2003 සහග්‍රක අභියෝගතා පනතට අනුව MCC ප්‍රදානලාභී රටවල් විසින් ජාත්‍යන්තර සිවිල් සංවිධානවලට තම රටවල් තුළ නිදහසේ බාධාවකින් තොර ව කටයුතු කිරීමේ අයිතිය තහවුරු කළ යුතු ය. ඒ ප්‍රතිපාදන 2018 වසරේ දී එම පනතට ගෙන එන ලද සංශෝධනයෙන් වඩාත් පුළුල් පරාසයකට ව්‍යාප්ත කරනු ලැබ ඇත. එ වැනි ප්‍රතිපාදන සහිත ව MCC සංයුක්තයක් ශ්‍රී ලංකාව විසින් පාර්ලිමේන්තු පනතක් ලෙස සම්මත කරගනු ලැබුවහොත් ඉබේ ම එම ප්‍රතිපාදන ශ්‍රී ලංකාවේ නීතියක් බවට පත් වෙන බැවින් ඒ තුළින් රට තුළ උද්ගත විය හැකි සමාජමය-සංස්කෘතිකමය-දේශපාලනමය හා ආකල්පමය බලපෑම් සහ නීතිමය ව්‍යාකූලත්වය නොසලකා හැරිය නො හැක.
- xiii. එ සේ ම, එ වැනි බලාත්මක කිරීමක් ඔස්සේ පහසුකම් ලබන රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හරහා ඇති කෙරෙන අර්බුද පාලනය කිරීමට රජයකට සිදුවන විට ඒ හේතුව මත සංයුක්ත අත්හිටුවීමට ද, රට තුළ මෙන් ම ජාත්‍යන්තර අධිකරණ තුළ ශ්‍රී ලංකාවට එරෙහිව නීතිමය පියවර ඇරඹීමට ද, මේ වන විටත් අත්සන් කර ඇති ACSA හෝ SOFA හෝ ගිවිසුම් වෙන් නම් ඒවායේ ප්‍රතිපාදන ඔස්සේ අදාළ අර්බුද වලට මැදිහත් වීමට ද අමෙරිකානු රජයට හා ආයතන වලට ඉඩ කඩ පෑදිය හැකි ය. මේ පිළිබඳව ශ්‍රී ලංකාවේ බලධාරීන් ගේ විශේෂ අවධානයට ලක් විය යුත්තේ එ වැනි ඉඩකඩක් තුළ ජාතික ආරක්ෂාවට හා ස්වෛරීත්වයට ද, රටේ ඒකීයත්වයට හා දේශපාලන ස්ථාවරත්වයට ද අහනිකාරී බලපෑම් එල්ල විය හැකි බැවිනි.

මේ අනුව පෙනී යන්නේ MCC සංයුක්ත පිළිබඳ මෙතෙක් පවත්නා ජාත්‍යන්තර අත්දැකීම් සතුටුදායක හෝ සුබවාදී නොවන බවයි. එ බැවින්, ශ්‍රී ලංකාව විසින් MCC ගිවිසුම සලකා බැලීමට පෙර මෙම අත්දැකීම් වලින් ලැබිය හැකි පාඩම් මනාව උකහාගත යුතු වෙයි.

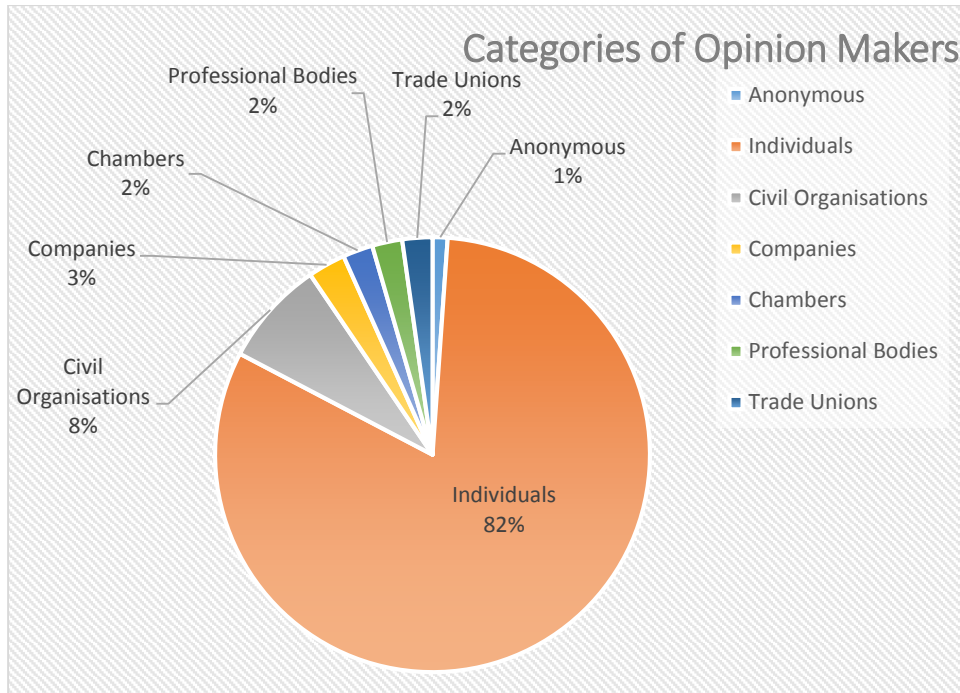
4.3 MCC යෝජනාවලිය පිළිබඳ මහජන අදහස් සම්පිණ්ඩනය

අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම් කාර්යාලය විසින් නිකුත් කරන ලද ප්‍රසිද්ධ නිවේදනයක් ඔස්සේ මහජන අදහස් ඉදිරිපත් කිරීමට අවස්ථාව ලබාදීමට කමිටුව පියවර ගත්තේ ය. ඒ අනුව, මේ සම්බන්ධයෙන් උනන්දුව දක්වන බොහෝ පුද්ගලයන්, වෘත්තිකයන්, වෘත්තීය සමිති, වාණිජ මණ්ඩල හා වෘත්තික ආයතන විසින් කමිටුව වෙත සිය අදහස් හා යෝජනා ලිඛිතව මෙන් ම හමුවීම් හරහා වාචිකව ද ලබා දෙන ලදී.

සමස්තයක් ලෙස අදහස් දැක්වීම් 180 ක් කමිටුව වෙත ලැබී තිබූ අතර, ඉන් 82% ක් (අදහස් දැක්වීම් 147 ක්) පුද්ගලිකව ද, 8% (හෙවත් 14 ක්) සමාජ සංවිධාන විසින් ද, කරන ලද ඉදිරිපත් කිරීම් ය. සමාගම් විසින් කර ඇති ඉදිරිපත් කිරීම් සංඛ්‍යාව සමස්ත ඉදිරිපත් කිරීම් වලින් 3% ක් නියෝජනය වී ඇත. වාණිජ මණ්ඩල විසින්, වෘත්තික ආයතන විසින්, සහ වෘත්තීය සමිති විසින් වෙන් වෙන් වශයෙන් 2% ක් බැගින් වූ නියෝජනයක් එම සමස්ත ඉදිරිපත් කිරීම්වලට දායක වී ඇත. මෙම කරුණු දැක්වීම් අතර ලංකා වාණිජ මණ්ඩලය ඇතුළු වාණිජ මණ්ඩල හතරක්, ශ්‍රී ලංකා නීතිඥ සංගමය හා රජයේ වෛද්‍ය නිලධාරීන්ගේ සංගමය ඇතුළු ප්‍රධාන වෘත්තීය සංගම් හතරක් සහ ශ්‍රී ලංකා ඉංජිනේරු ආයතනය සහ වෘත්තිකයන්ගේ සමිති සංවිධානය වැනි වෘත්තික ආයතන හතරක් ද වීම විශේෂත්වයකි.

කමිටුව වෙත තොරතුරු හා අදහස් දැක්වූ විවිධ පාර්ශ්ව 1 වැනි රූප සටහනේ නිරූපිත අතර ඒ මත විමසුමේ ප්‍රතිඵල 1 වැනි වගුවේ සාරාංශගත කර දක්වා ඇත. තව ද, ඒ ඒ පාර්ශ්ව විසින් ඉදිරිපත් කෙරුණු තොරතුරුවල සාරාංශයක් ඇමුණුම් - 9B හි අන්තර්ගත කර ඇත.

රූප සටහන 1 : කමිටුවට අදහස් දැක්වූ විවිධ පාර්ශ්ව

වගුව - 1 : මත විමසුමේ ප්‍රතිඵල සාරාංශය

ඉදිරිපත් කෙරුණු මතය / අදහස		සමස්ත සංඛ්‍යාව	ප්‍රතිශතය
ගිවිසුම අත්සන් කිරීම පිළිබඳ එකඟයි	සෘජු ව එකඟයි	13	7%
	සංශෝධන සහිතව එකඟයි	7	4%
	මුළු එකඟතාව	20	11%
ගිවිසුම අත්සන් කිරීම පිළිබඳ විරුද්ධයි	සෘජු ව විරුද්ධයි	102	57%
	සංශෝධන කළ නො හැකි නම් අත්සන් නොකළ යුතු යි.	8	4%
	ගිවිසුම අවදානම් සහිතයි	26	14%
	මුළු විරෝධතාව	136	75%
මත විමසීමට පෙර සියලු තොරතුරු මහජනතාවට විවෘත කර සිටිය යුතු ය		14	8%
මතයක් දක්වා නැත		10	6%
අදහස් ඉදිරිපත් කර තිබූ සමස්තය		180	100%

සංලක්ෂ්‍ය : එක ම ප්‍රභවය විසින් තැපැල් මාර්ගයෙන්, විද්‍යුත් තැපැල් මාර්ගයෙන් හා හමු වීම ඔස්සේ ඉදිරිපත් කිරීම් කර තිබූ විට ඉන් එකක් පමණක් ඉහත සටහනේ ගණනය කර ඇත.

මෙම සාරාංශයෙන් පැහැදිලි වන්නේ ඉදිරිපත් කිරීම් අතරින් අති මහත් බහුතරයක්, එ නම්, තොරතුරු ලබා දුන් අයගෙන් හතරෙන් තුන් පංගුවක් ම, MCC ගිවිසුමට විරුද්ධ මතයක් දරන බව ය. ඒ අතර 57% ක් ම ඉතා සෘජුව ම එම ගිවිසුම ප්‍රතික්ෂේප කළ යුතු බව කියා සිටි අතර 14% ක් ගිවිසුම අවදානම් බව ද, තවත් 4% ක් ගිවිසුම සංශෝධනය කළ නොහැකි නම් ගිවිසුමට එරෙහි බවට මත ප්‍රකාශ කර ඇත. මතයක් ඉදිරිපත් කර නොමැති අය 6% ක් වන අතර 8% ක් කියා සිටියේ මතයක් විමසීමට පෙර සියලු තොරතුරු මහජනතාවට විවෘත කළ යුතු බව ය. ගිවිසුම් හා කොන්දේසි ලබා දෙන ලෙස කරන ලද ඉල්ලීම් ද ඒ අතර විය.¹⁰ ගිවිසුම පිළිබඳව සුබවාදී ආකල්ප ඉදිරිපත් කර තිබුණේ සමස්ත ඉදිරිපත් කිරීම් වලින් 11% ක් පමණක් වූ අතර කිසිදු සැක සංකාවකින් තොරව ම ගිවිසුම අත්සන් කළ යුතු යැයි පවසා සිට ඇත්තේ සමස්ත ඉදිරිපත් කිරීම් වලින් 7% ක් පමණි. MCC ගිවිසුම සම්බන්ධව විඳිවත් සංවිධාන, වෘත්තිකයන් හා පොදු මහජනතාව ද ඇතුළු ව පොදුවේ මහජනතාව දරන මතයේ දිශානතිය මින් ඉතා පැහැදිලි ව පිළිබිඹු කෙරෙන බව කමිටුවේ මූලික නිරීක්ෂණයයි.

එ සේ ම, එම ඉදිරිපත් කිරීම් වල අන්තර්ගතය තුළින් පැහැදිලිව කැපී පෙනුණු පහත දැක්වෙන ඉතා වැදගත් නිරීක්ෂණ කිහිපය ද මෙහි ලා විශේෂයෙන් සඳහන් කිරීමට කමිටුව අදහස් කරයි:

- i. යෝජනාවලියට පක්ෂව අදහස් දක්වා ඇති ලංකා වාණිජ මණ්ඩලය හා Linne Asia ආයතනය මේ යෝජනාවලිය ගොඩනැඟීමට දායක වී ඇති හෝ MCC ආයතනයේ ජාත්‍යන්තර අධ්‍යයනයන්ට විවිධාකාරව සම්බන්ධ වී ඇති ආයතන වෙයි.¹¹
- ii. ගිවිසුමට පක්ෂ ව ඉදිරිපත් වී ඇති ප්‍රධානතම තර්කනය වී ඇත්තේ MCC යෝජනාවලිය ණයක් නොව ආපසු ගෙවීමක් හෝ අවශ්‍ය නොවන ප්‍රදානයක් බවයි. රජය විසින් සංවර්ධනය උදෙසා අත්‍යවශ්‍ය බවට තීරණය කර ඇති ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රාග්ධන සම්පත් නොමැති තත්ත්වයක් තුළ විදේශ ණය මත යැපීමට වඩා මෙම ප්‍රදානය ලබා ගැනීම ඉතා වාසිදායක බවයි.
- iii. ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට විරුද්ධව ඉදිරිපත් වූ සුලබ අදහසක් වන්නේ පසුගිය ජනාධිපතිවරණයේ දී මහජනතාව දුන් දේශපාලන තීන්දුවෙන් රටේ පොදු මතය MCC යෝජනාවට එරෙහි වග නිරූපණය වන බවයි. ජනතාව සිය ඡන්දය තුළින් පසුගිය රජය පරාජය කරමින් MCC යෝජනාව මැතිවරණ වේදිකාවේ විවේචනයට පාත්‍ර කළ වත්මන් පාලනයට බලය ලබා දුන්නේ ඒ ප්‍රබල විරෝධය කියා පාමින් බවත්, ඒ නිසා වත්මන් පාලනයට එම ගිවිසුම අත්සන් කිරීමට තබා නැවත අධ්‍යයනය කිරීමටවත් ජනවරමක් නොමැති බවත් ඒ අදහස් තුළ අවධාරණය කරනු ලැබ ඇත.
- iv. MCC සංයුක්තය කෙටුම්පත් කර ඇති ආකාරය අනුව එහි යම් යම් ප්‍රතිපාදනයන් ශ්‍රී ලංකාවේ ආයතනික ව්‍යුහයට, රටේ නීති පද්ධතියට හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ද පටහැණි බව නීති වෘත්තිකයන් විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති අදහස් තුළ කැපී පෙනෙයි.

¹⁰ ඒ ඉල්ලීම් ඉටු කිරීමට හැකියාවක් හෝ බලයක් කමිටුවට නො තිබුණි.

¹¹ ලංකා වාණිජ මණ්ඩලයේ අර්ථ ශාස්ත්‍රඥ අනුෂ්ක විජේසිංහ මහතා මෙම කටයුත්ත සම්බන්ධීකරණය සඳහා අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයේ ප්‍රතිපත්ති කමිටු ප්‍රධානී ගේ සහයක කණ්ඩායමේ සාමාජිකයෙකි (ඇමුණුම-2F). MCC සම්බන්ධයෙන් Linne Asia ආයතනයේ දායකත්වය එහි ප්‍රධානී මහාචාර්ය රොහාන් සමරජීව මහතා කමිටුව හමුවේ පැහැදිලි කළේ ය.

- v. ගිවිසුමට අදාළ සංරෝධක ඇගයීම, එහි පදනම හා ප්‍රදාන ආයෝජනයන් යොදා ගැනීම සඳහා තෝරා ගෙන ඇති ව්‍යාපෘති දෙකෙහි සැබෑ සමාජ-ආර්ථික ප්‍රමුඛතාව ද ගිවිසුමට එරෙහිව අදහස් දැක්වූ සැලකිය යුතු පිරිසක් විසින් ප්‍රශ්න කරනු ලැබ ඇත.
- vi. ගිවිසුමට විරුද්ධව අදහස් දැක්වුවත් අතර ප්‍රබල විවේචනයකට පාත්‍ර වී ඇත්තේ ඉඩම් පිළිබඳ යෝජනාවලිය යි; විශේෂ වශයෙන් ම, අදාළ ඉඩම් විදේශිකයන් විසින් ඩැහැගැනීමට ඇති ඉඩකඩ යි. ප්‍රවාහන ව්‍යාපෘතියට ඉදිරිපත් වී ඇති විවේචන ප්‍රතිපත්තිමය හේතු වලට වඩා මූලික වශයෙන් තාක්ෂණික හේතු මත ගොඩනැගී ඇති අතර, ප්‍රවාහන යෝජනාවලියට ඉදිරිපත් වී ඇත්තේ ඉඩම් ව්‍යාපෘතියට සාපේක්ෂව අඩු විරෝධයකි.
- vii. MCC ප්‍රදානයන් ලබා ගත් රටවල් එ සේ නොගත් රටවලට සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු ඉහළ වෘද්ධිවේගයක් අත්පත් කර ගෙන නොමැති බවට සංඛ්‍යාලේඛන විමර්ශනයන් රජයේ වෛද්‍ය නිලධාරීන් ගේ සංගමය විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබේ. තව ද, මේ තත්ත්වය ආර්ථිකමිතිකව ද නිරීක්ෂණය වී ඇති බව ශ්‍රී ලංකා විශ්ව විද්‍යාලීය ආර්ථික විද්‍යාර්ථීන් ගේ සංසඳය (Sri Lanka Forum of University Economists) විසින් සංවිධානය කරනු ලැබ තිබූ වැඩමුළුවේ දී ද වාර්තා වී ඇත (ඇමුණුම-15B).
- viii. අමෙරිකානු අරමුණු හා ඉන්දු-පැසිෆික් මූලෝපාය ද MCC යෝජනාවලියට එරෙහිව එල්ල කෙරෙන විරෝධයට ප්‍රබල හේතු පාදකයකි. MCC ගිවිසුම ACSA හා SOFA වල අරමුණුවලට අනුපූරක වීමේ ඇති ඉඩකඩ හා ඒ තුළ ජාතික ආරක්ෂාවට හා රටේ සාමයට මෙන් ම ස්වාධීනත්වයට සිදුවිය හැකි අහිතකර බලපෑම් ද ගිවිසුමට විරුද්ධව දක්වා ඇති අදහස් අතර ඉස්මතු වී පෙනෙන සාධක අතර වෙයි.
- ix. අනාගත පරම්පරාවේ හිමිකම්වලට හා ජාතික ස්වෛරීත්වයට මෙම ගිවිසුම බලපෑම් ඇති කළ හැකි බව කමිටුව හමුවේ කරුණු දැක්වූ සැලකිය යුතු පිරිසක ගේ අදහස වී ඇත. ඒ නිසා මහජනතාව අතර මේ සම්බන්ධයෙන් කෙරෙන විවාද සාකච්ඡාවකින් හා මත විමසුමකින් තොර ව මෙ වැනි ගිවිසුම් අත්සන් කිරීම නිවැරදි නොවන බව ඒ අදහස් ඉදිරිපත් කිරීම් අතර නිරීක්ෂණය කළ හැකි ය.
- x. එ සේ ම, MCC යෝජනාවලිය හා සම්බන්ධ [වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම (PIA), MCA-Sri Lanka හි සාංගමික ව්‍යවස්ථාවලිය වැනි] වැදගත් ගිවිසුම් හා ලිපි-ලේඛන ප්‍රසිද්ධ නො කිරීම පිළිබඳ ඇත්තේ මැසිවිල්ලක් වන අතර ඒවා ප්‍රසිද්ධියට පත් කළ යුතු බවට සැලකිය යුතු පිරිසක් අදහස් දක්වා ඇත. එ සේ තොරතුරු ප්‍රසිද්ධ කර නොමැති නිසා මත ප්‍රකාශ කළ නො හැකි බව සඳහන් කළ අය ද ඒ අතර වෙති.

5. MCC යෝජනාවලියට අදාළ නෛතික හා රෙගුලාසිමය විමර්ශනය

ප්‍රස්තුත MCC යෝජනාවලියට අදාළ ගිවිසුම් අත්සන් කළහොත් ඒ අනුව ඉදිරි ක්‍රියාත්මකත්වය, MCC සංයුක්ත ගිවිසුම (Compact), ඊට අදාළ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම (Program Implementation Agreement or PIA), ක්‍රියාත්වනය මෙහෙයවීම උදෙසා ස්ථාපනය කිරීමට යෝජිත MCA-Sri Lanka නමැති ඇපයෙන් සීමිත සමාගමේ (Company Limited by Guarantee) සාංගමික ව්‍යවස්ථාවලිය (Articles of Association) සහ ඊට අදාළ නිල ලිපි ගනු-දෙනු තුළින් එළැඹෙන එකඟතා අනුව සිදු වනු ඇත.

මේ සංයුක්ත ගිවිසුම ශ්‍රී ලංකාවේ පාර්ලිමේන්තු පනතකින් නීතිගත කළ යුතු බව MCC සංයුක්ත ගිවිසුමෙහි 7.1 වගන්තියේ සඳහන් වෙන පූර්ව කොන්දේසියකි. ඒ අනුව, යෝජනාවලියට අදාළ සියලු ගිවිසුම් කෙටුම්පත්වල අන්තර්ගතය ශ්‍රී ලංකාවේ අභිවෘද්ධියට ඒවායේ තිබිය හැකි බලපෑම් හඳුනා ගැනීම උදෙසා පුළුල් හා ගැඹුරු නීතිමය විශ්ලේෂණයකට භාජනය කිරීම අත්‍යන්තයෙන් වැදගත් අවශ්‍යතාවකි.

MCC සංයුක්තය හා ඊට අදාළ අනෙකුත් ගිවිසුම් ඇතුළු ලිපි ලේඛන නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ අවධානයට ලක් කරනු ලැබ තිබේ ද සහ එම දෙපාර්තමේන්තුව විසින් විමර්ශනය කරනු ලැබ කවර උපදෙස් රජය වෙත ලබා දෙනු ලැබ තිබේ දැයි දැන ගැනීමට කමිටුව අපේක්ෂා කළේ ය. MCC ගිවිසුම සම්බන්ධයෙන් කමිටුවට ඇති නෛතික ප්‍රශ්න 2020 මැයි මස 5 වැනි දින අතිගරු ජනාධිපතිතුමා ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් පැවැති සාකච්ඡාවේ දී නීතිපති දෙපාර්තමේන්තු නිලධාරීන් ද පැමිණ සිටිය දී කමිටුව විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද්දේ එ බැවිනි. තව ද, ඒ උදෙසා අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්වරයා ගේ මැදිහත්වීමෙන් ගරු නීතිපතිතුමා ගේ නියෝජිතයන් සමඟ දෙවතාවක දී (2020 පෙබරවාරි 24 දින හා 2020 මැයි 15 වැනි දින) සාකච්ඡා කිරීමට ද, කමිටුවේ අවධානයට ලක් වූ විශේෂ කරුණු පිළිබඳ ගරු නීතිපති ගේ විමර්ශනාත්මක මතයන් අග්‍රාමාත්‍ය ලේකම්වරයා මගින් ලිඛිත ව විමසීමට ද කමිටුව විසින් පියවර ගන්නා ලදී (ඇමුණුම-11). තව ද, ගරු නීතිපති විසින් මේ සම්බන්ධ සිය විශ්ලේෂණාත්මක අදහස් හා මතය ඉදිරියේ දී රජය වෙත සෘජු ව දන්වනු ඇතැයි කමිටුව අපේක්ෂා කරයි.

5.1 කමිටුවේ ස්වාධීන විමසුම් නිරීක්ෂණ

ඉහතින් දැක්වුණු පසුබිම මත සිය ස්වාධීන අධ්‍යයනයන් ඔස්සේ පහත දැක්වෙන නිරීක්ෂණයන් රජයේ අවධානයට ඉදිරිපත් කිරීමට කමිටුව අපේක්ෂා කරයි:

5.1.1 වැඩසටහන මෙහෙයවීම, බලතල සහ වගකීම්

- (i) මෙම ආධාර ක්‍රමය හා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක වන්නේ මෙතෙක් ශ්‍රී ලංකාවේ පිළිගත් සාමාන්‍ය ද්විපාර්ශ්වික ණය හෝ ආධාර යෝජනාක්‍රම ක්‍රියාත්මක කෙරුණු පරිදි භාණ්ඩාගාරය ඇතුළු ශ්‍රී ලංකා රජයේ ස්ථාපිත ආයතනික ව්‍යුහය තුළින් නොව, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් විශේෂ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඒකකයක් ලෙස ස්ථාපනය කරනු ලැබිය යුතු ඇප සීමිත සමාගමක් (Company Limited by Guarantee) ඔස්සේ ය.

MCA-Sri Lanka ලෙස නම් කිරීමට යෝජිත එම සමාගම ශ්‍රී ලංකා රජයේ නිලධාරීන්ගෙන් සමන්විත අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලයකින් පාලනය වනු ඇති නමුදු, එ කී MCA-Sri Lanka මගින් කෙරෙන කටයුතු ශ්‍රී ලාංකික නියාමන අධිකාරියක නියාමනයට යටත් නො කිරීමේ ප්‍රයත්නයක් සහ/හෝ එ වැනි ශ්‍රී ලාංකික නියාමන අධිකාරියක අධීක්ෂණයෙන් ප්‍රායෝගික ව විනිශ්චය කිරීමේ ප්‍රයත්නයක් PIA හි 1.3(b)(iv) හි පිළිබිඹු වන බව පැහැදිලි ව ම පෙනේ.

- (ii) එ සේ වුව ද, එම සමාගමේ සේවකයන් සේවා සැපයුම්කරුවන් හා කොන්ත්‍රාත්කරුවන් පත්කර ගැනීමේ පටන් මුදල් ගෙවීම, අත්හිටුවීම/අවසන් කිරීම හා ප්‍රගති සමාලෝචනය දක්වා සමාගමේ ක්‍රියාත්මකත්වයේ සියලු කටයුතු හා පියවරයන් සඳහා මැදිහත්වීමට MCC ආයතනයට හැකි වන පරිදි MCC සංයුක්ත ගිවිසුම (Compact) තුළ සහ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම (PIA) තුළ වගන්ති (විශේෂ වශයෙන් PIA හි 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.4, 2.8, 2.9, 2.10, 3.1, 3.2, 3.3, 5.3) ඇතුළත් කර ඇත. සමාගමේ අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලයේ ඡන්ද බලය අහිමි සාමාජිකයකු ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ MCC නියෝජිත නම් කරනු ලැබ තිබීම (MCA-Sri Lanka සංස්ථාපන කෙටුම්පතෙහි 12(b)(ii) වගන්තිය) ද කමිටුවේ අවධානයට ලක් වෙයි. ඒ අනුව නිරීක්ෂණය වන්නේ MCA-Sri Lanka සමාගම ඉහත (i) හි දක්වා ඇති අයුරු ශ්‍රී ලංකා රජයේ පාලනයෙන් හැකි උපරිම අයුරින් බැහැර කිරීමකට යත්න දරා තිබෙන නමුදු MCC ආයතනයේ බලපෑමෙන් ස්වාධීන කරනු ලැබ නැති බවයි. එ බැවින්, MCA-Sri Lanka සමාගම ස්වාධීන ඒකකයක් ලෙස සැලකිය නො හැකි බව කමිටුවේ මතයයි.
- (iii) මෙ වැනි මැදිහත්වීමක් යම් ප්‍රතිලාභී ආයතනයක් මත සිදු කිරීම ප්‍රදානය ලබා දෙන ආයතනයක් විසින් කළ හැකි වනු ඇතැයි අදහස් ඉදිරිපත් විය හැකි නමුදු මෙම ප්‍රදානය මූලික ව ම පදනම් වී ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ යහපාලනයක්, නිසි කළමනාකාරිත්වයක් සහ නීතියේ ආධිපත්‍යය යථා පරිදි ක්‍රියාත්මක වීමක් ඇති වන MCC ආයතනය විසින් පිළිගනු ලැබීම මත බව මෙහි දී අවධානයට ලක් විය යුතු ය. එ වැනි පිළිගැනීමක් සහිතව තිබියදී, ශ්‍රී ලංකාවේ පිළිගත් සාමාන්‍ය ද්විපාර්ශ්වික විදේශ ආධාර ගිවිසුම් හා ව්‍යාපෘති ක්‍රියාවට නැංවෙන ක්‍රමවේදයෙන් වෙනස් ආකාරයකට “ස්වාධීන ඒකකයක්” ඇති කර ඒ හරහා යෝජිත සංවර්ධන ආයෝජන ක්‍රියාත්මක විය යුතු යැයි කොන්දේසි පැනවීම පරස්පර විරෝධී වෙයි.
- (iv) තව ද, එ වැනි “ස්වාධීන ඒකකයක්” ස්ථාපනය කළ ද, එය යහපාලනය, නීතියේ ආධිපත්‍යය, හා කළමනාකාරිත්ව කාර්යක්ෂමතාව සහිත රජයකට අයත් ඒකකයක් (සමාගමක්) බව MCC ආයතනය ම පිළිගන්නේ නම්, එම ඒකකයේ කටයුතු වලට මැදිහත් වෙමින් මාර්ගෝපදේශ දීමට, නිර්දේශ සැපයීමට හෝ අනුමැති ලබා දීමට හෝ MCC ආයතනය මෙම සංයුක්ත ගිවිසුම තුළින් පියවර ගෙන තිබීම ද නො ගැළපෙයි. තව ද, එ සේ මැදිහත් වීමේ බලතල තිබුණ ද, සංයුක්තයට අදාළව කෙරෙන කිසිදු කටයුත්තක හෝ නොකර සිටීමක ප්‍රතිඵලයක් ලෙස උද්ගත විය හැකි හානියක්, පාඩුවක්, තුවාල වීමක් හෝ මරණයක් සම්බන්ධ වගකීමෙන් MCC

ආයතනය හා අමෙරිකා එක්සත් ජනපද ආණ්ඩුව නිදහස් කිරීමට මෙම සංයුක්ත ගිවිසුමේ 6.8 වගන්තියෙන් ප්‍රතිපාදන සලසනු ලැබ තිබේ. තව ද, එම වගන්තියට අනුව, එ වැනි යම් අගතිකාරී තත්වයක් නිසා උද්ගත විය හැකි තෙතික පියවරයන් හි දී අමෙරිකා එක්සත් ජනපදය, MCC ආයතනය හා එහි වර්තමාන හෝ අතීත නිලධාරීන් හෝ සේවකයන් ශ්‍රී ලංකාවේ සියලු අධිකරණයන්හි බලාධිකාරියෙන් විනිවිදකර කෙරෙයි. එ විට, සියලු වගකීම් ශ්‍රී ලංකා රජය මත පැවැරෙන්නේ නිරායාසයෙනි. මේ ප්‍රතිපාදන ශ්‍රී ලංකාවට පිළිගත නො හැකි බව කමිටුවේ මතයයි.

(v) වැඩසටහන මෙහෙයවන MCA-Sri Lanka සමාගමේ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ ජන්ද බලය හිමි සාමාජිකයන් ශ්‍රී ලංකා රජයේ නිලධාරීන් වන හෙයින් එම අධ්‍යක්ෂකවරුන් මගින් කෙරෙන කිසියම් කටයුත්තකට ශ්‍රී ලංකා රජයේ ප්‍රතිපත්තීන්වලට හෝ ශ්‍රී ලංකාවේ යහපතට පටහැණි ලෙස කටයුතු කළ නො හැකි බවට න්‍යායික තර්කයක් ඉදිරිපත් විය හැකි ය. එ සේ වුව ද, MCA-Sri Lanka සමාගම එ සේ ශ්‍රී ලංකා රජයේ අභිප්‍රායයන්ට අනර්ථකාරී ලෙස කටයුතු නොකළ යුතු බවට කිසිදු ප්‍රකාශිත වගන්තියක් සංයුක්ත ගිවිසුමේ හෝ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුමේ (PIA හි) නැති නමුදු, ඒ සමාගමේ කිසිදු කටයුත්තක් අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ නීති, ප්‍රතිපත්ති හෝ ජාතික ආරක්ෂක අභිප්‍රායයන්ට පිටු පා කටයුතු කළ නොහැකි වන අයුරු සංයුක්තයේ 5.1(b)(iv) හා 5.1(b)(v) සහ PIA හි 1.3(b)(ii)(C) හා 1.3(b)(v) වගන්තිවලින් ප්‍රකාශිත ව ප්‍රතිපාදන සකසනු ලැබ ඇත. තව ද, ඉහතින් සඳහන් කෙරුණු පරිදි MCA-Sri Lanka සමාගමේ අධ්‍යක්ෂවරුන් තුළින් හැරුණු විට වෙනත් කිසියම් ලෙසකින් සමාගමේ හෝ සමාගම විසින් යොදවා ගැනෙන සේවා සැපයුම්කරුවන් ගේ කටයුතුවලට මැදිහත්වීමට ශ්‍රී ලංකා රජයට නොහැකි පරිදි (සංයුක්තයෙන්, වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුමෙන් සහ උපලේඛනය -3C හි ඇති MCA-Sri Lanka සාංගමික ව්‍යවස්ථාවලියෙන්) ප්‍රතිපාදන සලසනු ලැබ ඇත.

(vi) එ සේ MCA-Sri Lanka සමාගම මගින් සිදු කෙරෙන කටයුතුවලට මැදිහත්වීමට රජයට හෝ රජයේ ආයතනවලට නො හැකි පරිදි ප්‍රතිපාදන සකසනු ලැබ ඇති මුත්, සංයුක්ත වැඩසටහනින් අපේක්ෂිත නිමැවුම් නිසි පරිදි ලබා දීමේ වගකීම සංයුක්ත ගිවිසුමෙහි 3.2(a) වගන්තියෙන් ශ්‍රී ලංකා රජය මත පවරනු ලැබ ඇත. මැදිහත්වීමේ බලතල නොමැති ක්‍රියාවලියක වගකීම් පවරනු ලැබීම කළමනාකරණ ප්‍රථම මූලධර්මවලට පවා පටහැණි ය.

(vii) ඉහත ප්‍රතිපාදන අනුව පෙනී යන්නේ සංයුක්ත වැඩසටහනේ හා MCA-Sri Lanka සමාගමේ කටයුතු නිසා යම් මූල්‍ය වගකීම් ජනනය වෙතොත් ඒ වෙනුවෙන් ගෙවීම් කිරීමට පවා ශ්‍රී ලංකා රජය බැඳී සිටින බව යි. මෙම තත්වය වඩාත් බැරෑරුම් වන්නේ MCC සංයුක්ත ගිවිසුමේ 5 වැනි ව්‍යවස්ථාව සහ PIA හි 5.7(a) වගන්තිය ප්‍රකාර ඕනෑම අවස්ථාවක හෝ PIA හි 5.7(b) වගන්තියට අනුව මසක කල් දීමෙන් පසු හෝ ගිවිසුමෙන් ඉවත්වීමට MCC ආයතනයට අවසර ලබා දී ඇති නිසා ය. යම් හෙයකින් එ සේ ප්‍රත්‍යාදිෂ්ඨ කිරීමක දී හෝ MCC ගිවිසුම නිමා වීමේ දී හෝ MCA-Sri Lanka සමාගම ඒ වන විට බැඳී සිටින ණය හෝ වෙනත් වගකීම් හෝ ගෙවා දැමීමට

සංයුක්තයේ 5.2, 5.3 සහ PIA හි 1.3(b)(viii), වගන්ති අනුව ශ්‍රී ලංකා රජයට නිසැක ව ම සිදු වනු ඇත. තව ද, එ සේ ප්‍රත්‍යාදිෂ්ඨ කිරීමක දී එතුවක් දෙන ලද ප්‍රදාන මුදලින් යම් කොටසක් සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජය MCC ආයතනයට හෝ අමෙරිකා එක්සත් ජනපද රජයට ණයකරුවකු වීමේ නිසඟ හැකියාවක් MCC සංයුක්තයේ 5.2 වගන්තියේ, සහ PIA හි 4.2(a) සිට 4.2(e) තෙක් වගන්තිවල ප්‍රතිපාදනයන් හි ගැබ් වී ඇති බව ද, කමිටුව නිරීක්ෂණය කරයි.

- (viii) මීට අමතර ව, ගිවිසුම නිමා කෙරෙන අවස්ථාවක දී තමන්ට අවශ්‍ය වන්නා වූ කටයුතු ශ්‍රී ලංකාව කැමති වුව ද අකැමැති වුව ද අප රට තුළ දිගටම පවත්වාගෙන යාමට MCC ආයතනයට හැකි වන පරිදි අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන ද සංයුක්තයේ 5.1 හා 5.5 සහ PIA හි 4.2(h), 5.7 හා 5.8 වගන්ති තුළ ඇති බව ද කමිටුවේ අවධානයට ලක් වෙයි. ශ්‍රී ලංකාව මත මූල්‍යමය වගකීම් පටවනු ලැබ ඇති අවස්ථාවක මෙ වැනි තත්වයක් උද්ගත වුවහොත් ශ්‍රී ලංකා රජය අතිශයින් අසීරුතාවට පත් වනු ඇති අතර ඒ තුළ සැලකිය යුතු කේවල්කාරී බලයක් පාවිච්චි කිරීමට MCC ආයතනය පියවර ගැනීමට ඇති ඉඩකඩ බැහැර කළ නො හැක. MCC විසින් සිය රටට දුන් ප්‍රදානය අත්හිටුවුව ද, මැඩගස්කරයට එහි ප්‍රතිඵල ලෙස මුහුණ දීමට සිදු වී ඇති බැඳීමවලින් ඉවත්වීමට නොහැකි වී ඇත්තේ මෙවැනි තත්වයක් නිසා දැයි විමසා බැලීම වැදගත් විය හැකි ය.

5.1.2 ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදය හා සැපයුම් ප්‍රභවයන්

- (i) මෙම ගිවිසුමට අදාළ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට යෝජනා වී ඇත්තේ ඊට අදාළ ශ්‍රී ලංකා රජයේ ආයතන තුළින් නො වේ. අවම වශයෙන් ශ්‍රී ලාංකික සමාගම්වලට සීමා වූ කොන්ත්‍රාත් මගින් ද නො වේ. වෙනත් ද්විපාර්ශ්වික ණය හෝ ආධාර යෝජනාක්‍රම තුළ දක්නට ලැබෙන්නා වූ ඒ ඒ රටවල සැපයුම් සමාගම්වලින් ම සේවා සපයාගත යුතු බවට වන කොන්දේසි මෙම MCC ප්‍රදානයේ කොන්දේසියක් කර නොතිබීම සුබවාදී වන බව සත්‍යයකි. එ නමුදු, ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය නිශේධනය කරමින් අමෙරිකානු/MCC ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදයන් අදාළ වන පරිදි පාර්ලිමේන්තුවේ නීතිගත කරන ලෙස කොන්දේසි පැනවීමෙන් සහ එම ක්‍රියාවලිය ඔස්සේ තෝරා ගැනෙන සැපයුම්කරුවන්ට MCC ආයතනයේ අනුමැතිය ලබා ගත යුතු වන පරිදි ප්‍රතිපාදන සැකැස්මෙන් එම ධනාත්මක ඉඩකඩ ද නිශේධනය වී ඇත.
- (ii) මෙම ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදය ඔස්සේ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ජාතිකමය වශයෙන් හා රාජ්‍ය ආරක්ෂාව සම්බන්ධයෙන් සංවේදී හේතු මත පමණක් හෝ අදාළ සැපයුම්කරුවන් හෝ සමාගම් තේරීම ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ආයතනයන්ට සීමා කිරීමට ශ්‍රී ලංකාවට අවකාශ නොමැත. එ වැනි තත්වයක් තුළ ඉඩම් මැනීම, සිතියම් කිරීම හා දත්ත ගබඩා ඇති කිරීම, මධ්‍යගතව වාහන පාලන ක්‍රමවේද සැකැස්ම වැනි රටේ ජාතික ආරක්ෂාවට හා දේශපාලන-ආර්ථික හා සමාජයීය ස්වෛරීත්වයට බලපෑම් එල්ල කිරීමට යොදා ගනු ලැබිය හැකි තොරතුරු හෝ පරිගණක යෙදවුම් කිසිදු පාලනයකින් හා සීමාවකින් තොර ව දේශීය හා විදේශ කොන්ත්‍රාත්කරුවන් ගේ අතට පත්වීම වැළැක්විය නො හැක. මෙම තත්වය ද කිසි සේත් ම සුදුසු නො වන බව කමිටුවේ මතයයි.

5.1.3 වැඩසටහන් වත්කම්, සංවේදී තොරතුරු හා බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය

- (i) සංයුක්ත ගිවිසුමෙහි හා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුමෙහි “වැඩසටහන් වත්කම්” (Program Assets) ලෙස සැලකෙන (යන්ත්‍ර-උපකරණ-මෙවලම් වැනි ද්‍රව්‍යමය දේපොළ මෙන් ම තොරතුරු-දත්ත-මෘදුකාංග වැනි ද්‍රව්‍යමය නො වන දේපොළ ද ඇතුළත් විය හැක්කා වූ) කිසිවක් අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිවලට සහ ජාතික ආරක්ෂාවට පටහැණිව යොදා ගත නොහැකි බවට සංයුක්තයේ 5.1(b)(iv) සහ 5.1(b)(v) හි සඳහන් වන නමුදු ඒ කිසිවක් ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික ප්‍රතිපත්ති සහ ජාතික ආරක්ෂා අරමුණුවලට පටහැණිව යොදා ගත නොහැකි බවට කිසිදු ප්‍රතිපාදනයක් අදාළ ගිවිසුම් තුළ සකසනු ලැබ නොමැත.
- (ii) මෙම තත්වය වඩාත් බරපතළ වන්නේ සංයුක්ත ගිවිසුමේ V වැනි ඇමුණුමෙහි බුද්ධිමය දේපොළ සම්බන්ධයෙන් ලබා දී ඇති අර්ථ නිරූපණය සමඟ කියවිය යුතු සංයුක්තයේ 3.9 වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන අනුව ය. එම වගන්තියට අනුව මෙම සංයුක්තයට අදාළ සියලු කටයුතුවල දී භාවිත කෙරෙන තොරතුරුවල හා එම සංයුක්තය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී නිපැයෙන සියලු දත්ත - සටහන් - සංඛ්‍යා ලේඛන - තොරතුරුවල පූර්ණ බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය MCC වෙත ලැබෙන නිසා ය. විශේෂයෙන්, ජාතික ආරක්ෂාවට හා ආර්ථික ස්වෛරීත්වයට සංවේදී විය හැකි ඉඩම් වැනි ක්ෂේත්‍රයන් පිළිබඳ මෙන් ම වර්තමාන හා අනාගත පුරවැසි පරපුර වෙනුවෙන් රජය විසින් භාරකාරත්වය දරන ජාතික දේපොළ පිළිබඳ සුක්ෂ්ම තොරතුරු අප රටේ පුරවැසියන්ටවත් සීමා රහිත ව විවෘත නොකෙරෙන තත්වයක් තුළ ඒවා කිසිදු වාරණයකින් තොර ව විදේශීය ආයතනයක බුද්ධිමය දේපොළක් බවට පත් කිරීම කිසි සේත් සුදුසු නො වේ. එ බැවින්, එ වැනි වගන්ති සහිත ගිවිසුමක් රජයේ ඉහළ ආයතන තුළ දී හෝ අවම වශයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ දී වත් නිශේධනය නොවීම වටහා ගත නො හැකි අනතුරුදායක තත්වයකි. මේ පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක නිර්දේශ අමාත්‍ය මණ්ඩලයට ලැබී තිබුණේ ද, නො එ සේ නම් ඒ මන් ද, සහ එ වැනි තත්වයක් යළි ඇති නො වීම උදෙසා ගත යුතු පියවර කවරේ ද, යන ගැටලු වෙත රජයේ කඩිනම් අවධානය යොමු විය යුතු බව කමිටුව අවධාරණය කරයි.
- (iii) තව ද, “වැඩසටහන් වත්කම්” සඳහා විශේෂ මුක්තියක් හිමිවන පරිදි ද, ඒවා කිසිදු නෛතිකමය හෝ නියාමනමය රඳවා ගැනීමකින් වැළැක්වෙන පරිදි ද, යම් හේතුවකින් MCC හි පූර්ව අනුමැතියකින් තොර ව එ සේ රඳවාගැනීමක් සිදුවන්නේ නම් ඒවා වහාම නිදහස් කර දීමට ශ්‍රී ලංකා රජය බැඳ තබන අයුරු ද, යම් හානි පූරණයක් සිදු කළ යුතු නම් එහි සමස්ත වගකීම ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් දරා ගත යුතු වන පරිදි ද, PIA හි 1.2(b)(i) සහ 1.3(viii) වගන්ති ඇතුළත් කරනු ලැබ ඇත. ඒ අනුව පෙනී යන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික ආරක්ෂාවට තර්ජනයක් විය හැකි නිසා වත් MCC ක්‍රියාත්මකයට අදාළ කිසිදු මෙවලමක්-ද්‍රව්‍යයක්-උපකරණයක් තහනම් කිරීමෙන් හෝ රඳවා තැබීමෙන් ශ්‍රී ලංකාව වළක්වනු ලැබ ඇති බව යි. ශ්‍රී ලංකාවේ රේගු රෙගුලාසි ක්‍රියාත්මක වීම පවා මේ ප්‍රතිපාදන තුළ අවහිර වීමට ඉඩ ඇති බව කමිටුව නිරීක්ෂණය කරයි.

- (iv) ඉහතින් සඳහන් කෙරුණු පරිදි වැඩසටහන් වත්කම්වල බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය ඇතුළු හිමිකම් MCC සතු වන්නේ නම් ඒවා භාවිතා කර සේවා ජනනය කිරීමේ දී MCC ආයතනය වෙත ආර්ථික අයිතිවාසිකම් (economic rights) ගාස්තු ගෙවීමට ශ්‍රී ලංකාවේ අදාළ රාජ්‍ය ආයතන වලට සිදු වීමට ඇති ඉඩකඩ ද බැහැර කළ නොහැක.¹² මෙය ඉතා බරපතළ තත්වයකි.
- (v) තව ද, සංයුක්ත ගිවිසුමෙහි (Compact හි) 5.1 හා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුමෙහි (PIA හි) 5.7 වගන්තිවල ප්‍රතිපාදන අනුව සංයුක්තය අවසන් කෙරෙන විටක දී, වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක වීම තුළ නිපයා - සපයා ගත් “වැඩසටහන් වත්කම්” MCC ආයතනය විසින් ඉල්ලනු ලබන්නේ නම් ඒ ආයතනයට ලබා දීමට හෝ එ සේ කළ නොහැකි නම් ඒවාට අදාළ වෙළඳපොළ වටිනාකම අමෙරිකානු ඩොලර්වලින් MCC වෙත ගෙවීමට හෝ ශ්‍රී ලංකා රජය සංයුක්තයේ 5.3(a) හා 5.3(b) සහ PIA හි 1.2(ii), 4.2(d) හා 4.2(e) වගන්තිවලින් බැඳී සිටිනු ඇත. උදාහරණයක් ලෙස “වැඩසටහන් වත්කම්” ලෙස සලකනු ලැබිය හැකි රජයේ ඉඩම් පිළිබඳ දත්ත, දත්ත ගබඩා, මෘදුකාංග, සිතියම් වැනි තොරතුරු මෙන් ම ඒවායේ ස්ථානීය පිහිටීම අනුව වාණිජමය වශයෙන් පමණක් නොව ජාතික ආරක්ෂාව පිළිබඳ දිශානතියෙන් ද ඉතා සංවේදී හා වටිනාකම් සහිත විය හැකි සිතියම්, සැලසුම් හා දත්ත ද, මෙම ප්‍රතිපාදනය යටතේ MCC ආයතනය සතු කර ගැනීමේ ඉඩකඩ ඒ අනුව බැහැර කළ නොහැක.
- (vi) තව ද, PIA හි 1.2(b)(ii) වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන පරිදි වැඩසටහන අවසන් වී තවත් වසර පහක් ගතවන තුරු දේපොළ සම්බන්ධ වැඩසටහන් වත්කම් පිළිබඳ වාණිජමය තීරණ ගැනීමේ ස්වෛරී අයිතිය ද ශ්‍රී ලංකාවට අහිමි කරනු ලැබ ඇත.
- (vii) ඉහත විමසුමෙන් ගම්‍ය වන්නේ වැඩසටහන් වත්කම් පිළිබඳ නිදහසේ තීන්දු තීරණ ගැනීමේ අයිතිය ද සංයුක්තයේ හා PIA හි වගන්ති තුළින් ශ්‍රී ලංකාවට අහිමි කර ඇති බවකි. අදාළ වත්කම් සම්පාදනය කිරීමට ශ්‍රී ලංකාවට මූල්‍යාධාර සපයා ඒවායේ අයිතිය මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ යතුරුපද තමන් සතු කර ගැනීමට MCC ආයතනයට මේ තුළ ඉඩ කඩ විවර වන්නේ නම් ඉන් පිළිබිඹු වන්නේ මෙය ශ්‍රී ලංකාවට දෙන සංවර්ධන ආධාරයකට වඩා ශ්‍රී ලංකාවේ අභ්‍යන්තර සේවා සැපයුම් අවහිරයකින් තොර ව තම ආයතන සතු කර ගැනීමේ වාණිජ අරමුණකින් අමෙරිකාව විසින් කෙරෙන ආයෝජනයක් ලෙස සලකනු ලැබිය හැකි බවයි.

5.1.4 ආරවුල් සමඟ ක්‍රමවේදය

- (i) MCC සංයුක්තය ක්‍රියාත්මකවීමේ දී ඇති විය හැකි මතභේදකාරී තත්වයන් හමුවේ MCC ආයතනය හා ශ්‍රී ලංකා රජය අතර ආරවුල් සමඟ පිළිබඳ කිසිදු නිශ්චිත ක්‍රියාවලියක් ගිවිසුමේ සඳහන් කර නොමැති අතර PIA හි 4 වැනි 5 වැනි වගන්තින් හි දක්වා ඇති ව්‍යාකූල ප්‍රතිපාදනයන්ගෙන් පවා ශ්‍රී ලංකා රජයට වාසිදායක හෝ සාධාරණ තත්වයක් කිසි සේත් ගම්‍ය නොවන බව කමිටුවේ අදහසයි. තවද, මෙම

¹² 2003 අංක 36 දරන බුද්ධිමය දේපොළ පනතේ 6 වැනි වගන්තියේ අර්ථානුකූල ආරක්ෂිත කෘති (works which are protected) ගණයෙහි ලා සැලකෙන වත්කම් භාවිතා කරන්නන් ගෙන් ඒ සඳහා ආර්ථික අයිතිවාසිකම් (economic rights) ගාස්තු අය කිරීමට බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිකරුට හැකි වෙයි.

තත්වයන් යටතේ සංයුක්තයට සහ ඒ හා බැඳි අනෙකුත් ගිවිසුම්වලට “ජාත්‍යන්තර නීතිය” අදාළ වන බවට සංයුක්තයේ 6.4 වගන්තියෙන් කර ඇති සඳහනෙහි කිසිදු නීතිමය වටිනාකමක් හෝ වැදගත්කමක් නොමැත.

- (ii) එ සේ ම, ඉහත සඳහන් කෙරුණු පරිදි ආරවුල් විසඳීමේ ක්‍රමයක් නොමැති තත්වයක් තුළ ගිවිසුම අවසන් කිරීමක්, තාවකාලික ව නවතා දැමීමක් හෝ අතරමග දී තවදුරටත් පවත්වාගෙන යා නොහැකි වීමක් සිදුවුවහොත් උද්ගත විය හැකි ඉහතින් විස්තර කෙරුණු මූල්‍යමයමය වගකීම් පිළිබඳ, වත්කම් සහ දේපොළ අයිතිය පිළිබඳ මෙන් ම MCC නියෝජිතයන් හා ආයෝජකයන් තවදුරටත් රට තුළ රැඳී සිටීම වැළැක්වීමට නොහැකි වීමේ ඉඩකඩ පිළිබඳ අවදානම්කාරී ප්‍රතිවිපාක ශ්‍රී ලංකාවේ බලධාරීන් ගේ සමීප විපරමට ලක් විය යුතු ය.
- (iii) ඒ අනුව අන්වේෂණය කළ හැකි වන්නේ MCC කොන්දේසිවල ප්‍රතිපාදනයන් එක් ව ගෙන සලකා බලන කල ඉදිරියේ දී ඇති විය හැකි ආරවුල් හෝ හඬකාරී තත්වයක දී රටේ ස්වෛරීත්වයට හානි විය හැකි ප්‍රතිවිපාක උද්ගතවීමට ඇති ඉඩකඩ ද බැහැර කළ නො හැකි බවයි. එ වැනි තත්වයක් හමුවේ මෙතුවක් ක්‍රියාකාරී තත්වයේ නොපවැති ACSA, SOFA, Peace Corps වැනි ගිවිසුම්වල ප්‍රතිපාදන තුළින් පිළිගැනී ඇති අයිතීන් බලවත් රාජ්‍යයක් වන අමෙරිකා එක්සත් ජනපදය විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබීමට ඇති අවදානම ද ශ්‍රී ලංකා රජයේ සමීප අවධානයට පාත්‍ර විය යුතු ය.

5.1.5 නෛතික හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා විධිවිධාන

- (i) යෝජිත සංයුක්ත ගිවිසුමේ මුල් කෙටුම්පතෙහි සඳහන් වූයේ එම සංයුක්තය ශ්‍රී ලංකාවේ නීති පද්ධතියට ඉහළින් තිබිය යුතු බවකි. අවසන් සාකච්ඡා සම්මුති රැස්වීමේ දී එම කොන්දේසියට ශ්‍රී ලංකා නියෝජිතයන් ගේ අවධානය යොමු වූ විට එය ඉවත් කර ගැනීමටත්, අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන සහිත සංයුක්ත ගිවිසුම ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ නීතියක් බවට පත් කිරීම ඔස්සේ එයට ශ්‍රී ලංකාව තුළ සම මට්ටමේ වලංගුතාවක් ලබා දීමටත් MCC ආයතනය පියවර ගෙන ඇති බව පෙනී යයි.
- (ii) ඒ අනුව, ඉහත 5.1.1, 5.1.2, 5.1.3, සහ 5.1.4 හි විග්‍රහ කෙරුණු ප්‍රතිපාදන ද ඇතුළත් සංයුක්ත ගිවිසුම් කෙටුම්පතක් සකස් වී ඇති අතර සංයුක්ත ගිවිසුමේ 7.1 වගන්තියෙන් ප්‍රකාශිත ව දැක්වෙන පරිදි එම ගිවිසුම ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ පනතක් ලෙස සම්මත කළ යුතු බවට කොන්දේසි පනවනු ලැබ තිබේ.
- (iii) එම ගිවිසුම්වල වගන්ති [විශේෂයෙන් සංයුක්ත ගිවිසුමේ 2.2, 3.3, 3.5, 3.6(a), 3.8(a), 3.8(b) සහ 5.1(b)(iv) වගන්ති] විමසා බැලීමේ දී නිරීක්ෂණය වන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ නොවන අණ පනත් - රෙගුලාසි - ක්‍රමවේද කීපයක් (උදාහරණ වශයෙන්, Section 607 of the Millennium Challenge Act of 2003, MCC’s Program Procurement Guidelines, Accounting Principles prevailing in the US, MCC’s Guidelines for Financial Audits, United States Government Policy, වැනි) මේ ඔස්සේ ශ්‍රී ලංකාව තුළ නෛතික පිළිගැනීමට ලක් වෙන බවයි.

- (iv) මෙය කිසි සේත් පිළිගත නො හැකි තත්වයක් වන අතර, ඒ තුළ කමිටුවේ අවධානයට ලක් වන්නේ ශ්‍රී ලංකා නීති පද්ධතියට ආගන්තුක වූ සහ බලපෑම් වපසරිය පිළිබඳ ගැඹුරක් අප සතුව නොමැත්තා වූ ආනයනික නීති රාමුවක් අවම වශයෙන් මෙම සංයුක්තයේ කටයුතු සඳහා පමණක් හෝ රට තුළ නීතිගත කිරීමටත්, පොදුවේ රටේ ක්‍රියාත්මක වන්නා වූ සියලු ආයතන වලට බලපාන නෛතික රාමුවෙන් පරිබාහිර කටයුතු කරන ශ්‍රී ලංකා රජයට අයිති ව්‍යවස්ථාපිත ආයතනයක් අප රට තුළ බිහි කිරීමටත් මෙම ගිවිසුම ඔස්සේ උත්සාහ දරා ඇති බවයි. ඒ තුළ මෙම සමස්ත යෝජනාවලියේ හා යෝජිත ක්‍රමවේදයේ අරමුණුවල සඳහා විය නිරායාසයෙන් අභියෝගයට ලක්වන බව ද කමිටුවේ අදහසයි.
- (v) මීට වැඩිමහත් වශයෙන්, සංයුක්තයේ 6.2 වගන්තියේ හා වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුමේ (PIA) හි 5.4 වගන්තිය ප්‍රකාරව ප්‍රතිපාදන සලසනු ලැබ ඇත්තේ එම ගිවිසුමවල කොන්දේසි දෙපාර්ශ්වයේ ප්‍රධාන නියෝජිතයන් අතර අත්සන් කෙරෙන එකඟතා ලිපි වලින් සංශෝධනය කළ හැකි බවයි. ඒ උදෙසා පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමැතියක් අනවශ්‍ය බවට PIA හි ප්‍රතිපාදනවල විශේෂයෙන් සඳහන් වේ. මෙය බරපතල පරස්පර විරෝධීතාවකි. පාර්ලිමේන්තුවෙන් සම්මත කිරීමට යෝජිත කොන්දේසි සහිත පනතක වගන්ති යළි පර්ලිමේන්තු අනුමැතියකින් තොරව වෙනස් කිරීමට ප්‍රතිපාදන සැලැස්ම තුළ මහජනයා සතු අනුල්ලංඝනය වූ නීති සම්පාදන බලතල අන්‍යකරණය කරවීමේ වැයමක් පිළිබිඹු වෙන බවත් එය ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් කිසි සේත් පිළිගනු ලැබිය හැකි තත්වයක් නො වන බවත් කමිටුවේ අදහසයි.
- (vi) ඉහත විග්‍රහ කෙරුණු තත්වයන් ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 4 වැනි ව්‍යවස්ථාව සමඟ කියැවෙන 3 වැනි ව්‍යවස්ථාවේ අර්ථානුකූල අන්‍යකරණය කළ නොහැකි ජනතා ස්වෛරීත්වය වක්‍ර මාර්ගයෙන් උල්ලංඝනය කිරීමක් බව කමිටුවේ මතයයි. එ සේ කිරීම නුසුදුසු වන බව පමණක් නොව, සුදුසු යැ යි නිර්දේශ කළ හා අනුමත කළ සියලු ආයතන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සුරැකීමට දෙන ලද ප්‍රතිඥාව බිඳ දමා ඇති සෙයක් ද කමිටුවට නිරීක්ෂණය වෙයි.

5.2 ලිපි ලේඛනවලින් ප්‍රකාශිත නීතිමය ප්‍රතිවිරෝධතා

- (i) ඉහතින් සඳහන් කෙරුණු තත්වයන් ද ඇතුළු ව, MCC ගිවිසුමේ, වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුමේ (PIA) හා අනෙකුත් යෝජිත ව්‍යුහයන් හි ප්‍රකාශිත ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යවස්ථාවට හෝ / හා නෛතික රාමුවට පටහැණි කොන්දේසි හා ප්‍රතිපාදනයන් පහත දැක්වෙන පරිදි සාරාංශගත කළ හැකි ය :

(අ) සංයුක්තයේ 7.1 වගන්තිය -

- සංයුක්තය සිය ආගන්තුක නීති ප්‍රතිපාදන සහිතව ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ සම්මත කළ යුතු වීම තුළ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 4(ආ) උප ව්‍යවස්ථාව සමඟ කියැවෙන 3 වැනි ව්‍යවස්ථාවේ අර්ථානුකූල, ජනතාව සතු අත්සතු කළ නොහැකි ව්‍යවස්ථා සම්පාදන පරමාධිකාරී බලය උල්ලංඝනය වේ.

- මෙම ප්‍රදානය ආයෝජනයක් බැවින් ඊට ආරක්ෂණයක් අවශ්‍ය නම් ඒ උදෙසා පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3 ක බහුතරයකින් සම්මත විය යුතු බවට වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 157 ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිපාදනය මෙම වගන්තියෙන් මඟහැර ඇත.

(ආ) සංයුක්තයේ 3.2(a), 3.2(b) හා 3.8, PIA හි 1.3(b)(i), 1.3(b)(ii) සහ 1.3(b)(iv) හා 2.10(c) වගන්ති -

මෙම වගන්තිවලින් ප්‍රකාශිත ක්‍රමවේදයට අනුව MCC ප්‍රදාන අරමුදල් ශ්‍රී ලංකා භාණ්ඩාගාරය හරහා ස්ථාපිත ආයතනික රාමුව තුළ කළමනාකරණය නො වේ. ඒ මුදල් රජයේ පොදු අරමුදලට බැර නො වනු ඇති අතර ඒවායේ වියදම් වීම් ද පොදු අරමුදලෙන් කෙරෙන වියදම් ලෙස නො සැලකෙනු ඇත. තව ද, මෙම අරමුදල් කළමනාකරණය පිළිබඳ විගණනයන් MCC මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුකූල ව සිදු විය යුතු බවට දැක්වීමෙන් පාර්ලිමේන්තුව විසින් කරනු ලැබිය යුතු වූ රාජ්‍ය මූල්‍ය පාලනයේ විගණකාධිපතිවරයා ගේ කාර්යභාරය අතික්‍රමණ වීමක් ද මෙම ප්‍රතිපාදනයන් තුළින් සිදු වෙයි. මෙය පාර්ලිමේන්තුව තුළින් ක්‍රියාත්මක විය යුතු මහජනතාව සතු මූල්‍ය පාලනය පිළිබඳ ව්‍යවස්ථාපිත ක්‍රමවේදය මඟහැර යාමක් බැවින් එය ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 17 පරිච්ඡේදයේ 148, 149 සහ 150 වැනි ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිපාදනයන් අතික්‍රමණය කිරීමට දරන ලද ප්‍රයත්නයකි.

(ඇ) සංයුක්තයේ 3.6 හා PIA හි 2.1 (d) වගන්ති -

MCC අභිමතය අනුකූලව එහි මාර්ගෝපදේශ අනුව ස්වාධීන ප්‍රසම්පාදන නියෝජිතයකු මගින් සියලු ප්‍රසම්පාදනයන් සිදු කිරීමට ඇතුළත් කර තිබෙන ප්‍රතිපාදනයන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 19 වැනි සංශෝධනයේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේදය තුළ අපේක්ෂිත ස්වාධීනත්වයට හා අරමුණුවලට පටහැණි වේ.

(ඈ) සංයුක්තයේ 3.9 වගන්තිය -

සංයුක්තයේ අපේක්ෂිත පරිදි ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිඵල ලෙස ලබා ගන්නා දත්ත තොරතුරු ඇතුළු නිමැවුම්වල බුද්ධිමය දේපොළ අයිතීන් MCC ආයතනයට පූර්ණ වශයෙන් පැවැරුවහොත් 2003 අංක 36 දරණ බුද්ධිමය දේපොළ පනතේ 6 වැනි වගන්තියේ අර්ථනුකූල ආරක්ෂිත කෘති පිළිබඳ නෛතික අයිතීන් ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික අරමුණු වලට පටහැණි ව ක්‍රියාත්මක වීමට ඇති ඉඩකඩ බැහැර කළ නො හැකි ය. උදාහරණ වශයෙන්, රාජ්‍ය ආරක්ෂාවට වැදගත් විය හැකි ඉඩම් පිළිබඳ සංවේදී දත්ත ද, ප්‍රවාහන පද්ධතියේ ස්වායත්තතාවට සහ එම පද්ධතිය භාවිතා කරන වාහන හා මගීන් ගේ ආරක්ෂාවට බල පෑ හැකි තොරතුරු ද, මේ තුළ අන්‍යකරණය වීමට ඉඩ ඇත.

(ඈ) සංයුක්තයේ I පරිශිෂ්ටයේ B-2 හි ඉඩම් ව්‍යාපෘතිය -

රජයේ ඉඩම් වල බලපත්‍රලාභීන්ට සිත්තක්කර ඔප්පු ලබා දෙමින් එම ඉඩම් වෙළෙඳ පොළට ප්‍රවිෂ්ට කරවීමට මෙම ව්‍යාපෘතියෙන් අපේක්ෂිතයි. ඒ උදෙසා 1947 අංක 8 දරන රජයේ ඉඩම් ආඥා පනත සංශෝධනය විය යුතු ය. එහෙත්, ඒ වෙනුවෙන් ඉදිරිපත් කෙරුණු ඉඩම් (විශේෂ විධිවිධාන) පනත් කෙටුම්පත 2019 අගෝස්තු 20 වැනි දින ඉවත් කර ගන්නා ලද්දේ එය සම්මත කර ගැනීමට 2/3 ක

විශේෂ බහුතර ඡන්දයක් පාර්ලිමේන්තුවේ අවශ්‍ය වන බවට වූ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව නිසා ය. තව ද, මෙ සේ රජයේ ඉඩම්වලට සින්තක්කර හිමිකම් ලබා දීම උදෙසා 2003 ඔක්තෝබර් මාසයේ දී ඉදිරිපත් කෙරුණු ඉඩම් හිමිකම් පනත් කෙටුම්පත ද, සම්මත කිරීමට නම් පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3 ක බහුතර ඡන්දයකින් පසු ජනමත විචාරණයක දී ලබන අනුමැතියක් ඊට පක්ෂව ලැබිය යුතු බවට ගරු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් 2003 දෙසැම්බර් 10 වැනි දින තීරණය කරනු ලැබූ නිසා ඉවත් කරගෙන ඇත (ඇමුණුම-16).

ඒ අනුව,

- ඉඩම් ආඥා පනතේ අදාළ සංශෝධනයන් සිදු වී නැති බැවින් MCC යෝජනාවලියේ රජයේ ඉඩම්වලට සින්තක්කර ඔප්පු ප්‍රදානය කිරීමට ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති ව්‍යාපෘතිය රටේ පවත්නා නීතියට පටහැණි ය.
- එ සේ විශේෂ බහුතරයක් නොමැතිව සංශෝධනය කළ නොහැක්කා වූ දැනට පවත්නා නීතියට පටහැණි කොන්දේසි හා ක්‍රියාන්විතයන් සහිත යෝජනාවලියක් පාර්ලිමේන්තුවේ සරල බහුතරයකින් පනතක් ලෙස සම්මත කිරීමට යත්න දරනොත් එ වැනි ප්‍රයත්නයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ද පටහැණි වෙයි.

තව ද,

- සංයුක්තයේ ඇමුණුම-I හි ඉඩම් ව්‍යාපෘති ශීර්ෂය යටතේ අංක (v) උප ඡේදයේ (g) හි මෙම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක වීමට නම් දැනට පවත්නා 1998 ඉඩම් හිමිකම් ලියාපදිංචි කිරීමේ පනත සංශෝධනය කළ යුතු බව පූර්ව කොන්දේසියක් ලෙස ප්‍රකාශිත ව සඳහන් වීමෙන් ද පෙනී යන්නේ එම ව්‍යාපෘතිය රටේ බලපවත්නා නීති රාමුවට අනුකූල නො වන බවයි.

5.3 නීතිමය විමසුම් සම්පිණ්ඩනය

- (i) (අ) ඉහත 5.1 හි හා 5.2 හි දැක්වෙන අයුරු, ශ්‍රී ලංකාවේ පවත්නා නීති රාමුවට පටහැණි කොන්දේසි MCC යෝජනාවලියේ අන්තර්ගත බැවින් ඒවා ඉවත් කළහොත් මිස මෙම MCC යෝජනාවලියට අදාළ ගිවිසුම් ශ්‍රී ලංකාව තුළ අත්සන් කිරීමක් හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීමක් නීත්‍යානුකූල විය නො හැක.

(ආ) එ වැනි තත්වයක් උද්ගත ව තිබිය දී, ඉහත සඳහන් සියලු පරස්පරතා ඇතුළත් සංයුක්ත ගිවිසුම (Compact Agreement) ශ්‍රී ලංකාවේ පාර්ලිමේන්තු පනතක් ලෙස සරල බහුතරයෙන් සම්මත කිරීමටත් ඒ තුළ එහි අඩංගු ආගන්තුක නෛතික ප්‍රතිපාදනවලට ශ්‍රී ලංකා නීතිය හා සම තත්වයක් ලබා දීමටත් ප්‍රකාශිතව අපේක්ෂා කරනු ලැබ තිබීම කමිටුවේ විමතියට හේතු වන්නේ එය කිසි සේත් විනිවිද පෙනෙන සුළු හෝ ප්‍රජාතාන්ත්‍රික ක්‍රියාවලියක් නො වන බැවිනි. එය මහජනතාවට නො දැනෙන සේ ඔවුන් ගේ ව්‍යවස්ථා සම්පාදක බලයට වක්‍ර මාර්ගයෙන් රිංගීමට යත්න දැරීමක් බව කමිටුවේ මතයයි.

(ඇ) එ බැවින්, එ වැනි ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් ගිවිසුම් කෙටුම්පතක් අමාත්‍ය මණ්ඩලයට ඉදිරිපත් වීමේ දී නීතිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ මතය විමසනු ලැබුවේ ද, සහ එ සේ විමසා ඇත්නම් ඒ සම්බන්ධයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත ගරු නීතිපති විසින් කවර මතයක් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ තිබේ ද, යන්න රජය විසින් විශේෂයෙන් අධ්‍යයනය කරනු ලැබිය යුතු බව කමිටුවේ අදහසයි.

(ඇ) MCC හි ප්‍රධාන විධායක නිලධාරියා විසින් වොෂින්ටන් හි පිහිටි ශ්‍රී ලංකා තානාපති කාර්යාලයේ Chargé d’Affaires මහින් ගරු නීතිපතිතුමා වෙත 2018 සැප්තැම්බර් 27 දා තමන් එවන්නට යෙදුණු ලිපියේ (ඇමුණුම-17 සහ උපලේඛනය-3: F4-62) අන්තර්ගතය ද මෙහි ලා වැදගත් වෙයි. MCC සංයුක්තය හා අදාළ වැඩසටහන් බලාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාපටිපාටිය තුළ සංයුක්තය හා ඊට සම්බන්ධ එකඟතාවන් ක්‍රියාවට නැංවීමේ දී එ කී සංයුක්තය හා ඊට ආනුෂංගික ගිවිසුම් සහ එකඟතාවන් ශ්‍රී ලංකාවේ දැනට පවත්නා සහ/හෝ ඉදිරියට ස්ථාපනය කෙරෙන නීතියක් සමඟ යම් භවයක් හෝ අනනුකූලතාවක් ඇතිවුවහොත් ශ්‍රී ලංකාවේ නෛතික ප්‍රතිපාදන අභිභවා සංයුක්තයේ ප්‍රතිපාදන බලාත්මක කරවීමට අවශ්‍ය සියලු නීතිමය ප්‍රතිපාදනයන් ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ගෙන ඇති වග තහවුරු කරන නීතිමය මතයක් ගරු නීතිපතිතුමා විසින් අනිවාර්යයෙන් ම නිකුත් කර MCC වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු බව එම ලිපියෙන් ශ්‍රී ලංකා රජයේ ප්‍රධාන නීති උපදේශකයා වන ගරු නීතිපතිතුමා වෙත දන්වා ඇත.

(ඉ) ඉහත (ඇ) හි අපේක්ෂා කර ඇති ආකාරයේ මතයක් ගරු නීතිපතිතුමා විසින් යම් භවයකින් ලබා දුනහොත් ඉන් පසු ඉහතින් සඳහන් කෙරුණු ආකාරයේ භවයක දී හෝ අනනුකූලතාවක දී රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියක් අනුව පසුව ගෙන ඒම අවශ්‍ය වීමට ඉඩ ඇති නීතියක බලාත්මක භාවය වෙනුවෙන් අධිකරණයක් ඉදිරියේ පෙනීසිටීමට ගරු නීතිපතිවරයාට ප්‍රායෝගිකව නො හැකි වනු ඇත.

(ඊ) තව ද, ඉහත (ඉ) හි දැක්වෙන ආකාරයේ තත්වයකට තුඩු දිය හැකි (ඇ) හි අපේක්ෂිත නෛතික ප්‍රතිපාදනයක් ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් පිළිගෙන බලාත්මක කරනු ලැබුවහොත් එය අප පුරවැසියා සතු අන්‍ය කළ නො හැකි හා අනුල්ලංඝනය නීති හා ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කිරීමේ බලය අප විසින් ම අත්හරිනු ලැබීමක් වන අතර එය ස්වෛරී රාජ්‍යයක් විසින් කිසි සේත් පිළිගත හැකි කොන්දේසියක් නො වන බව අවධාරණයෙන් සඳහන් කළ යුතු ව ඇත.

- (ii) ඉහතින් විග්‍රහ කෙරුණු ගැටලු සමූහයට පාදක වන්නේ (අ) ශ්‍රී ලංකාවේ නීති රාමුවට පටහැණි වූ ප්‍රතිපාදන සහිත වගන්ති MCC සංයුක්ත ගිවිසුමට සහ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුමට (PIA) ඇතුළත් වී තිබීම, (ආ) විදේශ සම්පත් කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ පවත්නා ව්‍යවස්ථානුකූල හා සමාන්‍ය ක්‍රමවේදය මහභරණ පරිදි මූල්‍ය ප්‍රදානය යොමු කිරීමට, ව්‍යාපෘති මෙහෙයවීමට හා වැඩසටහන් අධීක්ෂණය කිරීමට ක්‍රමවේදයන් සකසනු ලැබ තිබීම, (ඇ) රජයේ පාලනයට අතේ දුරට ඔබ්බෙන් තැබෙන “ස්වාධීන” යැ යි හැඳින්වෙන MCA-Sri Lanka නම් වූ සමාගමක් තුළින් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කළ යුතු වීම, හා (ඈ) මෙම ගිවිසුම් හා ක්‍රමවේදය පාර්ලිමේන්තු පනතක් ලෙස නීතිගත කළ යුතු බවට, කර තිබෙන ආකෘති සැලසුම බව කමිටුවේ මතයයි.

- (iii) ඒ නිසා, MCC ප්‍රදාන යෝජනාව සම්බන්ධයෙන් ද අනෙකුත් රටවලින් ලැබෙන විදේශ ප්‍රදාන හෝ ණය ආධාර ක්‍රම ශ්‍රී ලංකාව තුළ පරිපාලනය කෙරෙන හා ක්‍රියාත්මක කෙරෙන රජයේ සාමාන්‍ය නීති රාමුව, ආකෘතිය හා ක්‍රමවේදය යොදා ගත යුතු ව තිබූ බව ද, එ සේ නොමැතිව පසුගිය 2019 ඔක්තෝබර් 29 දින අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලද ක්‍රමවේදය යොදා ගෙන තිබීම පිළිබඳ ව කිසිසේත් එකඟ විය නොහැකි බව ද කමිටුව අවධාරණය කර සිටියි.

6. MCC යෝජනාවලියට ඇතුළත් වී ඇති ව්‍යාපෘති පිළිබඳ නිරීක්ෂණ

ආරම්භයේ දී සඳහන් කෙරුණු පරිදි MCC ප්‍රදාන යෝජනාවලියේ ප්‍රකාශිත පරමාර්ථය වන්නේ ප්‍රතිග්‍රාහක රටෙහි දිළිඳු කම දුරලීමේ හා වෘද්ධි වේගය ඉහළ නැංවීමේ අරමුණු ඉදිරියේ බාධක ලෙස පවතින්නේ යැ යි සැලකුණු සංරෝධක ඉවත්කිරීමයි. ඒ උදෙසා ගොඩනැගුණු ආයෝජන ව්‍යාපෘති පිළිබඳව ද අවධානය යොමු විය යුත්තේ ඒ නිසා ය.

ශ්‍රී ලංකාව සම්බන්ධ මෙම වැඩසටහන සම්බන්ධයෙන් අධ්‍යයනයට භාජනය වී ඇති යෝජනා අතරින් (අ) ඉඩම් පරිපාලනය ප්‍රතිසංස්කරණ යෝජනා සහ (ආ) ප්‍රවාහන සංවර්ධන යෝජනා යන මැදිහත්වීම් ද්වය, ඒ හා අදාළ ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ ද සහිත ව, සිය ප්‍රදාන තුළින් ක්‍රියාත්මක කිරීම පිණිස MCC විසින් තෝරා ගනු ලැබ ඇත.

මෙම ව්‍යාපෘති තෝරා ගැනීම, ඇගයීම හා ඒවායේ තිබිය හැකි බලපෑම් සම්බන්ධයෙන් පහතින් සංක්ෂේපණය කෙරෙන නිරීක්ෂණවලට එළැඹීමට කමිටුවට හැකි වෙයි:

- i. ඉහතින් සඳහන් කෙරුණු පරිදි ආයෝජනය සඳහා ප්‍රමුඛතා සංරෝධක තේරීමේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ කවර ආයතනයක් කවර පමණකින් අදාළ අධ්‍යයනයන්ට සහභාගි වී තිබේ දැයි වටහා ගැනීමට උපකාරී වෙන කිසිදු නිල තොරතුරක් කමිටුවට ලබාදීමට අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයේ තිබූ MCC සම්බන්ධීකරණ ඒකකයට හෝ රජයේ වෙනත් ආයතනයකට හෝ නොහැකි විය. ඒ අනුව එම සංරෝධක ඇගයීම හා ආයෝජන උදෙසා ව්‍යාපෘති ප්‍රමුඛතා තේරීම ශ්‍රී ලංකාව විසින් නො ව MCC හා/හෝ HUCID විසින් සිදු කර ඇති බව පෙනී යයි.
- ii. තව ද, ශ්‍රී ලංකා සමාජ-ආර්ථික දේහයේ ප්‍රගමනයට අදාළ ඉහළම ආයෝජන ප්‍රමුඛතා ලෙස සැලකිය හැකි වෙනත් බොහෝ ක්ෂේත්‍රවල ආයෝජන අවස්ථා මෙම තෝරා ගැනීම් අතර නොතිබීම ගැටලු සහගත බව එවක අතිගරු ජනාධිපති මෛත්‍රීපාල සිරිසේන මැතිතුමා විසින් 2019 අගෝස්තු 23 දිනැති පත්‍රිකාවෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද වාර්තාවෙහි ද නිරීක්ෂණය වී ඇත (ඇමුණුම - 13). ඒ අනුව, මෙම තෝරාගැනීම් සැබෑ ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රමුඛතා ද නො එසේ නම් MCC හි ප්‍රමුඛතා ද යන්න පිළිබඳව පැන නැඟී ඇති සැකය සාධාරණීකරණය විය හැකි බව කමිටුවේ මතයයි.
- iii. කෙ සේ වෙනත්, අවසානයේ දී මෙම තෝරා ගැනීම් ශ්‍රී ලංකාව විසින් යෝජිත බව පෙනී යන ලෙස සඳහන් වෙන බැවින් ඒවායේ සුදුසු-නුසුදුසු කම් පිළිබඳ වගකීම සෘජු ව ශ්‍රී ලංකාව වෙත පැවරෙන බව කමිටුවේ නිරීක්ෂණයයි. තව ද, එම ව්‍යාපෘති රටේ ප්‍රමුඛ අවශ්‍යතාවන් නම්, MCC ප්‍රදාන ඇතිව හෝ නොමැතිව ඒවා ක්‍රියාවට නැංවීම අවශ්‍ය වෙයි. එ වැනි තත්ත්වයක් තුළ කිසිදු ආපසු ගෙවීමක් අවශ්‍ය නොවන බවට අවම වශයෙන් ප්‍රකාශිත ව සඳහන් කර තිබෙන MCC ප්‍රදාන යොදා ගැනීම වෙනත් පොළී හා ප්‍රසම්පාදන බැඳීම් කොන්දේසි සහිත ණය පහසුකමක් යොදා ගැනීමට වඩා මූල්‍යමය වශයෙන් වාසිදායක බව මතුපිටින් පෙනී යා හැකි බැවින් මෙම ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිබඳව ද සංක්ෂිප්ත වශයෙන් අදහස් දැක්වීමට කමිටුව අදහස් කරයි.

6.1 ඉඩම් පරිපාලනය ප්‍රතිසංස්කරණ යෝජනා

- i. ශ්‍රී ලංකාවේ දිස්ත්‍රික්ක අටක් ඇතුළත් වෙන පරිදි ඉඩම් පරිපාලනය පිළිබඳ කටයුතු විධිමත් කිරීම මෙම ව්‍යාපෘතියේ එක් මූලික අරමුණකි. ලංකා වාණිජ මණ්ඩලය ඇතුළු පෞද්ගලික අංශය නියෝජනය කරන බොහෝ අයවලුන් ගේ මතය ශ්‍රී ලංකාවේ ඉඩම් කළමනාකරණයේ ඇති දුර්වලතා රටේ සංවර්ධනයට අවශ්‍ය ආයෝජන ලබා ගැනීම හමුවේ බලවත් සංරෝධකයක් බවයි.
- ii. කෙ සේ වුව ද, මෙම සමස්ත MCC ක්‍රියාවලියට සමාජයෙන් එල්ල කෙරෙන ප්‍රබලතම විරෝධයට පාදක වන්නේ ද මෙම ඉඩම් ක්ෂේත්‍රයේ කිරීමට යෝජිත මැදිහත්වීම් වග අමතක නො කළ යුතු බව කමිටුවේ අදහසයි.
- iii. රජයේ හෝ පෞද්ගලික ඉඩම් උපායමාර්ගිකව හා ජාතික වශයෙන් ඉතා වැදගත් හා තීරණාත්මක සාධකයකි. රටේ ඉඩම් පිළිබඳ ජාතික අයිතිය අතීත සිංහල රාජ්‍ය සමයේ පටන් පැවැතුණකි. ඒ පිළිබඳව රජයට පවා තිබුණේ භාරකාරත්වය විනා සින්නක්කර අයිතිය නො වන බව “The Adaptable Peasant: Agrarian Society in Western Sri Lanka Under Dutch Rule, 1740-1800” නමැති සිය කෘතියෙන් (107-109 පිටු) ආචාර්ය නිර්මාල් රංජිත් දේවසිරි මහතා පවසයි. එ බැවින්, විශේෂයෙන් රජයේ ඉඩම් වෙළඳපොළ යන්ත්‍රණයක් තුළින් හුවමාරුවීමක් යනු අපේ ඓතිහාසික උරුමයට පිටුපෑමකි. තව ද, අනාගත පරපුරේ හා ජාතියේ ස්වෛරීත්වය උදෙසා තව දුරටත් පොදු අයිතියේ තිබිය යුතු සම්පතක් අවදානමේ හෙළීමකි.
- iv. මේ තත්වය කවරක් වුව ද, පවත්නා ඉඩම් ඒවායේ පරිපාලන, නෛතික හා කළමනාකරණ පහසු උදෙසා මැන, සැලසුම් සිතියම් සකසා, පරිගණකගත කර දත්ත පද්ධතියක් ගොඩනගා ගැනීම සම්බන්ධව ගැටලුවක් තිබිය නොහැකි නමුත්, පහත සඳහන් අංශ පිළිබඳව ප්‍රශ්නකාරී තත්වයන් තිබෙන බව කමිටුව නිරීක්ෂණය කරයි:

(අ) ජාතික ආරක්ෂාව වෙනුවෙන් හෝ වෙනත් උපායමාර්ගික වැදගත්කමක් වෙනුවෙන් රජය භාරයේ පමණක් තිබිය යුතු ඉඩම් තොරතුරු

රජයේ ඉඩම් යනු උපායමාර්ගික ව වැදගත්කමක් තිබිය හැකි ක්ෂේත්‍රයක් බවත්, ඒවාට අදාළ සමහර තොරතුරු ජාතික ආරක්ෂාව පිළිබඳ දෘෂ්ටිකෝණයෙන් පවා සංවේදී විය හැකි බැවින් රජයට හැර වෙනත් ආයතනයකට එ වැනි සියලු තොරතුරු සීමාවකින් තොර ව පොදුවේ ප්‍රසිද්ධ කිරීම හා නිදහසේ ලබා ගැනීමට පහසුකම් සැලසීම නුසුදුසු බවත් එවක හිටපු මිනුම්පතිතුමා කමිටුව හමුවේ සඳහන් කළේ ය. එහෙත්, එවැනි සංවේදී තොරතුරු හා අයිතිය පවා විදේශීය ආයතනවලට ලැබීමට ඉඩ තිබෙන පරිදි ජාත්‍යන්තර ප්‍රසම්පාදනයන් තුළින් මෙම මිනුම් කටයුතු හා දත්ත ගබඩා සකසා ගැනීම් සිදු කිරීමට සහ යෝජිත ක්‍රමවේදය ඔස්සේ මැනෙන හා පරිගණක දත්ත ගබඩාගත කෙරෙන ඉඩම් සියල්ලේම බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය MCC ආයතනය සතු කිරීමට සැකැසි ඇති කොන්දේසිවලට ශ්‍රී ලංකා රජයට එකඟ විය නො හැක.

(ආ) බලපත්‍ර යටතේ ගොවීන් විසින් හුක්නි විදිනු ලබන වගා ඉඩම්වලට සින්නක්කර ඔප්පු ප්‍රදානය

දේශපාලනික වශයෙන් ආකර්ෂණීය වුව ද මෙම පියවර ඉඩම් අහිමි ගොවි පරපුරක් ඉදිරියේ දී ඇති කෙරෙන මූලික පියවරක් වීමට ඉඩ ඇත. 1998 දී ලෝක බැංකුව විසින් ගෙන එන ලද වැවිලි නොවන කෘෂිකර්ම පිළිවෙතෙහි පටන් MCC දක්වා විටින් විට මෙම ඉඩම් සින්නක්කරකරණ යෝජනා ඉදිරිපත් වෙයි. අඩු ඒක-පුද්ගල ආදායම් ඇති ආදායම් බෙදී යාමේ විෂමතා සහිත රටක, දරිද්‍රතාවෙන් හා ණය බරින් මිරිකුණු සමාජයකට ඉඩම් සින්නක්කර අයිතිය ලබාදීමෙන් රට තුළ ඉඩම් දේශීය සහ/හෝ විදේශීය ධනවතුන් විසින් මිල දී ගැනීමට ඉහළ සම්භාවිතාවක් ඇත. ඒ අනුව, දැනටමත් මුදලාලීන්ට ණය වී ඇති ශ්‍රී ලාංකික ගොවීන් ගේ වගා ඉඩම් ඒවාට සින්නක්කර ඔප්පු දුන් වහාම මුදලාලීන්ට සින්න වනු ඇත. ඒ තුළ ඉඩම් සමුච්චයකරණයට (land accumulation) සහ ඉඩම් අහිමි ශ්‍රම හමුදාවක් බිහිවීමට මහ පැදෙයි. සංවර්ධිත රටවල පුරවැසියන්ට සිය ඩොලර් ඉපැයුම් අනුව සලකා බලන කල මෙරට ඉඩම් සාපේක්ෂව ඉතා ආකර්ෂණීය වන තරමට ම අඩු මිල ගණන් සහිත වනු ඇති බැවින් මෙ සේ වෙළෙඳපොළට විවෘත වෙන ශ්‍රී ලංකාවේ ඉඩම් ක්‍රමානුකූල ව විදේශීය ඩැහැගැනීමට (land grabbing by foreigners) පවා දොරටු විවර විය හැකි ය (මහාචාර්ය ඩබ්. ඩී. ලක්ෂ්මන් විසින් 2020 ජනවාරි හි දී BiZnomics සඟරාව වෙත සැපයුණු ලිපියකින් මේ ඉඩකඩ පෙන්වා දී ඇත - ඇමුණුම-18).¹³ ශ්‍රී ලංකාවේ ගාලු කොටුව තුළ සිදු වී ඇති ඉඩම් විදේශකරණය සහ මැඩගස්කරය ඇතුළු MCC ප්‍රදානලාභී සමහර රටවල සිදු වී ඇතැ යි පැවැසෙන ඉඩම් ඩැහැගැනීම මේ තත්වයට නිදසුන් විය හැකි ය. නව ලිබරල්වාදී දේශපාලන-ආර්ථික න්‍යායයන්ට අනුව ආර්ථිකයේ පරිමාණානුකූල වාසි උදෙසා සහ අඩු-මිල වහල් ශ්‍රම හමුදාවක් ඇති කර ගැනීම පිණිස මෙම තත්වය උපකාරී විය හැකි වුව ද ඒ තුළින් සමාජ-ආර්ථිකමය වශයෙන් හා ජාතික ඉඩම් අයිතියේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන් ඉතා අහිතකර තත්වයක් උදා වීමට ඇති ඉඩකඩ ද සුළු-පටු නැත.

මෙ වැනි ප්‍රවේශයක් උදෙසා අවශ්‍ය නෛතික ප්‍රතිපාදන 1947 අංක 8 දරණ රජයේ ඉඩම් ආඥා පනතේ නැති බවත්, ඒ වෙනුවෙන් ප්‍රතිපාදන සැකැස්මට එම පනත හා 1998 ඉඩම් හිමිකම් ලියාපදිංචිකිරීමේ පනත සංශෝධනය කළ යුතු බව සංයුක්ත ගිවිසුමේ ඉඩම් ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධ ඇමුණුම-I හි (iv) වැනි උපප්‍රදේශයේ ප්‍රකාශිත ව සඳහන් වේ. ශ්‍රී ලංකාව තුළ රජයේ ඉඩම් වෙළෙඳපොළට යොමුකරවා ගැනීමේ ප්‍රබල වුවමනාවක් MCC ආයතනයට තිබේ ද, එ සේ නම්, ඒ කවර අරමුණක් උදෙසා විය හැකි ද, යන්න ගැඹුරු විමසුමට භාජනය විය යුතු බව කමිටුවේ අදහසයි.

¹³ <https://www.biznomicsmagazine.com/millennium-challenge-corporation-in-sri-lanka-paving-the-way-for-land-grab-by-multinational-companies/>

(ඇ) ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් පසුගිය 2014 වසරේ සැකැස්මක් ව්‍යාපෘතිය

ආර්ථික සංවර්ධන දිශානතියෙන් වාසිදායක බවට ඉහතින් සඳහන් කෙරුණු මිනුම් කටයුතු වේගවත් කිරීම, ඒවා සඳහා ඔප්පු සැකසීම සහ තෝරාගත් ඉඩම් සඳහා පරිගණක තොරතුරු පද්ධතියක් ගොඩනැගීම, වැනි “බිම් සවිස” වැඩසටහනේ කොටසක් ලෙස රජය විසින් දැනටමත් සිදු කෙරෙමින් යන වැඩපිළිවෙළ වේගවත් කිරීම අවශ්‍ය යැයි තීරණය කර තිබුණු බැවින් 2014 අග වන විට ද ඒ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමට අදාළ පියවර ගෙන තිබූ බව කමිටුව හමුවේ අදහස් දැක්වූ හිටපු මිනුම්පති විසින් පවසන ලදී. ඒ උදෙසා සියලු කටයුතු නිමකොට අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය පවා ලබා තිබූ බවත්, ඉතිරි ව තිබුණේ අදාළ ආයතනයට ප්‍රදාන ලිපිය අත්සන් කර පිරිනැමීම පමණක් බවත් හෙතෙම පැවැසී ය. කෙසේ වුව ද, එම ව්‍යාපෘතිය ද දේශීය ව ක්‍රියාත්මක කිරීමට සම්පාදනය කරන ලද්දක් නොව විදේශ සමාගමකට කොන්ත්‍රාත් ලබා දීමක් තුළින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ගොඩනගන ලද්දක් බව ද, ඉහතින් සඳහන් කෙරුණු දත්ත විදේශීය තුන්වන පාර්ශ්වයක් අතට පත්වීමේ අවදානම ඒ ව්‍යාපෘතිය තුළ ද තිබීමට ඇති ඉඩකඩ ඒ අනුව බැහැර කළ නොහැකි බව ද, කමිටුවේ නිරීක්ෂණයයි.

(ඈ) ත්‍රිකුණාමලය-කොළඹ ආර්ථික කොරිඩෝ සැලැස්ම

MCC ගිවිසුමේ ඉඩම් පිළිබඳ කර තිබෙන යෝජනා විමසීමේ දී ත්‍රිකුණාමලය-කොළඹ ආර්ථික කොරිඩෝ සැලැස්ම විශේෂ අවධානයට යොමු වන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ සමස්ත ඉඩම් වර්ගප්‍රමාණයෙන් 28% ක් තරම් විශාල භූමි ප්‍රමාණයක් මේ යටතට ගැණෙන බැවිනි.¹⁴ එ වක ජාතික භෞතික සැලසුම් දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයාට අනුව 2017 සැප්තැම්බර් මස 7 වැනි දින අන්තර්-අමාත්‍යාංශ සම්බන්ධීකරණ කමිටුවේ දී සහ ඉන් පසු 2019 පෙබරවාරි 26 දින අතිගරු ජනාධිපතිතුමා ගේ ප්‍රධානත්වයෙන් රැස් වූ ජාතික භෞතික සැලසුම් මණ්ඩලයේ දී අනුමත කරන ලදුව 2019 ජූනි 12 වැනි දින අංක 2127/15 සහිත ගැසට් නිවේදනය මගින් ප්‍රකාශයට පත් කළ සංශෝධිත භෞතික සැලැස්ම පූර්ණ වශයෙන් එම දෙපාර්තමේන්තුව විසින් දේශීය ව හා ස්වාධීනව සකස් කරන ලද්දක් වන අතර එම දෙපාර්තමේන්තුව MCC ක්‍රියාවලියට කිසිදු අයුරකින් සම්බන්ධ වී නැත. එහෙත්, 2017 වසරේ පෙබරවාරි මාසයේ දී නිකුත් කෙරුණු සංරෝධක ඇගයීම පිළිබඳ භාවර්ධ විශ්ව විද්‍යාලීය වාර්තාවේ (ඇමුණුම-4) ඇති ත්‍රිකුණාමලය-කොළඹ ආර්ථික කොරිඩෝ සැලැස්ම මෙම භෞතික සැලැස්මේ යෝජනාව හා සමපාත වෙයි. 2019 වසරේ දී ජාතික භෞතික සැලසුම් මණ්ඩලය විසින් අනුමත කරන තුරු සහ ගැසට් කරන තුරු නිල ලේඛනයක් ලෙස සැලකිය නොහැකි සැලැස්මක කොටසක් ඊට පෙර

¹⁴ මේ බව සංයුක්ත ගිවිසුමේ Execution Version (ඇමුණුම-6) හි සඳහන් වේ. එම ගිවිසුමේ “කොළඹ-ත්‍රිකුණාමලය ආර්ථික කොරිඩෝවක්” පිළිබඳ සඳහන් නොවුව ද, 2018 ජූනි 21 දින ගරු අග්‍රාමාත්‍යවරයා විසින් ඉදිරිපත් කෙරුණු අමාත්‍ය මණ්ඩල සටහනෙහි (ඇමුණුම-5C) සහ තවත් වාර්තා කීපයක මෙම ඉඩම් පරිපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපෘති කොටස විස්තර කෙරෙනුයේ “කොළඹ-ත්‍රිකුණාමලය ආර්ථික කොරිඩෝව” නමැති සඳහන සහිතව ය.

විදේශීය ආයතනයක් විසින් ශ්‍රී ලංකා රජය වෙනුවෙන් සම්පාදනය කෙරෙන වාර්තාවක ඇතුළත් වීම අසාමාන්‍ය තත්වයකි. ඒ අනුව, කවර වාර්තාවක් කුමකින් උපුටා ගත්තේ ද, කවර පමණකට කේන්ද්‍රීය රාජ්‍ය ආයතනික ව්‍යුහය තුළින් මෙම සැලැස්ම විමර්ශනයට ලක් වී තිබේ ද, යන්න ප්‍රශ්න කිරීමට තුඩු දෙයි. මෙම කොරිඩෝ යෝජනාව හා ACSA SOFA ගිවිසුම් එක් ව සලකා බලන විට පුළුල් ඉන්දු-පැසිෆික් යුද උපායමාර්ගයක පින්තූරයක් කිරීමාණය විය හැකි බව විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති විශ්ලේෂණ වාර්තාවේ (ඇමුණුම-14 සහ උපලේඛනය-3: F1-53) ඉස්මතු කර දක්වා තිබීමෙන් මෙම ව්‍යාපෘති කොටසින් ජාතික ආරක්ෂාවට හා ස්වෛරීත්වයට තිබිය හැකි අවදානම පැහැදිලි කෙරෙයි.

6.2 ප්‍රවාහන සංවර්ධන යෝජනා

ප්‍රවාහන සංවර්ධනය පිළිබඳ යෝජිත ව්‍යාපෘති ඉහත සඳහන් ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපෘති හා සැසැඳීමේ දී ඉතා අඩු වශයෙන් විවේචනයට ලක් වී තිබීම කමිටුවේ අවධානයට ලක් වෙයි. කෙසේ වෙතත්, ප්‍රවාහන පද්ධති යෝජනා තුළ ද පහත දැක්වෙන අඩු ලුහුඬුකම් තිබෙන බව පෙනී යයි:

- i. පොදු ප්‍රවාහන මාධ්‍යයක් වූ දුම්රිය පද්ධතිය පිළිබඳව අවධානය යොමු නො වීම;
- ii. මාර්ගයන් හි රථවාහන පාලන යන්ත්‍රණය පිළිබඳව රහස්‍ය යැ යි සහ උපායමාර්ගිකව මෙන් ම ආරක්ෂාව සම්බන්ධව වැදගත් යැ යි තීරණය විය හැකි තොරතුරු හා ඒවායේ අයිතිය ඉහත 5.1(xii), 5.1(xix) සහ 5.1(xx) හි දැක්වෙන අයුරු MCC ආයතනය වෙත ලැබීම වැළැක්විය නො හැකි වීම;
- iii. විදේශ ආධාර ව්‍යාපෘතියක් තුළින් විසඳිය යුතු මට්ටමට ම ඉහළ කාන්තා හිංසනයක් ඇති පොදු ප්‍රවාහන පද්ධතියක් සහිත රටක් බව ශ්‍රී ලංකාව තම පාර්ලිමේන්තුවේ ම පනතක් ලෙස සම්මත කරගන්නා වූ මෙම ද්විපාර්ශ්වික ගිවිසුමෙන් තමන් විසින් ම පිළිගැනීම;
- iv. MCC වැඩසටහනේ බස් සේවා නවීකරණ (BTSM) ව්‍යාපෘති අංගය තමන් විසින් දැනටමත් ක්‍රියාත්මක කෙරෙන “සහසර” ව්‍යාපෘතිය බස්නාහිර පළාතට පුළුල් කරමින් තම අමාත්‍යාංශයේ ඒ වෙනුවෙන් ස්ථාපිත ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකකය (PMU) තුළින් තම මෙහෙයවීම යටතේ සිදු කෙරෙනු ඇතැයි මහානගර සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය අපේක්ෂා කර ඇතැයි (ඇමුණුම-10A සහ ඇමුණුම-11H) පැවසෙන නමුත් සංයුක්තයේ එ වැනි ප්‍රතිපාදනයක් නොමැති වීම සහ MCA-Sri Lanka යටතේ MCC කොන්දේසි අනුව සේවා සැපයුම් ප්‍රසම්පාදනය කිරීමට යෝජනා වී තිබීම.

යෝජිත MCC සංයුක්තයේ මෙම ව්‍යාපෘතිය පිළිබඳව තමන් විසින් නිරීක්ෂිත ගැටලු සම්බන්ධයෙන් මහානගර සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයේ “සහසර” ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂවරයා විසින් විද්‍යුත් තැපැල් සටහනක් මගින් (ඇමුණුම-19) නිල වශයෙන් තම අමාත්‍යාංශය වෙනුවෙන් සාකච්ඡා සම්මුති රැස්වීමට සහභාගි වූ නිලධාරියාට දන්වා ඇති නමුත් ඒ දුර්වලතා හා ගැටලු ඉවත් කරනු ලැබ නො තිබීම අවාසනාවකි.

7. භූ-දේශපාලනික බලපෑම් ඇගයීම

ආර්ථික සංවර්ධන සංරෝධක දුරු කිරීම උදෙසා අවශ්‍ය යැයි තීරණය කෙරෙන ආයෝජන ව්‍යාපෘති වෙන් නම් ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට ණය ආධාර මත යැපීම වෙනුවට ප්‍රදානයක අරමුදල් යොදා ගැනීම වාසිදායක බව මතුපිටින් බැලූ විට පෙනෙන ඉතා සරල නිරීක්ෂණයකි. එහෙත්, MCC ප්‍රදානය එ වැනි සරල මූල්‍යමය රාමුවක් තුළ පමණක් සලකා බැලීම ප්‍රමාණවත් නො වන බවත්, ඒ තුළ අන්තර්ගත ව්‍යාපෘති, සංකීර්ණ නෛතික බැඳීම් හා කොන්දේසි අනුව එම යෝජනාවලියෙන් ගම්‍ය විය හැකි පුළුල් පරාසයක සමාජ-ආර්ථික හා භූ-දේශපාලනික බලපෑම් රජයේ අවධානයට යොමු විය යුතු බව කමිටුවේ අදහසයි.

ඒ අනුව, අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලැබී තිබෙන MCC ප්‍රදාන යෝජනාවලිය ක්‍රියාත්මක කළහොත් ඇතිවිය හැකි පහතින් සංක්ෂේපණය කෙරෙන භූ-දේශපාලනික බලපෑම් කමිටුව විසින් නිරීක්ෂණය කරනු ලැබ ඇත:

- (i) ගිවිසුම් කෙටුම්පතේ 5.1(b)(iv) හා (v) වගන්තින් අනුව අමෙරිකා එක්සත් ජනපද රාමුවට නොගැළපෙන හෝ ඒ රටේ යහපතට අහිතකර යම් තත්වයක් ශ්‍රී ලංකාව තුළ නිර්මාණය වෙතැයි යන උපකල්පනයක් මත ඕනෑම අවස්ථාවක MCC ආයතනය විසින් ගිවිසුම අත්හිටුවීමට ඇති ඉඩකඩ තුළ ගිවිසුමේ ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාර මූල්‍යමය හා සේවා සැපයුම්කරුවන්ට තම අරමුදල්වලින් ගෙවීමට සිදුවීමේ අර්බුදයට මුහුණපෑමට ශ්‍රී ලංකාව සූදානම් විය යුතු ය. එ වැනි තත්වයක දී අමෙරිකා එක්සත් ජනපදය සමඟ රාජ්‍යතාන්ත්‍රික මත ගැටුමක් නිර්මාණය වුවහොත් අසමතුලිත අන්තර්ජාතික දේශපාලනික බල සංකේන්ද්‍රණය තුළ හා ආරවුල් නිරාකරණය උදෙසා පැහැදිලි ප්‍රතිපාදනයන් සලසනු ලැබ නොමැති තත්වයක් තුළ අසිරුතාවට පත්වීමට ශ්‍රී ලංකාවට සිදුවීමේ අවදානම නොසලකා හැරිය නො හැක.
- (ii) MCC ප්‍රදානයන් ලබා ගත් වෙනත් රටවල අත්දැකීම් සලකා බැලීමේ දී ඉහත (i) හි සඳහන් අවදානම වඩාත් හොඳින් නිරීක්ෂණය වෙයි. ප්‍රදානය නතර වුව ද, වගකීම් සඳහා වන්දි ගෙවීමට සිදු වුව ද, MCC ක්‍රියාත්මකය වෙනුවෙන් රට තුළට ප්‍රවිෂ්ට වී ස්ථාපනය වන්නා වූ විවිධ ආයතන හා සමාගම් දිගින් දිගටම රට තුළ රැඳී සිටීම වැළැක්වීමට ප්‍රතිග්‍රාහක රාජ්‍යයන් අසමත් වී ඇති බව මැඩගස්කරය හා හොන්ඩුරාස් වැනි රටවල අත්දැකීම්වලින් පැවැසෙයි. රටේ ඉඩම් බහුජාතික සමාගම් විසින් මිල දී ගෙන තිබෙන තත්වයක් තුළ සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවලට නිදහසේ සිය කටයුතු කරගෙන යාමට ප්‍රකාශිතව අදාළ ප්‍රතිග්‍රාහක රාජ්‍යයන් MCC ගිවිසුම් කොන්දේසිවලින් බැඳ තැබෙන අවස්ථාවක මේ ප්‍රදාන කවුළුවෙන් රට තුළට ප්‍රවිෂ්ට විය හැකි බාහිර වාණිජ හා දේශපාලනික බලපෑම් ද සුළු පටු විය නො හැක.
- (iii) අමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේ සියලු රාජ්‍ය ආයතන විසින් අනුගත විය යුතු බවට නියම කරමින් 2019 ජුනි 01 දානමින් නිකුත් වී ඇති “ඉන්දු-පැසිෆික් මූලෝපාය” (උපලේඛනය-7) තුළ ශ්‍රී ලංකාව දකුණු ආසියාවේ වැදගත් ස්ථානයක් ලෙස හඳුනාගනු ලැබ ඇත. තව ද, MCC ආයතනය ද ඇතුළු අමෙරිකාවේ සියලු සංවර්ධන මූල්‍යන ආයතන මෙම කලාපයේ ආයෝජන අවශ්‍යතාවන්හි කොටස්කරුවන් විය

යුතු බව ද එම මූලෝපාය තුළ අපේක්ෂා කෙරේ.¹⁵ ඒ අනුව, MCC ප්‍රදාන යෝජනාවලිය අත්සන් කළහොත් ශ්‍රී ලංකාව ඉන්දියන් සාගර කලාපයේ අමෙරිකානු භූ-දේශපාලනික සිතියමට නිතැතින් ම ඇතුළත් වෙයි. MCC තුළ ප්‍රකාශිතව සඳහන් වන්නේ වාණිජ ආයෝජන පමණක් බව සත්‍ය නමුදු, එ සේ පැමිණෙන එක්සත් ජනපද වාණිජ ආයෝජන සුරක්ෂා කිරීමේ අරමුණ පෙරට දමමින් ACSA හා SOFA ගිවිසුම්වල ප්‍රතිපාදන සක්‍රිය කර ගැනීමට ඇති ඉඩකඩ ඒ අනුව බැහැර කළ නො හැක.

- (iv) ගිවිසුම ප්‍රකාරව වැඩසටහන් වත්කම් පිළිබඳ බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය ශ්‍රී ලංකාවට අහිමි වීම ද ජාතික ස්වෛරීත්වයට හා ආරක්ෂාවට පවා බලපෑම් එල්ලවිය හැකි කවුළුවක් නිර්මාණය කරන බව ද අමතක කළ නො හැක. උදාහරණයක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ මාර්ග පද්ධතියේ සමස්ත තොරතුරු, සජීවී ව රචවාහන ගමනාගමන දත්තයන් සහ වාහන සංඥා පද්ධති පාලනය ඇතුළු සංවේදී මෙහෙයුම් තොරතුරු විදේශ සමාගම් අතට පත් වූ විට රටේ මාර්ග පද්ධතිය තුළ ප්‍රභූ පුද්ගලයන් ගේ ආරක්ෂාව තහවුරු කිරීමට පවා රජයට දුෂ්කර විය හැකි ය.
- (v) තව ද, භූ-දේශපාලනික වටාපිටාව සහ ශ්‍රී ලංකාවේ උපායමාර්ගික පිහිටීම ජාත්‍යන්තර බල අරගලයක දී අදාළ තරගකරුවන්ට වැදගත් විය හැකි බැවින්, යුද කඳවුරු ශ්‍රී ලංකාව තුළ ස්ථාපනය කිරීමට විවිධ බලවතුන් විසින් දරනු ලැබිය හැකි යුදමය හා ආර්ථිකමය උනන්දුව ශ්‍රී ලංකාව විසින් නොසලකා හැරිය යුතු නො වේ. මෙම යථාර්ථය තුළ (අ) ඉන්දු-පැසිෆික් මූලෝපායෙහි ප්‍රකාශිත ව තිබෙන අමෙරිකානු ජාත්‍යන්තර දේශපාලනික අරමුණු, සහ (ආ) අංක MNPEA/2018/152 සහ 2018/09/17 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකාවෙන් (ඇමුණුම-3F) ප්‍රකාශිත කොළඹ - ත්‍රිකුණාමලය කොරිඩෝවේ පිහිටි බලපත්‍ර මත භාවිතා කෙරෙන රජයේ ඉඩම් සඳහා පුද්ගලික සින්නක්කර අයිතියට පරිවර්තනය කිරීමේ යෝජනාව සුවිශේෂී අවධානයට යොමුවිය යුතු ඉතා තීරණාත්මක කරුණු බව කමිටුව අවධාරණය කරයි.
- (vi) මේ එකින් එක වෙන් වෙන් ව සැලකූ විට අවදානමක් නොපෙනුණ ද, ඒ සියල්ල එක් ව ගත් කල ඒවායෙන් ජාතික ආරක්ෂාවට හා දේශයේ ස්වෛරීත්වයට පවා එල්ල විය හැකි තර්ජනයන් නිරීක්ෂණය කළ හැකි බවත්, ඒ නිසා දැනටමත් (2017 දී) අත්සන් කර ඇති, අලුත් කරන ලද ACSA ගිවිසුමේ හා (1995 දී පළමුව අත්සන් කරන ලදුව) නැවත සංශෝධනය කර අත්සන් කිරීමට යෝජිත SOFA ගිවිසුමේ ප්‍රතිපාදනයන් ක්‍රියාවට නැංවීමේ දී මෙම MCC ප්‍රදාන කොන්දේසි හා ව්‍යාපෘති යෝජනා සම්බන්ධ වීමට ඉඩ ඇති ආකාරය (අවම වශයෙන් කල්පිතයන් ලෙස හෝ) ශ්‍රී ලංකා රජයේ ආරක්ෂක විශ්ලේෂණ ආයතන විසින් හැදෑරිය යුතු බව කමිටුව අවධාරණය කරයි.

ශ්‍රී ලංකාවේ ජාතික ආරක්ෂාව හා ස්වෛරීත්වය සම්බන්ධයෙන් මෙම MCC ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක වීමක් තුළින් උද්ගත විය හැකි අගතිකාරී බලපෑම් හා අවදානම් පිළිබඳව රාජ්‍ය අමාත්‍යවරයා ගේ ඉල්ලීම පරිදි විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් නිකුත් කරන ලද ඉහතින්

¹⁵ “...In recognition of the region’s need for greater investment, including infrastructure investment, the United States seeks to invigorate our development and finance institutions to enable us to become better, more responsive partners...” (page. 4, Indo-Pacific Staregy Report, June 1, 2019)
<https://media.defense.gov/2019/Jul/01/2002152311/-1/-1/1/DEPARTMENT-OF-DEFENSE-INDO-PACIFIC-STRATEGY-REPORT-2019.PDF>

සඳහන් කෙරුණු වාර්තාවේ (ඇමුණුම-14 සහ උපලේඛනය-3: F1-53) අඩංගු කරුණු වලින් පෙනී යන්නේ MCC ගිවිසුමේ තිබිය හැකි අනිටු ප්‍රතිවිපාක පිළිබඳව 2019 වසරේ ඔක්තෝබර්-නොවැම්බර් මාසවල දී රටේ පොදු ජනතාවගෙන් එල්ල වුණු විවේචනයන් නිවැරදි හා සාධාරණ වග සනාථ වෙන බවයි. එ සේ ම, මෙම කමිටුව විසින් අවසන් වාර්තාවෙන් ඉදිරිපත් කෙරෙන විමර්ශනයන් හි නිගමනයන් හි හා නිර්දේශයන් හි මෙන් ම ආරම්භක හා අතුරු වාර්තාවලින් රජය වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද නිරීක්ෂණ හා නිගමනයන් හි ද නිරවද්‍යතාව හා යථාර්ථවත් බව තවදුරටත් තහවුරු වන බවයි. කෙ සේ වුව ද, ඒ විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශ නිල වාර්තාව හෝ එහි අන්තර්ගත ඉතා වැදගත් අනතුරු ඇඟවීම් කිසිවක් පිළිබඳව අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ හෝ වෙනත් රාජ්‍ය ආයතනයක හෝ අවධානය යොමු වී නොතිබීම විමතියට කරුණකි.

8. මතවාද සමාලෝචනය

යෝජිත සහග්‍රක අභියෝගතා සමායතන (MCC) සංයුක්තයට අදාළ විමර්ශනයන් සිදු කිරීමේ දී ඊට අදාළ ලිපිලේඛන පරිශීලනය කිරීම තුළින් සහ රාජ්‍ය නිලධාරීන්, වෘත්තිකවේදීන්, වාණිජ ආයතන නියෝජිතයන්, පුළුල් සමාජ ක්‍රියාකාරීන් සමඟ සාකච්ඡා කිරීම තුළින් ප්‍රස්තුතයට අදාළ ගැටලු හා ව්‍යාකූලතා හඳුනා ගැනීමට කමිටුවට හැකි විය. ඒ අතර කමිටුවේ අවධානයට යොමු වුණු විශේෂිත ප්‍රශ්න හා පැතිකඩ කීපයක් පිළිබඳව සිය අධ්‍යයනයන් තුළින් කරන ලද සංස්ලේෂණයන් ද සහිත ප්‍රතිචාර කමිටුවේ අවසන් නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීමට පෙර පහත දැක්වෙන පරිදි සැකෙවින් ගොනු කිරීමට කමිටුව අදහස් කරයි:

8.1 රජය වෙනුවෙන් විදේශ ආධාර වැඩසටහනක් කළමනාකරණය කිරීමට ස්වාධීන ඒකකයක් පත් කර ගැනීමේ වරදක් තිබේ ද?

මින් පෙර ද වෙනත් විදේශ සම්පත් යෙදවුණු සංවර්ධන යෝජනාක්‍රම මෙ වැනි “ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ ඒකක” තුළින් මෙහෙයවනු ලැබ ඇත. එහෙත් MCC වැඩසටහනේ යෝජනා වී ඇත්තේ රජයේ බලාධිකාරියෙන් ස්වායත්ත වූ ස්වාධීන ඒකකයකි. එවිට MCC ප්‍රදාන සම්පත් පිළිබඳ මූල්‍ය කළමනාකරණ අධිකාරී බලය රජයෙන් ගිළිහෙයි. එය ව්‍යවස්ථාවට පටහැණි ය. හැරත්, මෙහි දී එම ඒකකය ස්වාධීන කර ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුවෙන් පමණි. සංයුක්තයේ හා PIA හි රජය නියෝජනය කරන ආයතනය ලෙස MCA-Sri Lanka සමාගම හඳුන්වනු ලැබ තිබුණ ද, ප්‍රායෝගික දෘෂ්ටිකෝණයෙන් බැලීමේ දී නිරීක්ෂණය වන්නේ සෑම ප්‍රතිපාදනයක්ම සකසනු ලැබ ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකා රජයේ ආයතනික ව්‍යුහයට MCA-Sri Lanka සමාගමේ කටයුතු සම්බන්ධයෙන් මැදිහත් විය නො හැකි වන ආකාරයට ය. එහෙත්, එහි සියලු කර්තව්‍යයන් සඳහා MCC හි අනුමැතිය ලබා ගත යුතු බවට ප්‍රතිපාදන සකසා ඇත. එ බැවින්, මෙම යෝජිත ක්‍රමවේදය හා ආයතනික ව්‍යුහය පිළිගත නො හැක.

8.2 MCC ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ යොදා ගැනීමේ වරදක් තිබේ ද?

විවිධ විදේශ ආධාර මූලාශ්‍රවලින් සම්පත් සපයාගැනීමේ දී ඒ ඒ ණය හෝ ආධාර ප්‍රභවයට පමණක් විශේෂ වූ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සකසා සිය ප්‍රසම්පාදන කොමිෂන් සභා නියාමනය යටතේ යොදා ගැනීමට ශ්‍රී ලංකාවට හැකි ය. එහි කිසිදු වරදක් නැත. එහෙත්, රටේ අවශ්‍යතාව පරිදි එම මාර්ගෝපදේශ විටින්විට සංශෝධනය කිරීමට ස්වෛරී ශ්‍රී ලංකා ජනරජයට ඇති අයිතියට තමන් විසින් ම පාර්ලිමේන්තු පනතක් ඔස්සේ විලංගු ලා ගැනීමට යෝජනා කිරීම කිසි සේත් අනුමත කළ නොහැක. MCC ගිවිසුමේ ප්‍රකාශිත එම ආකෘතිය අප රටේ ස්වෛරීත්වය හා ගැටෙන අතර ඒ තුළ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ද උල්ලංඝනය වෙයි.

8.3 මෙම ව්‍යාපෘති ගොඩනඟා ඇත්තේ දීර්ඝ කාලයක් තිස් අධ්‍යයනයන් හා විශ්ලේෂණයන් ද, පරදු දරන්නන් සමඟ කෙරුණු ගැඹුරු සාකච්ඡා ද පාදක කර ගනිමින් බැවින් ඒවා තුළින් රටේ යහපතට හානියක් විය නො හැකි යි නේ ද?

මෙම ව්‍යාපෘති ගොඩනඟා ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකාව විසින් බව පැවැසුණ ද ලිපි පරිශීලනයෙන් ලැබෙන සාධකවලින් ඒ බව තහවුරු කිරීම දුෂ්කර ය. අවම වශයෙන් සංරෝධක ඇගයීම

වත් සිදු කර ඇත්තේ ශ්‍රී ලංකාවේ ආයතන විසින් නො වන බව කමිටුවේ විමර්ශනාත්මක නිගමනයයි. ශ්‍රී ලංකාවේ කේන්ද්‍රීය රාජ්‍ය ආයතන විසින් සිදු කරනු ලැබිය යුතු ප්‍රතිලාභ-පිරිවැය ඇගයීම් හා බහු-ක්ෂේත්‍රීය බලපෑම් අධ්‍යයන ඒ ආයතන ලවා සිදු කරවාගෙන නැත. පරදු දරන්නන් (stake-holders) සමඟ පුළුල් ව සාකච්ඡා කළ බවක් ද නො පෙනේ. ඒ අනුව, මෙම ව්‍යාපෘති තේරීම හා ප්‍රමුඛතා නිර්ණය කිරීම නිසි පරිදි සිදු වී ඇතැ යි සැහීමකට පත් විය නො හැක.

8.4 ශ්‍රී ලංකාව විදේශයන් වෙතින් මූල්‍යාධාර ලබාගැනීමේ දී ඒ දායක රටවල නීති යටතේ බලපැවැත්වෙන අයුරු ගිවිසුම් අත්සන් කරන්නේ නම් MCC ගිවිසුමට අමෙරිකානු නීතිය වෙනුවට දෙපාර්ශ්වයට ම පොදු ජාත්‍යන්තර නීතිය යොදා ගැනීම වඩාත් සාධාරණ නොවේ ද?

වෙනත් විදේශ ආධාර යෝජනාක්‍රම වල ආරවුල් බේරුම්කරණය හෝ වෙනත් පැහැදිලි නෛතික ප්‍රතිපාදන යොදනු ලබයි. විවිධ දායක රටවල් තම රටේ නීතිය එවැනි මතභේද නිරාකරණයට යොදා ගැනීමට යෝජනා කරන බව සත්‍යයකි. එවැනි තත්වයකට වඩා එම ගිවිසුම්වලට ශ්‍රී ලංකාවේ නීතිය අදාළ වන්නේ නම් වඩාත් සුදුසු නමුත් එහි දී අවම වශයෙන් ගිවිසුමට අදාළ වන නීතිය හා ආරවුල් විසඳාගැනීමේ ක්‍රමවේදය පැහැදිලි වෙයි. MCC ගිවිසුමේ ජාත්‍යන්තර නීතියක් සඳහන් කර ඇති නමුත් එ කී සඳහන නීතිමය වශයෙන් අපැහැදිලි ය; ආරවුල් නිරාකරණය කරගත යුත්තේ කෙසේ දැයි නිශ්චය කරනු ලැබ නැත. එ බැවින් මෙම ප්‍රදානය සම්බන්ධ මතභේදයක් හටගතහොත් කවරාකාර බලපෑම්වලට මුහුණපෑමට ශ්‍රී ලංකාවට සිදු වනු ඇති දැයි වටහා ගත නො හැක. මේ තත්වය සුදුසු නොවේ.

8.5 MCC නියෝජිතයන්ට මුක්තිය දීමේ තිබිය හැකි හානිය කුමක් ද?

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ආයතනයන් තුළින් රජයේ පූර්ණ මෙහෙයවීම යටතේ මෙම MCC ව්‍යාපෘතිය ද ක්‍රියාත්මක කෙරෙන්නේ නම් එහි ප්‍රගති සමාලෝචනයන් සඳහා අවශ්‍ය අවම හා සීමිත කාර්ය මණ්ඩලයකට මුක්තිය හිමිකර දීම ගැටලුවක් නො වේ. අමෙරිකානු තානාපති නිලධාරීන්ට හා USAID / MCC කාර්ය මණ්ඩල වලට දැනටමත් එම මුක්තිය තානාපති වරප්‍රසාද පිළිබඳ 1996 අංක 9 දරන පනත යටතේ ලබා දී ඇත. එබැවින්, ගැටලුව වන්නේ MCC ගිවිසුමෙන් අපේක්ෂා කරන අමතර මුක්තිය කුමක් ද, කුමකට ද, යන්නයි.

මින් ගම්‍ය වන්නේ යෝජිත වැඩසටහනෙහි හුදු දායකයා ගේ හා ප්‍රගති සමාලෝචකයා ගේ භූමිකාව ට ඔබ්බෙන් වූ වඩාත් සක්‍රීය මැදිහත්වීමකට MCC ආයතනය අපේක්ෂා කරන බවකි. MCA-Sri Lanka සමාගමේ සියලු කටයුතුවලට මැදිහත් වීමේ බලතල තමන් සතු කර ගැනීමට MCC ගිවිසුමේ ප්‍රතිපාදන සැකැස්ම තිබීමෙන් ඒ බව වඩාත් පැහැදිලි වෙයි. ඒ අනුව, මෙම වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මුඛාවෙන් සීමාවක් නොමැතිව පැමිණිය හැකි කාර්ය මණ්ඩල සැමට බදු සහන, ගමන්-බිමන් නිදහස හා රටේ අධිකරණ පද්ධතියෙන් මුක්තිය ලබා දීම ඉතා අවදානම්කාරී විය හැකි ය. එ වැනි තත්වයක දී ඇති විය හැකි ගැටලුකාරී අවස්ථාවක් උපයෝගී කර ගනිමින් ACSA හා SOFA ගිවිසුම්වල ප්‍රතිපාදන පවා සක්‍රීය වීමට ඇති ඉඩකඩ බැහැර කළ නො හැක. ඒ නිසා මෙම තත්වය වෙනත් විදේශ සම්පත් දායකයන්ට හෝ USAID වැනි අමෙරිකානු තානාපති වරප්‍රසාද ලබන කාර්යමණ්ඩලවලට ලබා දෙන මුක්තිය හා සැසැදිය නො හැක.

8.6 බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය මූල්‍ය ප්‍රදානය ලබා දෙන ආයතනයට පැවරීම වරදක් ද?

මෙම පැවැරුම් අපේක්ෂාව කවර අරමුණක් පෙරදැරිව සිදු කර තිබුණ ද එය ආර්ථික අභිවෘද්ධියේ හා ජාතික ආරක්ෂාවේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන් නො ගැළපෙයි. තව ද, මේ ආකාරයට වත්කම්වල බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය MCC වෙත පැවැරුවහොත් එම වත්කම් භාවිත කිරීමේ දී ඒවාට අදාළ ආර්ථික අයිතිවාසිකම් (economic rights) ගාස්තු MCC ආයතනය වෙත ගෙවීමට ශ්‍රී ලංකාවට සිදුවීමේ ඉඩකඩ බැහැර කළ නොහැක. එ බැවින්, වැඩසටහන් වත්කම්වල බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය අත්සතු කිරීමට ශ්‍රී ලංකාවට නො හැකි ය. තව ද, තම ආධාරය යටතේ නිමැවෙන වැඩසටහන් වත්කම් වල බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය MCC ආයතනය විසින් ලබා ගැනීමට තැත් කිරීම අනුරූප කළ හැක්කේ නිවසක් තනා ගැනීමට ආධාර දෙන්නා ඒ නිවසේ යතුරු ඉල්ලා සිටීම වැනි තත්වයකටයි. එ සේ ලබා ගන්නා දේපොළ අයිතිය ශ්‍රී ලංකාවේ අරමුණුවලට පටහැණිව යොදා නොගන්නා බවට විශ්වාස කළ යුත්තේ දෙරට අතර ඇති මිත්‍රත්වය මත නම්, තමන්ට අවශ්‍ය හා ශ්‍රී ලංකාව විසින් සිය සීමා යටතේ ලබා දිය හැකි වත්කමක් අදාළ දායකයාට දීමට මැළි නොවනු ඇතැයි ඒ තර්කනය මත ම විශ්වාස කිරීමට MCC ආයතනයට හැකි විය යුතු ය. ගිවිසුම් කොන්දේසි තුළින් ඒ වත්කම් තම අයිතියට නතු කර ගැනීමට යත්න දැරීම තුළ පිළිබිඹු වන්නේ ශ්‍රී ලංකාව පිළිබඳ එ වත් විශ්වාසයක් MCC ආයතනයට නොමැති බවකි.

8.7 වෙනත් විදේශාධාර යෝජනාක්‍රමයන් විසින් ශ්‍රී ලංකාවට දෙන ප්‍රදානයන් ක්ෂණිකව නතර කළ හැකි නම් MCC විසින් එ සේ නොකළ හැක්කේ ඇයි?

මෙතෙක් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වූ කිසිදු සංවර්ධන ආධාර යෝජනාක්‍රමයක් වෙනුවෙන් සංකීර්ණ වූත් ශ්‍රී ලංකාව තවමත් පූර්ණ වශයෙන් දැන නොසිටීමට ඉඩ ඇති බලපෑම් සහිත ආගන්තුක නෛතික ප්‍රතිපාදනයන්ට ශ්‍රී ලංකාව යටත් කරන්නා වූත් ප්‍රතිපාදන සහිත ගිවිසුම් ශ්‍රී ලංකාවේ පාර්ලිමේන්තු පනතක් ලෙස සම්මත කර බලාත්මක කිරීමේ කොන්දේසියක් අප රට වෙත ඉදිරිපත් කර නැත. එවන් තත්වයක් තුළ ගිවිසුමක් අත්හිටුවීම යනු හුදෙක් අදාළ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය නතරවීමක් පමණක් වුව ද, MCC යෝජනාවලිය සම්බන්ධයෙන් එ සේ සරලව විග්‍රහ කළ නො හැක්කේ එබැවිනි. තව ද, ඉදිරිපත් කරනු ලැබ ඇති කොන්දේසිවලට අනුව ගිවිසුම අත්හිටුවුව ද MCC නියෝජිතයන්ට හා අදාළ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන ආයෝජකයන්ට අවශ්‍ය නම් තවදුරටත් රට තුළ රැකී සිටීමට හැකි වෙයි. ඒ අනුව, ගැටුම් උද්ගත වීමට ද ඒ තුළ ACSA, SOFA Peace Corp වැනි ගිවිසුම්වල ප්‍රතිපාදන සක්‍රීය වීමට ද ඇති ඉඩ කඩ බැහැර කළ නො හැක.

8.8 කොළඹ-ත්‍රිකුණාමලය ආර්ථික කොරිඩෝවක් MCC යෝජනාවලිය තුළ තිබේ ද? එ සේ තිබෙන්නේ නම් එහි ඇති වරද කුමක් ද?

පළමුකොට ම, MCC යෝජනාවලිය තුළ කොළඹ-ත්‍රිකුණාමලය ආර්ථික කොරිඩෝවක් ඇත. ඒ බව සංරෝධක ඇගයීම් වාර්තාවේ (ඇමුණුම-4: 66 වැනි පිටුව) ඇති අතර, 2018 සැප්තැම්බර් 25 වැනි දින MCC හි ඉඩම් ව්‍යාපෘති සංවර්ධන කණ්ඩායම විසින් ශ්‍රී ලංකා රජයේ නිලධාරීන්ට කර තිබෙන ඉදිරිපත්කිරීම (උපලේඛනය-8) තුළ ද මෙම කොරිඩෝ යෝජනාව අන්තර්ගත වේ. තව ද, ගරු අග්‍රාමාත්‍ය රනිල් වික්‍රමසිංහ මහතා විසින් 2018 ජූනි 21 දාතමින් ඉදිරිපත් කර ඇති අංක PMO/NC/09/2018 සහිත අමාත්‍ය මණ්ඩල

සටහනෙහි ද කොළඹ-ත්‍රිකුණාමලය ආර්ථික කොරිඩෝව MCC වැඩසටහනෙහි ඉඩම් ව්‍යාපෘතිය යටතේ තෝරාගෙන ඇති බව සඳහන් වී ඇත (ඇමුණුම-5C).¹⁶

දෙ වැනු ව, මෙම කොරිඩෝව 2011 සැකැස්ම ජාතික භෞතික සැලැස්මේ නොමැති වීමෙන් සහ 2017 නව සැලැස්ම ඉදිරිපත් වීමට පෙර 2016 අග භාගය වන විට අවසන් වී තිබූ HUCID සංරෝධක ඇගයීමේ සඳහන් වී තිබීමෙන්, එම යෝජනාව ශ්‍රී ලංකාවේ අවශ්‍යතාවට ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ආයතන විසින් කෙටුම්පත් කරන ලද බවට ඉදිරිපත් කෙරෙන අදහස අභියෝගයට ලක් වෙයි. තෙ වැනු ව, මෙම කොරිඩෝ යෝජනාවේ ඇති අවදානම නිරීක්ෂණය වන්නේ MCC ගිවිසුම තනි ව නොව ACSA, SOFA හා Peace Corps ගිවිසුම් සමඟ එකට සලකා බැලීමෙන් බව මේ සම්බන්ධයෙන් විශ්ලේෂණ වාර්තාවක් ආරක්ෂක රාජ්‍ය ඇමැතිවරයා වෙත සපයමින් විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් කර ඇති විග්‍රහයෙන් ද (ඇමුණුම-14 සහ උපලේඛනය-3: F1-53) මනා ව පැහැදිලි වෙයි.

කරුණු මෙ සේ හෙයින් මෙම කොරිඩෝව සහිත ව්‍යාපෘති කොටස ප්‍රමාණවත් ලෙස විශ්ලේෂණය කර හෝ රටේ යහපතට ඉන් අත්විය හැකි බලපෑම් මනා ව අධ්‍යයනය කර ගොඩනගන ලද්දක් නො වන බවත් නිගමනය වෙයි. ඒ අනුව, මෙම ව්‍යාපෘති කොටස වැඩසටහන තුළ තිබීම නුසුදුසු ය.

8.9 MCC යෝජනාවලියේ ඉඩම් පිළිබඳ ව්‍යාපෘති ශ්‍රී ලංකා රජය “බිම් සවිය” යටතේ දැනටමත් ක්‍රියාත්මක කරගෙන යන බැවින් ඒවා නුසුදුසු බව කිව නොහැකි නොවේ ද? ඊට විදේශ ණය ගැනීම වෙනුවට MCC ආධාරය ලබා ගැනීම වරදක් ද?

බිම් සවිය ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධයෙන් යම් ගැටලු ඇති නමුදු එය ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යාපෘතියක් බවත් MCC ප්‍රදානයන් ඇතිව හෝ නැති ව එය ක්‍රියාත්මක වෙන බවත් සත්‍යයකි. එහෙත්, MCC යෝජනාවේ ඇත්තේ බිම් සවිය ව්‍යාපෘතියේ අංගයන් පමණක් නො වේ. උදාහරණ ලෙස, බලපත්‍ර මත භාවිතා වෙන රජයේ ඉඩම්වලට සින්තක්කර ඔප්පු ප්‍රදානය කිරීම බිම් සවියෙහි නැති අතර එය MCC ව්‍යාපෘතියෙහි ඇති එක් බරපතල ප්‍රතිවිපාක තිබිය හැකි ව්‍යාපෘති කොටසකි. ඒ තුළ දේශීය ඉඩම් සම්ප්‍රවේශකරණයට හා වාණිජකරණය ලක් වී ඉඩම් අහිමි ජනතාවක් ඇතිවීමට සහ විදේශීය බලවේග විසින් අප රටේ ඉඩම් ඩැහැගැනීමට ද මඟ පාදනු ලැබිය හැකි ය. එ සේ ම, එම ව්‍යාපෘති කොටස රටේ පවත්නා නීති රාමුවට ද පටහැණි අතර එය ක්‍රියාත්මක කිරීමට අවශ්‍ය නීති සම්පාදනයට මෙතෙක් ගෙන ඇති පියවර ද අසාර්ථක වී ඇත. එ වැනි තත්ත්වයක් සහිත ව්‍යාපෘතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට යැයි ආධාර ගිවිසුමක් අත්සන් කිරීම පල රහිත ක්‍රියාවකි.

තව ද, ඉඩම් මැනීම් හා තොරතුරු දත්ත ගබඩා සැකැස්ම ජාතික ආරක්ෂාවට පවා සංවේදී කටයුතු බැවින් ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමට විදේශීය සමාගම් යොදා ගැනීමට හා ඒවා ද ඇතුළු වැඩසටහන් වත්කම්වල බුද්ධිමය දේපොළ MCC ආයතනය සතු කිරීමට කර තිබෙන

¹⁶ කෙ සේ වුව ද, මෙම අධ්‍යයනය සඳහා කමිටුවට ලබා දුන් සංයුක්ත ගිවිසුමේ Execution Version (ඇමුණුම-6) හි “කොළඹ-ත්‍රිකුණාමලය ආර්ථික කොරිඩෝව” පිළිබඳ සඳහන නොමැත. එහෙත්, ඊට අදාළ ඉඩම් පරිපාලන ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපෘතිය ඒ අයුරු ම ඇත. කවර නමකින් වුව ද ක්‍රියාත්මක කිරීමට සැලසුම් කර ඇත්තේ එකම ව්‍යාපෘති ගොනුවක් බව ඉන් පැහැදිලි වෙයි. ඒ අනුව, සංයුක්තයේ Execution Version ගිවිසුම් කෙටුම්පතෙන් කොරිඩෝ නාමය ඉවත් කිරීම පසුබිමේ ඇත්තේ කොළඹ-ත්‍රිකුණාමලය ආර්ථික කොරිඩෝ යෝජනාවක් ගිවිසුමේ නැතැයි පවසා පුළුල් සමාජය නොමඟ යැවීමට සැලසුම්සහගත ව දරන ලද ප්‍රයත්නයක් දැයි විමසීමට ලක් වන්නේ නිතැතිනි.

ප්‍රතිපාදන පිළිගත නො හැක. මීට අමතර ව, විදේශ ණය ගැනීමට වඩා ප්‍රදාන ක්‍රමයක් යොදාගැනීම වාසිදායක බව සත්‍ය නමුත් ඒ ප්‍රදානය ගන්නේ කුමක් සඳහා ද, එ වැනි ප්‍රදානයක වාසිදායක හා/හෝ අනිෂ්ඨ පලවිපාක කවරේ ද, යන වග පළමුකොට පැහැදිලි කරගත යුත්තේ එ බැවිනි.

8.10 ඉඩම් ව්‍යාපෘතියට විවේචන එල්ල වුව ද, ප්‍රවාහන ව්‍යාපෘතිය එවැනි විවේචනයන්ට ලක් නොවන්නේ ඒ ව්‍යාපෘතිය වාසිදායක නිසා ද?

MCC යෝජනාවලියේ ඉඩම් ව්‍යාපෘතිය මෙන් නොව ප්‍රවාහන ව්‍යාපෘතිය, විශේෂ වශයෙන් බස් සේවා වැඩිදියුණු කිරීමේ ව්‍යාපෘති කොටස, අවම වශයෙන් අදාළ අමාත්‍යාංශය තුළ හෝ මනා ව අධ්‍යයනය වී තිබෙන බව නිරීක්ෂණය වෙයි. එ සේ ම, පොදු ප්‍රවාහන සංවර්ධනයට ගැණෙන එම බස් සේවා ව්‍යාපෘති කොටස මහාමාර්ග සංවර්ධන කොටසටත් වඩා සමාජමය වශයෙන් ප්‍රතිඵලදායක වීමට ඉහළ හැකියාවක් ඇත. එහෙත්, රටේ බස් සේවා තුළ ඉතා විශාල මට්ටමේ කාන්තා හිංසනයක් සිදුවන බවක් සඳහන් වීම යථාර්ථය නො වේ. තව ද, එ සේ යම් හිංසනයක් සිදු වුව ද, එය දුරු කිරීමට විදේශ ආධාර ව්‍යාපෘතියක් අවශ්‍ය යැ යි තීරණය කිරීම භාසාජනක ය. තව ද, බස් ව්‍යාපෘතිය ප්‍රතිලාභ සහිත වුවත් රටේ සමස්ත බහු-ක්ෂේත්‍රීය අධ්‍යයනයක් තුළින් එම ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රමුඛතාව තීරණය වී ඇති බවක් නො පෙනේ. තව ද, ව්‍යාපෘති නිමැවුම්වල බුද්ධිමය දේපොළ අයිතිය විදේශීය ආයතනයක් සතු වීමට අවශ්‍ය කොන්දේසි පනවා තිබීම මාර්ග ආරක්ෂණයට හා ප්‍රභූ ආරක්ෂාවට පවා අවදානම්කාරී විය හැකි ය.

8.11 පාර්ලිමේන්තුවේ පනතක් ලෙස සරල බහුතරයෙන් සම්මත කිරීමෙන් MCC වැඩසටහන සඳහා අනුමැතියක් ලබා ගැනීම වඩාත් විනිවිද පෙනෙන, ප්‍රජාතාන්ත්‍රික හා ස්ථාවර ක්‍රමවේදයක් නො වේ ද?

ආයෝජනයන්ට ස්ථාවරත්වය ඇවැසි නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 157 වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන ඔස්සේ පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3 ක බහුතර අනුමැතියෙන් ලබා දිය හැකි ව තිබේ. එ සේ කිරීම වෙනුවට අප රටට ආගන්තුක හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ද පටහැණි බව පැහැදිලිව පෙනෙන නීති ප්‍රතිපාදන සහිත ගිවිසුමක් පනතක් ලෙස සරල බහුතරයෙන් පාර්ලිමේන්තුවේ සම්මත කර ගැනීමට දැරෙන ප්‍රයත්නය මහජනතාව සතු නීති හා ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය උදෙසා වන අනුල්ලංඝනය හා ස්වෛරී අයිතියට අවහිර කිරීමකි, වැලි ගැසීමකි.

9. නිගමන හා නිර්දේශ

9.1 ඉහත සඳහන් තොරතුරු සම්පාදනයන්, නිරීක්ෂණයන් හා ඇගයීම් තුළින් පහත සඳහන් අත්වේෂණයන්ට හා නිගමනයන්ට එළඹීමට කමිටුවට හැකි වෙයි:

- i. ප්‍රාග්ධන සම්පත් හිඟ සහ ණය බරින් තෙරපුණු ශ්‍රී ලංකාවේ මූලික ආර්ථික සංරෝධක දුරලීමේ ආයෝජන උදෙසා අවශ්‍ය මූල්‍ය සම්පත් රටේ විදේශ ණය බර වැඩි නොකරමින් සපයා ගැනීමේ හැකියාව MCC ප්‍රදානය තුළ ඇති නමුදු, එහි අන්තර්ගත කොන්දේසි යටතේ හා යෝජිත ක්‍රමවේදයන් ඔස්සේ මෙම ගිවිසුම අත්සන් කිරීමෙන් හා අදාළ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් රටේ අනාගතයට, ජාතික ආර්ථිකයට හා ස්වෛරීත්වයට විය හැකි විවිධාකාර හා බහු-ක්ෂේත්‍රීය බලපෑම් ශ්‍රී ලංකාව වෙනුවෙන් ශ්‍රී ලංකා රජයේ පාර්ශ්ව විසින් නිසි හා ප්‍රමාණවත් ලෙස අධ්‍යයනය කරනු ලැබ නැත.
- ii. 2004 පමණ ඇත දී පළමුව ඉදිරිපත් කර ඇති මෙම MCC ප්‍රදාන යෝජනාව 2005 හා 2006 වසර වලදී නැවත ද ඉදිරිපත් වී ඇති නමුත් ඒ පිළිබඳව එවක පැවැති රජය කිසිදු ඉදිරි පියවරක් ගෙන නැත්තේ ගිවිසුමට අදාළ කොන්දේසි මාලාව තුළ ඇති මේ වැනි ගැටලුකාරී කොන්දේසි නිසා විය හැකි බව කමිටුව අනුමාන කරයි.
- iii. MCC සංයුක්ත ගිවිසුමේ (MCC Compact), වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුමේ (PIA) සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම් ඒකකය ලෙස යෝජිත MCA-Sri Lanka සමාගමේ සාංගමික ව්‍යවස්ථාවලියේ කෙටුම්පත් (වෙන් වෙන් වශයෙන් නොව) එක් ව විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී, ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට හා රටේ පවත්නා නීති පද්ධතියට පටහැණිව සහ රට තුළ විදේශ සම්පත් කළමනාකරණය කෙරෙන රාජ්‍ය ආයතනික රාමුව මඟ හැරෙන පරිදි යෝජිත MCC සංයුක්තයේ ක්‍රමවේදයන් සැකැසී ඇති බව නිරීක්ෂණය වෙයි.
- iv. 2019 ඔක්තෝබර් මස 29 වැනි දින MCC ගිවිසුම් අත්සන් කිරීමේ තීරණය අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් ගනු ලැබ ඇත්තේ එ වැනි කොන්දේසි හා ක්‍රමවේදයන් හි තිබිය හැකි බලපෑම් සම්බන්ධයෙන් ගැඹුරු විමර්ශනයක් සිදු කිරීමකින් තොර ව සහ / හෝ රජයක් විසින් මෙ වන් අවස්ථාවල දී අනුගමනය කළ යුතු වන සැලකිලිමත් බවකින් හෝ පරීක්ෂාකාරී බවකින් තොර ව ය. ඒ බව වඩාත් පැහැදිලි වන්නේ මෙහි තිබිය හැකි හානිකර තත්ත්වයන් පිළිබඳව එවක අතිගරු ජනාධිපතිතුමන් විසින් අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත සහ විදේශ අමාත්‍යාංශය විසින් ආරක්ෂක රාජ්‍ය අමාත්‍යතුමන් වෙත කර තිබෙන නිරීක්ෂණ හා නිර්දේශ ද නොසලකා හරිමිනි. එ බැවින්, අමෙරිකා එක්සත් ජනපද උපාය මාර්ගික අරමුණු (විශේෂයෙන්, ඉන්දු-පැසිෆික් මූලෝපාය) මත පදනම් වී තිබිය හැකි සහ ACSA, SOFA, US Peace Corps Volunteer Agreement හා Quadrilateral Security Dialog (QSD) වැනි ප්‍රවේශයන් ට අනුපූරක වීමට ඉඩ තිබිය හැකි බව පෙනෙන දැනට කෙටුම්පත් කරනු ලැබ ඇති ගිවිසුම් කොන්දේසි යටතේ හා ව්‍යාපෘති යෝජනා සහිතව මෙම MCC ප්‍රදානය ලැබීම උදෙසා ගිවිසුම්ගත වීම නුසුදුසු ය.

v. විශේෂ වශයෙන්,

(අ) MCA-Sri Lanka සමාගම ශ්‍රී ලංකා රජයේ පාලනයෙන් දුරස් කර තැබෙන අයුරින් සහ එය MCC ආයතනයේ උපදෙස් - මහ පෙන්වීම් - අනුමැතීන් යටතේ ක්‍රියාත්මක වන අයුරු ප්‍රතිපාදන සකසා ඒ සමාගම තුළින් මෙම ආයෝජන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාවට නැංවීමට කෙරෙන යෝජනාව පිළිගත නො හැක.

(ආ) MCA-Sri Lanka වෙනුවට අප රට තුළ විදේශ සම්පත් කළමනාකරණය කෙරෙන සාමාන්‍ය රාජ්‍ය ආයතනික ව්‍යුහය මෙම ප්‍රදානය වෙනුවෙන් ද යොදා ගැනීමට MCC ආයතනය එකඟ නො වන්නේ නම් ඒ තුළින් අප රටේ ජාතික අරමුණුවලට අගතිකාරී විය හැකි දේ සිදු වීමේ අවදානමක් පැන නඟී.

(ඇ) තව ද, මෙම ක්‍රමවේදයට ශ්‍රී ලංකාව එකඟවුවහොත් එය පූර්වාදර්ශයක් කර ගනිමින් අප රටට සංවර්ධන ආධාර සපයන චීනය, ජපානය, ඉන්දියාව හා යුරෝපා සංගමය වැනි අනෙකුත් සමීප දායකයන් ද එම ආකෘතිය ඒ අයගේ ප්‍රදානයන්ට අදාළ කර ගැනීමට ඇති ඉඩකඩ බැහැර කළ නො හැක. එ බැවින් මෙතුවක් ශ්‍රී ලංකාව විසින් පොදුවේ අනුගමනය කරන ලද විදේශ සම්පත් කළමනාකරණ ක්‍රමවේදයෙන් බැහැර වීමට කිසිදු විදේශ ආධාර යෝජනා ක්‍රමයකට අවසර නො දිය යුතු ය.

9.2 ඉහතින් විස්තර කෙරුණු සමස්ත විමර්ශනයන් හි ප්‍රතිඵල අනුව, පහත දැක්වෙන අවසන් නිර්දේශයන් කමිටුව විසින් රජය වෙත ඉදිරිපත් කෙරෙයි :

(i) 2019 ඔක්තෝබර් මස 29 වැනි දින අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය උදෙසා ඉදිරිපත් කෙරුණු සහ මේ වන විට ගොඩනගනු ලැබ ඇති රාමුව, කොන්දේසි, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රමවේදය හා ආයෝජන ව්‍යාපෘතිවලින් සමන්විත MCC යෝජනාවලි ගිවිසුමට ශ්‍රී ලංකා රජය අත්සන් නො කළ යුතු ය.

(ii) MCC සංයුක්තයකට එළැඹීමට ශ්‍රී ලංකා රජය යම් හෙයකින් සලකා බලතොත්, ඉන් පෙර ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍යයේ ස්වෛරීත්වය අවදානමේ හෙළීමට ඉඩ ඇති හා අනාගත සමාජ ආර්ථික දේශපාලන ස්වාධීනත්වයට හා සුබ සිද්ධියට හානිකර විය හැකි සියලු වගන්ති, කොන්දේසි හා ව්‍යාපෘති ද, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රමවේදයන් ද, ඉවත් කෙරෙන ලෙස සංයුක්තය හා ඊට අදාළ සියලු ගිවිසුම් කෙටුම්පත් හා ව්‍යාපෘති යෝජනා ද සංශෝධනය කළ යුතු ය.

(iii) එ වැනි සංශෝධනයක දී,

(අ) මෙම යෝජනාවලියට අදාළ ප්‍රදාන යොමු කිරීම සඳහා මෙතෙක් අප රට තුළ විධිමත් ව ක්‍රියාත්මක වූ විදේශ ආධාර කළමනාකරණ ක්‍රමවේදය යොදා ගැනෙන පරිදි සහ ඒ වෙනුවෙන් අදාළ ප්‍රදාන අරමුදල් රාජ්‍ය භාණ්ඩාගාරය ඔස්සේ කළමනාකරණය කෙරෙන පරිදි ප්‍රතිපාදන ඇතුළත් කළ යුතු අතර, අදාළ ව්‍යාපෘති ශ්‍රී ලංකාවේ දැනටමත් ස්ථාපිත රාජ්‍ය ආයතනික ව්‍යුහයන් තුළින් මෙහෙවෙන අයුරු කළමනාකරණ හා අධීක්ෂණ ව්‍යුහයන් සැකැසිය යුතු ය.

- (ආ) වෙනත් රටක බල පැවැත්වෙන නීති සහ/හෝ රෙගුලාසි ශ්‍රී ලංකාව තුළ කුමන ආකාරයකට හෝ බලාත්මක කිරීමකට තුඩු දෙන යන්ත්‍රණයක් කිසිදු අන්තර්ජාතික එකඟතාවක් නිසා ස්ථාපනය නොකළ යුතු ය.
- (ඇ) ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වෛරීත්වයට හා ජාතික ආර්ථික ස්වයංපෝෂිතත්වයට හානි කර විය හැකි කිසිදු කොන්දේසියක්, වගන්තියක් හෝ ව්‍යාපෘතියක් යෝජනාවලිය තුළ නොතිබෙන වග තහවුරු කළ යුතු ය.
- (ඈ) ආයෝජනයට යෝජිත ව්‍යාපෘති තෝරා ගෙන ඇති පදනම සහ ඒ සඳහා ශ්‍රී ලංකා රජයේ පාර්ශ්වයෙන් අනුගමනය කර ඇති ක්‍රමවේදය අපැහැදිලි ය. එහි දී ජාතික ආර්ථිකමය වශයෙන් ප්‍රමුඛතා අධ්‍යයනයක් සිදු වී ඇති බවක් නිරීක්ෂණය නො වේ. එ සේ ම, එම ව්‍යාපෘති අතර ජාතික හා සමාජ-ආර්ථික වශයෙන් අවදානම් සහගත අංග ද තිබෙන බව පෙනී යයි. එ බැවින්, සමස්ත යෝජනාවලිය, හා ව්‍යාපෘති නැවත සැකසිය යුතු ය.
- (ඉ) විශේෂයෙන්, මෙහි දී මතභේදයට ලක් වී ඇති සහ ඉඩම් සමුච්චයකරණය, කැබලිකරණය හෝ විදේශකරණය වැනි අවදානම්කාරී ප්‍රතිඵලවලට තුඩු දිය හැකි, ඉඩම් පිළිබඳ වැඩසටහන් අංගය සම්පූර්ණයෙන් ඉවත් කළ යුතු ය.
- (ඊ) තව ද, ව්‍යාපෘති වත්කම් පිළිබඳ සියලු දත්ත හා තොරතුරු රජයේ බුද්ධිමය දේපොළක් පමණක් විය යුතු අතර ඒ පිළිබඳ කිසිදු අයිතියක් වෙනත් පාර්ශ්වයකට හිමි නො කිරීමට වග බලා ගත යුතු ය.
- (iv) (අ) ඉහත (ii) හා (iii) හි නිර්දේශිත අයුරු ව්‍යාපෘති යෝජනාවලට හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රමවේදයන්ට අදාළ ගිවිසුම් කොන්දේසි සංශෝධනය කළ යුතු බවත්,
- (ආ) එ සේ සංශෝධනය කිරීමට MCC ආයතනය එකඟ වන්නේ නම්, ඒ සංශෝධනය විධිමත් වෘත්තීයමය සහභාගිත්වයකින් යුතු ව සිදු කළ යුතු බවත්, එ සේ සැකැසෙන නව ව්‍යුහය හා ගිවිසුම් කෙටුම්පත මෙන් ම ව්‍යාපෘති යෝජනා ද, පුළුල් හා ගැඹුරු පරදු-දැරීම් අධ්‍යයනයකින් පසුව පොදු මහජන සාකච්ඡාවකින් හා පාර්ලිමේන්තුවේ සුදුසු බහුතරයක අනුමැතියකින් යුතුව හැර අන් කිසි අයුරකින් අත්සන් කිරීමක් සහ/හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීමක් සිදු නො විය යුතු බවත්,
- (ඇ) එසේ කිරීමට MCC ආයතනය එකඟ නොවන්නේ නම් ගිවිසුම ප්‍රතික්ෂේප කළ යුතු බවත්,

කමිටුව නිර්දේශ කරයි.

9.3 MCC යෝජනාවලිය සහ එහි ඇතුළත් ගිවිසුම් කෙටුම්පත් සමූහය සම්බන්ධ කිසිදු නිල තොරතුරක් 2019 ඔක්තෝබර් 29 දින එය අත්සන් කිරීම සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය ලබා ගන්නා තෙක් පොදු මහජනතාවට පරිශීලනය කිරීමට හෝ අධ්‍යයනය කිරීමට විවෘත කර නොතිබුණු බවත්, සංයුක්ත ගිවිසුමේ කෙටුම්පත හැර අනෙකුත් කිසිදු ගිවිසුම් කෙටුම්පතක් හෝ ලියවිල්ලක් මේ වන තුරු මහජනතාවට විවෘත කර නොමැති බවත්,

කමිටුවේ අවධානයට යොමු වෙයි. මෙ සේ මෙම ගිවිසුම් කෙටුම්පත් මහජනතාවගේ අවධානයෙන් ඇත් කර තැබීම ශ්‍රී ලංකාව අනුගමනය කරන ප්‍රජාතාන්ත්‍රික හා විනිවිද පෙනෙන රාජ්‍ය තාන්ත්‍රික අගයයන්ට නොගැළපෙන බවත්, ගිවිසුම් කෙටුම්පතට අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය හිමිවන තුරු ම එම කෙටුම්පත් ප්‍රසිද්ධ නොකෙරුණේ එම ගිවිසුමේ ප්‍රතිපාදනයන් හි තිබිය හැකි ප්‍රතිවිපාක මහජනතාවගෙන් වසන් කර තැබීමේ අරමුණින් ද යන්න අප්‍රසන්න නමුත් සාධාරණ සැකයක් බවත් කමිටුවේ අදහසයි.

වර්තමාන හු දේශපාලන-ආර්ථික සන්දර්භය තුළ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් ජාත්‍යන්තර බල කඳවුරුවල ගොදුරු බවට පත් වන්නේ සහ ඒ රටවල ජනතාව හා අනාගත පරම්පරාවන් අන්තර්ජාතිකව ණය කරුවන් හා වහලුන් බවට පත් කෙරෙන්නේ සෘජු යටත්විජිතකරණය ඔස්සේ නොව ප්‍රධාන වශයෙන් ද්විපාර්ශ්වික හා බහුපාර්ශ්වික අන්තර්ජාතික ගිවිසුම් හරහා ය. එබැවින්, තමන් හා තම අනාගත පරම්පරාවන් වෙනුවෙන් රජයෙන් විසින් අත්සන් කෙරෙන ගිවිසුමවල කොන්දේසි පිළිබඳව පූර්ව වශයෙන් දැනුවත්වීමට ඒ රටවල මහජනතාවට පරම අයිතියක් ඇති බව කමිටුවේ අදහසයි.

එ බැවින්, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිපාදන අනුව අනුල්ලංඝනය වන ජනතා පරමාධිපත්‍යය හා අත්‍යකරණය කළ නො හැකි ජාතික ස්වෛරීත්වය හිමි පොදු මහජනතාවගෙන් මෙ වැනි යෝජනා හා කෙටුම්පත් වසන් කර තැබීම නුසුදුසු බව ද, කමිටුව අවධාරණය කරයි. මේ ආකාරයේ වසන් කර තැබීම සඳහා දැනට අවකාශ සපයන 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනතෙහි ඇති ප්‍රතිපාදන සුදුසු පරිදි සංශෝධනය කර එ කී ඉඩකඩ නිසියාකාර ව ඉවත් කළ යුතු බව කමිටුව යෝජනා කරයි.

තව ද, ජාත්‍යන්තර ගිවිසුම් යෝජනා කෙටුම්පත් කිරීමේ දී, අධ්‍යයනය කිරීමේ දී හා අනුමත කිරීමේ දී ජාතික අරමුණු ඉටු වෙන බව හා රටේ සුබසිද්ධිය පෙරදැරි කෙරෙන බව තහවුරු කළ යුතු බැවින් එම කර්තව්‍යයේ දී අනිවාර්යයෙන් අනුගමනය කළ යුතු විධිමත්, වෘත්තීයමය හා පූර්ණ විනිවිදභාවයක් සහිත ක්‍රමවේදයක් නීතිගත කළ යුතු බව කමිටුව නිර්දේශ කරයි.

රාජ්‍යයක් අන්තර්ජාතික ගිවිසුමකට පිවිසීම යනු විධායක විෂයයක් පමණක් නොව මහජනතාව සතු අනුල්ලංඝනය වූ නීති සම්පාදනය කිරීමේ ස්වාධිපත්‍යයට ද බලපෑම් තිබිය හැකි සහ ජාතියේ අනාගත පරපුරට පවා පරදු දැරීමට තුඩු දිය හැකි භාරදුර කටයුත්තකි. එ බැවින්, ශ්‍රී ලංකා ජනරජය අන්තර්ජාතිකව බැඳීමකට ලක් කෙරෙන්නා වූ ගිවිසුමකට විධායකය විසින් අත්සන් කිරීමට පෙර අවස්ථානුකූලව පාර්ලිමේන්තුවේ ලබාගන්නා වූ සුදුසු බහුතර සම්මුතියකින් යුත් ව්‍යවස්ථාදායක අනුමැතියක් ලබා ගැනීම පූර්ව කොන්දේසියක් කෙරෙන පරිදි නීති හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිපාදන සම්මත කර ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය බව කමිටුවේ අවසන් නිර්දේශයයි.

ඇමුණුම්

1. කම්වුවේ නිල කටයුතු වලට අදාළ ලිපි ලේඛන
 - 1A. අංක PMO/CM/64/2019 දරණ හා 2019 දෙසැම්බර් 18 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකාව සහ එයට අදාළ අනුමැතිය
 - 1B. කාර්යභාර විස්තරය
 - 1C. 2020 මාර්තු 29 දිනැති ලිපිය
 - 1D. අවසන් වාර්තා කෙටුම්පත ලබා දීමේ කාලය දීර්ඝ කරන ලද අංක PMO/2/2/2/Rev.MCC හා 2020 අප්‍රියෙල් 17 දිනැති ලිපිය
2. ආරම්භයේ සිට පර්යන්ත යෝජනාව තෙක් MCC ක්‍රියාවලියට අදාළ ලිපි-ලේඛන
 - 2A. අමෙරිකානු තානාපති විසින් එවන ලද 2004 පෙබරවාරි 11 දිනැති ලිපිය
 - 2B. අමෙරිකානු තානාපති කාර්යාලය විසින් එවා ඇති අංක 373 දරන තානාපති සටහන
 - 2C. අමෙරිකානු රජය විසින් එවන ලද 2005 දෙසැම්බර් 08 දිනැති ලිපිය
 - 2D. අමෙරිකානු රජය විසින් එවන ලද 2006 දෙසැම්බර් 07 දිනැති ලිපිය
 - 2E. 2015 දෙසැම්බර් 16 දිනැති MCC පාලක මණ්ඩල තීරණය
 - 2F. අංක PMO/06/03/CM/56/2016 සහ 2016 ජූලි 05 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල සංදේශය
 - 2G. MCC පර්යන්ත වැඩසටහන් කළමනාකරණ අධ්‍යක්ෂක විසින් ශ්‍රී ලංකා තානාපති කාර්යාලය වෙත එවන ලද 2016 ඔක්තෝබර් 19 දිනැති ලිපිය
3. MCC සංයුක්ත යෝජනාව ගොඩනැගීමට අදාළ ලිපි-ලේඛන
 - 3A. වැඩසටහන සංයුක්තයක් බවට උසස් කිරීම පිළිබඳ 2016 දෙසැම්බර් 14 දිනැති MCC මාධ්‍ය නිවේදනය
 - 3B. අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයේ සම්බන්ධීකරණ කාර්යාලයක් පිහිටුවීම සඳහා වූ 2017 මාර්තු 14 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණය
 - 3C. PMO/06/03/CM/19/2017 අංක දරණ හා 2017 පෙබරවාරි 28 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකාව
 - 3D. 2019 අප්‍රියෙල් 25 දිනැති MCC ආයතනයේ කොංග්‍රස් මණ්ඩල දැන්වීම
 - 3E. අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලය විසින් MCC සංයුක්ත මෙහෙයුම් දෙපාර්තමේන්තුවට යවනු ලැබූ 2017 මැයි 09 දිනැති සංකල්පීය සටහන්
 - 3F. අංක MNPEA/2018/152 සහ 2018 සැප්තැම්බර් 17 දිනැති ඒකාබද්ධ අමාත්‍ය මණ්ඩල සංදේශය
 - 3G. අංක MF/ERD/26/CM/2019/106 සහ 2019 මාර්තු 25 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල සටහන

4. MCC සංයුක්තය උදෙසා සැකැස් ඇති සංරෝධක ඇගයීම් වාර්තාව
5. MCC සමඟ දැනටමත් අත්සන් කර ඇති මූලික ගිවිසුම් පිළිබඳ ලිපි ලේඛන
 - 5A. 2017 ජූලි 26 දිනැති ප්‍රදාන හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම
 - 5B. 2018 ජූනි 18 දිනැති සංශෝධිත හා යළි ප්‍රකාශිත ප්‍රදාන හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම
 - 5C. අංක PMO/NC/09/2018 හා 2018 ජූනි 21 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල සටහන
 - 5D. 2019 ඔක්තෝබර් මස 29 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල රැස්වීම් තීරණය
6. MCC සංයුක්ත ගිවිසුම [Compact Agreement]
7. වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ගිවිසුම
[Program Implementation Agreement, or PIA]
8. MCA-Sri Lanka සමාගම වෙනුවෙන් කෙටුම්පත් කරනු ලැබ ඇති සාංගමික ව්‍යවස්ථාවලිය [Articles of Association]
9. මහජන මත විමසුම තුළින් කරන ලද තොරතුරු සම්පාදන සාරාංශ
 - 9A. සංයුක්තය ගොඩ නැගීමට දායක වූ රාජ්‍ය ආයතන/නිලධාරීන් සහ MCC නියෝජිතයන් වෙතින් ලබාගන්නා ලද තොරතුරු සාරාංශය
 - 9B. මහජන මත විමසුමෙන් සම්පාදනය කෙරුණු තොරතුරු සාරාංශය
10. රාජ්‍ය ආයතන වෙතින් ලැබුණු නිල තොරතුරු
 - 10A. විදේශ සබඳතා අමාත්‍යාංශයේ වාර්තාව
 - 10B. ජාතික ක්‍රමසම්පාදන දෙපාර්තමේන්තුවේ වාර්තාව
 - 10C. විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුවේ වාර්තාව
 - 10D. ඉඩම් අමාත්‍යාංශයේ වාර්තාව
 - 10E. ඉඩම් කොමසාරිස් දෙපාර්තමේන්තුවේ වාර්තාව
 - 10F. ශ්‍රී ලංකා මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුවේ වාර්තාව
 - 10G. ප්‍රවාහන සේවා කළමනාකරණ අමාත්‍යාංශයේ වාර්තාව
 - 10H. නාගරික සංවර්ධන, ජල සම්පාදන හා නිවාස පහසුකම් අමාත්‍යාංශයේ වාර්තාව
11. ගරු නීතිපතිතුමන් ගේ මතය හා උපදෙස් පැතු විමසුම් ලිපි
12. MCC ගිවිසුම පිළිබඳව ජාතික ආර්ථික සභාවේ නිරීක්ෂණ

13. අතිගරු ජනාධිපතිතුමන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකා හා නිරීක්ෂණ
14. MCC ගිවිසුම ද ඇතුළු අමෙරිකානු ගිවිසුම් විමර්ශනය කරමින් විදේශ කටයුතු අමාත්‍යාංශය විසින් ආරක්ෂක රාජ්‍ය අමාත්‍යතුමාට ලබා දී ඇති වාර්තාව
15. MCC වැඩසටහන්වල ප්‍රතිඵල පිළිබඳ සංසන්දනාත්මක ඇගයීම්
 - 15A. දැනට අත්සන් කර ඇති MCC වැඩසටහන් පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත තොරතුරු
 - 15B. MCC වැඩසටහන්වල ප්‍රතිඵල පිළිබඳ ආර්ථිකමිතික අධ්‍යයනයක්
16. 2003 ඉඩම් හිමිකම් පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීරණය
17. MCC වෙතින් ගරු නීතිපති වරයා වෙත වොෂින්ටන් හි ශ්‍රී ලංකා තානාපති කාර්යාලය හරහා 2018 සැප්තැම්බර් මස 27 දානමින් එවන ලද ලිපිය
18. MCC යෝජනාවලිය සම්බන්ධව මහාචාර්ය ඩබ්. ඩී. ලක්ෂ්මන් මහතා විසින් සකසනු ලැබ ඇති විශ්ලේෂණාත්මක ලිපිය (BiZnomics; 2020 ජනවාරි)
19. “සහසර” ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ විසින් මහානගර සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයේ අතිරේක ලේකම්වරයා ගේ අවධානයට යැවුණු විමර්ශනාත්මක සටහන

උපලේඛන

1. කමිටුව විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති වාර්තා හා සටහන්
 - 1A අතිගරු ජනාධිපතිතුමා වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද මූලික සටහන (2020/01/13)
 - 1B කමිටුවේ ආරම්භක වාර්තාව (2020/02/14)
 - 1C ගරු අග්‍රාමාත්‍යතුමා වෙත ඉදිරිපත් කරන ලද අතරමැදි සටහන (2020/04/30)
2. අග්‍රාමාත්‍ය කාර්යාලයීය සංයුක්තය ගොඩනැගීමේ කණ්ඩායම (CDT) විසින් 2017/11/10 දිනැති ව MCC ආයතනය වෙත යවනු ලැබ ඇති MCC සංයුක්ත වැඩසටහන උදෙසා වූ ව්‍යාපෘති යෝජනාව
3. විදේශ සබඳතා අමාත්‍යාංශය විසින් MCC යෝජනාවලිය සම්බන්ධයෙන් පවත්වාගෙන යනු ලැබ ඇති ලිපිගොනු
4. MCC වැඩසටහන් පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර අත්දැකීම් වාර්තා
5. MCC වැඩසටහන ගොඩනැගීම සම්බන්ධ අතිරේක ලේඛන හා වාර්තා
6. මහජනතාවගෙන් හා වෘත්තීයමය ආයතන වලින් කමිටුව වෙත තැපෑලෙන් හා විද්‍යුත් තැපෑල් මාර්ගයෙන් ලැබුණු අදහස්, ලිපි-ලේඛන හා වාර්තා
7. අමෙරිකානු ආරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2019 ජුනි 01 දානමින් නිකුත් කරනු ලැබ ඇති “ඉන්දු-පැසිෆික් මුලෝපාය”
8. MCC හි ඉඩම් ව්‍යාපෘති සංවර්ධන කණ්ඩායම විසින් ශ්‍රී ලංකා රජයේ නිලධාරීන්ට 2018 සැප්තැම්බර් 25 වැනි දින කර තිබෙන ඉදිරිපත්කිරීම